

Der
erste Landtag

des
Großherzogthums Posen

im Jahre 1827.

PIERWSZY SEYM
WIELKIEGO XIĘSTWA POZNAŃSKIEGO

W ROKU 1827.

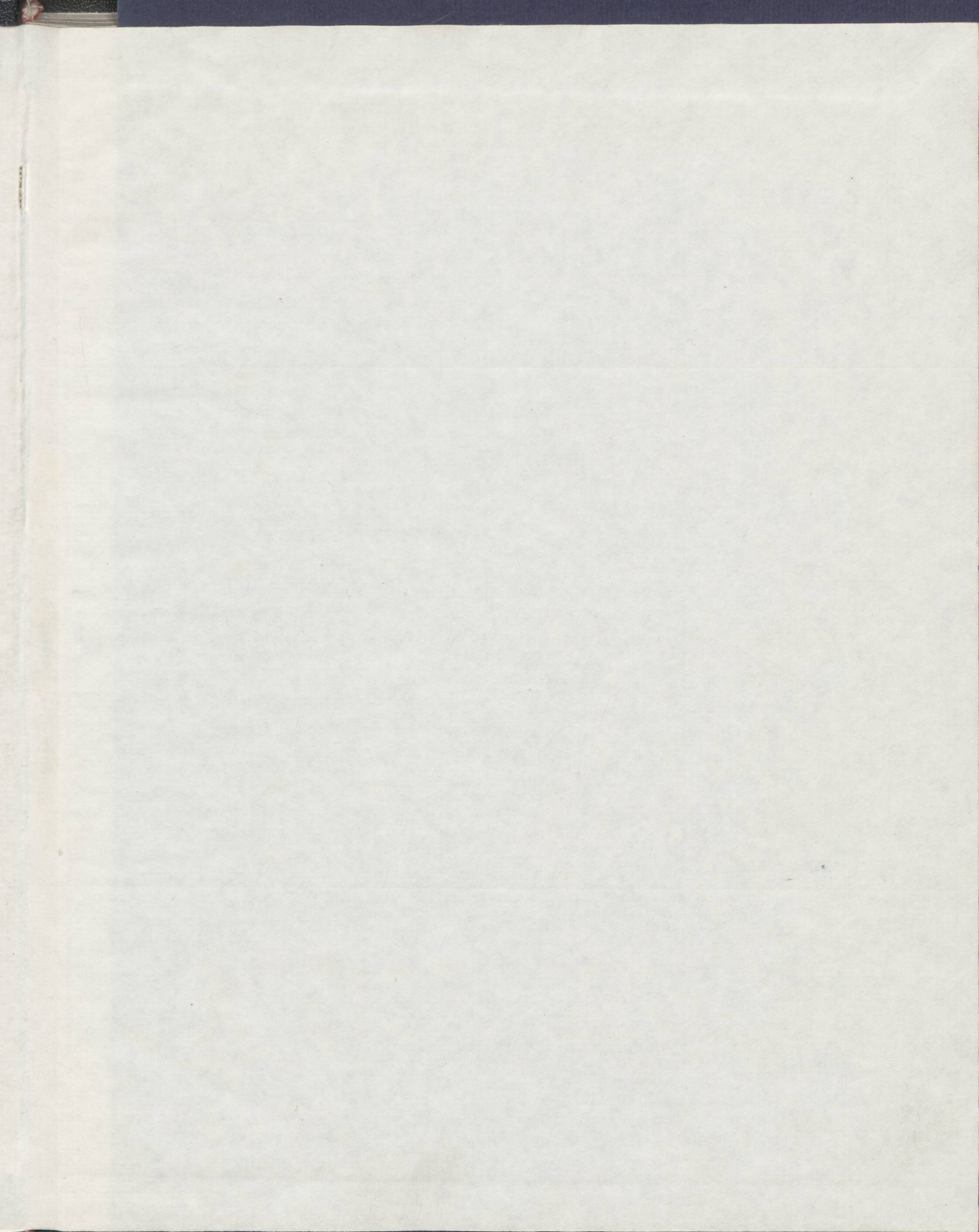

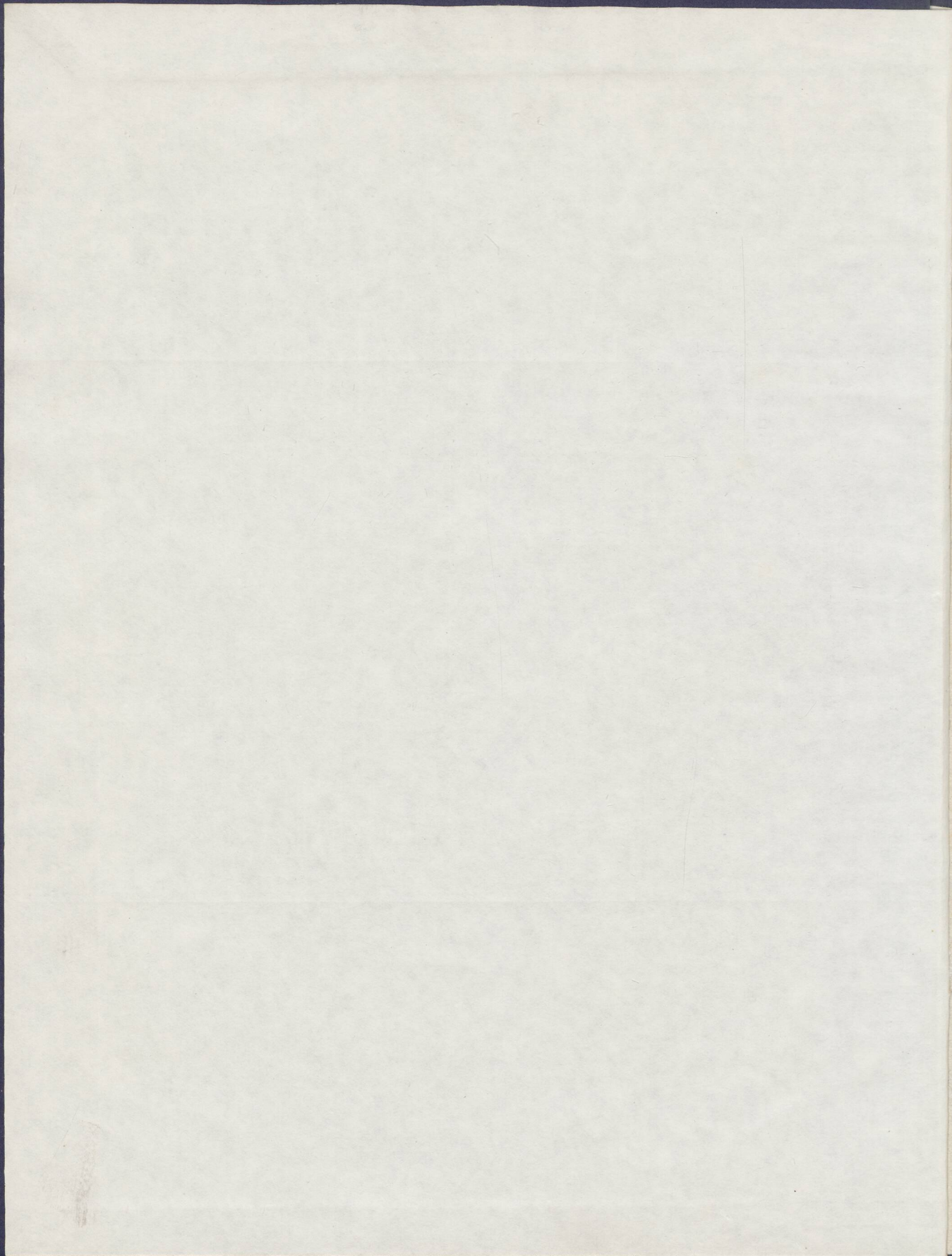
JA 1315

Posen,
gedruckt und zu haben bei W. Decker und Compagnie.
1829.

1 1827

Der
e r s t e L a n d t a g

des

Großherzogthums Posen

im Jahre 1827.

PIERWSZY SEYM

WIELKIEGO XIĘSTWA POZNAŃSKIEGO

W ROKU 1827.

JA 1315

Posen,
gedruckt und zu haben bei W. Decker und Compagnie.
1829.

208163 II / 1 (1822)

1822

K. D. 1932. 1348

1954 ba 8021

Historische Uebersicht

der

Verhandlungen des ersten Provinzial-Landtages
des Großherzogthums Posen.

Am 21. October 1827, nach vorangegangenen Gottesdienste in der Pfarrkirche zum heiligen Stanislaus und in der evangelischen Kirche auf dem Graben, versammelten sich die Stände, und der Königl. Ober-Präsident der Provinz, Herr von Baumann, in den Gemächern des Königl. Statthalters im Großherzogthum Posen, Herrn Fürsten Radziwiłł Durchlaucht. Hochderselbe führte die Versammlung in das, im Schlosse von ihm zu den Berathungen des Provinzial-Landtages geneigtest eingeräumte Local, eröffnete den Landtag mit einer Rede, worin er die wohlthätigen Absichten des Monarchen, und dessen gerechte Erwartungen von den Ständen schilderte, und stellte die Allerhöchst ernannten, den Königl. Landtags-Commissarius Herrn Ober-Präsidenten von Baumann, den Landtags-Marschall Herrn Fürsten Ordinaten v. Sułkowski Durchlaucht, und dessen Stellvertreter Herrn Landschafts-Direktor von Poniatowski, den versammelten Ständen vor.

Hierauf überreichte der Königl. Landtags-Commissarius, unter besonderem Vortrage, in welchem er den Zweck und die Wichtigkeit dieser Versammlung auseinandersetzte, dem Fürsten Landtags-Marschall das Allerhöchste, 7 Propositionen enthaltende schriftliche Decret Seiner Majestät des Königs vom 12ten September 1827, so wie die von ihm selbst entworfenen, den Ständen zur Erläuterung dienenden Schriften.

O B R A Z

działań pierwszego Seymu Wielkiego
Xięstwa Poznańskiego.

Dnia 21. Października 1827. r. po odbyciu nabożeństwa w kościołach, parafialnym Ś. Stanisława, i ewangelickim na Grobli, zgromadziły się Stany, oraz Naczelnny Prezes prowincyi JW. Baumann, na pokojach JO. Xiążęcia Radziwiłła Namiestnika JKMcI w Wielkiem Xięstwie Poznańskiem. Xiążę Jmć wprowadziwszy zgromadzenie na salę znajdującą się w tej części zamku, którą do obrad seymowych przeznaczyć raczył, zagaił Seymową, w której dobroczynne zamiary Monarchy i słuszne Jego po Stanach oczekiwania wyłuszczył. Przedstawił oraz zgromadzeniu mianowanych przez Najjaśniejszego Pana: Królewskiego Kommissarza Seymowego JW. Naczelnego Prezesa Baumann, Marszałka Seymu JO. Xiążęcia Ordynata Sułkowskiego, i zastępcę tegoż JW. Poniatowskiego Dyrektora Generalnego Ziemstwa.

Następnie odezwał się do Stanów Królewski Kommissarz Seymowy, wystawił cel i ważność Seymu, i doręczył JO. Xięciu Marszałkowi oryginalny, siedm propozycy od Tronu obeymujący dekret Jego Królewskiej Mości z dnia 12. Września 1827. r., oraz należące do propozycy pisma przez niego ułożone, z potrzebnymi dla Seymu objaśnieniami o stanie rzeczy.

Endlich nahm der Landtags-Marschall das Wort, dankte innigst und ehrerbietigst im Namen des Großherzogthums Seiner Majestät für das Inslebenrufen einer ständischen Verfassung, drückte den festesten Vorsatz der versammelten Stände aus, dem in sie gesetzten Vertrauen pflichtmäßigst zu entsprechen, und, im Gefühl seiner Landsleute, sprach er mit Rührung von dem großmüthigen und hoffnungsvollen Allerhöchsten Zuruf vom 15ten Mai 1815, den die Einwohner dieser Provinz als die Grundlage ihrer eigenthümlichen Existenz verehren.

Am folgenden Tage war die erste Handlung der versammelten Stände die Uebersendung einer allerunterthänigsten Dankadresse an Seine Majestät den König, welche Allerhöchstdieselben in einem huldvollen Cabinets-Schreiben vom 5ten November 1827 allergnädigst zu beantworten geruht haben.

Nachdem eine Geschäfts-Ordnung den Ständen vom Landtags-Marschall zugetheilt worden war, derselbe zwei Landtags-Abgeordnete, den von der Ritterschaft des Gnesener Kreises, und den von der Stadt Bromberg, zur Führung der Protokolle in deutscher und polnischer Sprache, und vier Ausschüsse zur Prüfung und schriftlicher Relation über die wichtigeren dem Landtage zugekommenen Gegenstände, ernannt hatte, begannen die Berathungen.

Dieselben betreffen:

- I. die auf die königlichen Propositionen abzugebenden Gutachten, und
- II. die Prüfung der beim Landtage eingegangenen Anträge und Beschwerden.

I.

Die

1.

Allerhöchste Proposition erfordert das Gutachten der versammelten Stände:

über die in dem Gesetz vom 27sten März 1824, §. 4, 11, 12, 19, 20, 21, und 54, vorbehaltene Vorordnung, in Betreff

- a) der Vertheilung der Landtags-Abgeordneten,

W końcu zabrał głos Marszałek Seymu, wynurzył w imieniu Wielkiego Xięstwa Poznańskiego czułe i pełne poszanowania dzięki za utworzoną instytucją Stanów prowincyalnych, zapewnił o stałym przedsięwzięciu zgromadzonych Stanów dołożenia wszelkich starań, aby odpowiedzieć zaufaniu w niem położonemu, i zgodnie z uczuciem swoich rodaków mówił z rozczuleniem o wspaniałomyślny i pełny nadziei odezwie Jego Królewskiej Mości z dnia 15. Maia 1815. r., którą mieszkańcy téj prowincyi z uwielbieniem za zasadę właściwego swojego bytu uważają.

Dnia następującego uchwałyły przedewszystkiém zgromadzone Stany adres podziękowania do Tronu, na który Najjaśniejszy Pan w piśmie Swoiém gabinetowém z dnia 5. Listopada 1827. r. nayłaskawszą odpowiedź udzielić im raczył.

Po doręczeniu następnie Stanom przez Marszałka przepisu postępowania seymowego, przeznaczeniu do prowadzenia protokołu w języku polskim i niemieckim Deputowanych, stanu rycerskiego powiatu Gnieźnieńskiego, i miasta Bydgoszczy, oraz wysadzeniu czterech wydziałów do zgłębiania ważniejszych materyy pod rozpoznanie Seymu oddanych i czynienia o nich Seymowi przedstawień na piśmie, przystąpiono do obrad seymowych, których celem było:

- I. odpowiedzieć na propozycye od Tronu.
- II. zastanowić się ściśle nad wnioskami i zażaleniami do Seymu podanemi.

I.

W propozycyi

1éy

Najjaśniejszy Pan raczył zażądać opinii Seymu co do przedmiotów, względem których w §§. 4. 11. 12. 19. 20. 21. i 54. prawa z dnia 27. Marca 1824. r. oddzielna ustawa zastrzeżoną została, a mianowicie:

- a) względem podziału Deputowanych na Seym,

- b) des zur Landstandschaft befähigenden Besitzes,
und
c) der Diäten und Reisekosten der Abgeordneten.

Die Stände sind einstimmig der Meinung, es bei dem Inhalte der vorläufigen, durch die Amtsblätter bekannt gemachten Instructionen vom 12ten August 1826, in Ansehung der beiden ersten Gegenstände, so wie der Wahlbezirke, zu belassen, jedoch unter folgenden Abänderungen:

ad a. Die Stände glauben allerunterthänigst bitten zu dürfen, der Stadt Gnesen, in Betracht ihrer Volkszahl und ehemaligen historischen Bedeutung, eine Virilstimme allergnädigst beizulegen. Sollte diese Bitte huldreichst gewährt werden, so würden nach dem Dafürhalten der Stände, die Städte in den Kreisen Gnesen und Inowroclaw zu den im Mogilnoer Kreise belegenen Städten; und die Städte in dem Kreise Wągrowiec den Städten in den Kreisen Czarnikau und Chodziesen, zuzuzählen seyn. Zugleich haben sich die Stände erlaubt, die Städte, welche sich, ihrer Meinung nach, zu den Versammlungs-Orten für mehrere *collectiv* wählende Städte und Landgemeinden am besten eignen, in Vorschlag zu bringen.

ad b. Den verhältnißmäßig noch unbedeutenden Vermögenszustand der Städte und Landgemeinden, so wie die Hindernisse berücksichtigend, welche eine höhere Schätzung bei der Wahl mit sich bringt, hielten die Stände dafür, daß bei denjenigen städtischen Grundbesitzern, welche nach §. 10. aus der Klasse der Gewerbetreibenden zu Landtags-Abgeordneten gewählt werden, der Grundbesitz mit dem Gewerbe zusammen:

bei Städten mit Virilstimmen auf einen	
Werth von	4,000 Rthlr.
bei den übrigen Städten auf einen Werth von	
	1,500 Rthlr.

zu ermäßigen, dagegen die Größe des nach §. 11 für einen Abgeordneten aus den Landgemeinden er-

- b) względem posiadłości, któraby nadawała uczestnictwo w Stanach krajowych,
c) względem płacy dziennéy i kosztów podróży Deputowanych.

Jednomyslném jest zdaniem Stanów, aby się pozostało do dalszego czasu przy instrukcyi z dnia 12. Sierpnia 1826. r. przez dzienniki urzędowe ogłoszonéy co do dwóch pierwszych punktów, oraz okręgów wyborowych, iednakże z następującemi zmianami:

ad a. Stany mając wzgląd na znaczną ludność miasta Gniezna, i znakomite miejsce, które zajmuje w dziejach narodowych, wniosły o łaskawe nadanie mu głosu udzielnego. W razie przychylenia się do téy prosby, wypadłoby, według mniemania Stanów, połączyć miasta powiatów Gnieźnieńskiego i Inowrocławskiego (do których i Gniezno się liczyło) z miastami powiatu Mogilnickiego, miasta zaś powiatu Wągrowieckiego z miastami powiatów Czarnkowskiego i Chodzieskiego. Wymieniły przytém Stany miejsca, gdzie co do miast i gmin wiejskich, nie same przez się, lecz po społu z innemi obierającymi, też wybory naydogodniéy odbywałyby się mogły.

ad b. Seymuiące Stany mając uwagę na pomniejszą zamożność, iaką u nas znajdujemy po miastach i w gminach wiejskich, i zważając przytém, iak trudnyby był wybor, gdyby szło o wykazanie znaczniejszego majątku, uczyniły wniosek, aby łącznie z procederem wartość posiadłości tych właścicieli, którzy według §. 10. z klasy sprawujących proceder mogą być Deputowanemi na Sejm, zniżyć:

w miastach, które same przez się wysełają Deputowanego na Sejm, na

Tal. 4000.

w innych miastach na — 1500.

niemniéy aby obszerność włości, iaką na mocy §. 11. Deputowany z gmin wiej-

forderlichen, von ihm als Hauptgewerbe selbst bewirtschafteten Landguts, nicht nach einem Geldwerthe, sondern, ohne Unterschied der Güte des Bodens, auf zwei Huben Magdeburger Maaß als Minimum anzunehmen sei, weil eines Theils überall das in den Gewählten gesetzte Vertrauen entscheide, andern Theils die Bearbeitung des schlechteren Bodens einen größern Fleiß erfordere.

Aus denselben Gründen erklärten sie sich auch dafür, daß bei den, in den Landgemeinden zur Ausübung des Wahlrechts nach §. 12. befugten Grundeigenthümern, ein Landgut von einer Hube Magdeburgisch, und bei denjenigen städtischen Grundbesitzern, welche nach §. 19. zu Bezirkswählern gewählt werden, die Magistrats-Personen davon nicht ausgenommen, ein Grundeigenthum von 300 Rthlr. an Werth bedingt werde.

Da jedoch die Zusammenlegung der Bezirke, sowohl für die collectiv wählenden Städte, als für die Landgemeinden, mehr durch Erfahrung bewährt werden könne, dasselbe auch von der Besitzfähigkeit der Abgeordneten gilt, so war es der allerunterthänigste Wunsch der versammelten Stände, die endliche Erklärung über diese Gegenstände dem künftigen Landtage um so mehr vorzubehalten, als zu dem letztern keine neue Wahl der Mitglieder statt finden wird.

ad c. An Diäten und Reisekosten für die Landtags-Abgeordneten sind, ohne Unterschied des Standes, für den Tag 3 Rthlr., und für die Meile sowohl der Hin- als Rückreise 1 Rthlr. 20 Sgr., in unmaßgeblichen Vorschlag gebracht, auch die allerunterthänigste Bitte hinzugefügt worden, die gedachten Gebühren der Deputirten, so wie den sämtlichen Bureau-Aufwand für diesen Landtag aus den Departement-Communal-Beständen entnehmen zu lassen, und die endliche Beschlusnahme über die Art der Vertheilung dieser Kosten für's Künftige, dem nächsten Landtage allergnädigst zu überlassen.

skich posiadać winien tak, iżby uprawa téy włości była główném iego zatrudnieniem, przyiąć nie podług wartości pieniężnéj, lecz, bez czynienia różnicy w ziemi, na dwie huby miary Magdeburskiéj iako minimum, ile że położone w Obra-nym zaufanie naybardziéj iest stanowcze, poślednieyszego téż gruntu uprawa więcéj pracy wymaga.

Z tych samych powodów było zdaniem Stanów, aby posiadłość tego, który według §. 12. w gminach wiejskich ma prawo obierania, obeymowała hubę Magdeburską, posessya zaś w miasteczkach, któraby upoważniała iéy właściciela do stawiania z okręgu na wybór Deputowanego, nie miała niższéj wartości iak Tal. 300., nie wykluczając z tego i osób do mieyskiéj władzy mieyscowéj należących.

Że zaś skład okręgów tak dla miast iako téż gmin wiejskich zbiorowo obierających, może być lepiéj stwierdzony doświadczeniem, co się także ściąga do posiadłości, iaką należy wskazać Deputowanym na Sejm z miast i gmin wiejskich, było więc życzeniem zgromadzenia Seymowego, aby w tym względzie stanowcze oświadczenie zawiesić do przyszłego Seymu, zwłaszcza że na takowy, nowy wybór członków nie nastąpi.

ad c. Płacę dzienną Deputowanych przyiął Sejm bez różnicy stanu na Tal. 3. (Złot. pol. 18.) koszta zaś podróży na Tal. 1. srgr. 20. (Złot. pol. 10.) za milę drogi, i na to się zgodził, aby taż należytość wraz z wydatkami na bióro, co do pierwszego Seymu, zastąpioną była z funduszów departamentowych, pozostawiając naradę względem sposobu rozkładu tychże kosztów na przyszłość drugiemu Seymowi.

2.

Nach der zweiten Allerhöchsten Proposition hatte der Landtag zu erörtern:

in welchen Theilen der Provinz noch besondere Communal-Verhältnisse wirklich bestehen, ob und in wiefern sie auf die Gesamtheit der Provinz übernommen werden können, oder ob es nöthig sei, bis zu deren Abwicklung die besondern Communal-Verfassungen fortbauern zu lassen, und in welchem Maaße solchenfalls dieselben durch Zuziehung aller Stände einzurichten seyn dürften.

Bis zur Besignahme dieser Provinz im Jahre 1815, bestanden in derselben, in Folge der Constitution des Herzogthums Warschau vom 22sten Juli 1807 Communal-Verfassungen, von denen jedoch nur Stadträthe und Boyts übrig geblieben sind. Außerdem befinden sich noch in der Provinz zwei landschaftliche Credit- und zwei Feuerversicherungs-Vereine zu Posen und Bromberg.

Die allerunterthänigste Bitte der Ständeverammlung gehet nun dahin:

bis zur Errichtung der Kreisstände, worauf bei der Erwiederung auf die dritte Allerhöchste Proposition allerunterthänigst angetragen worden, und aus welchen sich dann neue Communal-Verhältnisse werden bilden können, die Boyts zu belassen, ihnen sämmtliche, nach dem Decret des Königs von Sachsen vom 23sten Februar 1809 zustehenden Befugnisse, allergnädigst einzuräumen, sie von allen, zu ihrem Amte nicht gehörenden, und von den Landräthlichen, Zoll-, Consumtions- und andern Administrations-Behörden, so wie auch von den Gerichten, ihnen auferlegten Arbeiten, huldreichst zu befreien, und ihnen die Amtsblätter, nebst sonstigen amtlichen Drucksachen, unentgeltlich verabreichen zu lassen, schlimmstensfalls ihnen allergnädigst zu gestatten, nur ein Exemplar der Amtsblätter in ihrem Bezirke halten zu dürfen.

3.

Der dritten Allerhöchsten Proposition zufolge sollen die Stände über die Organisation der Kreisständischen Versammlungen, ihr Gutachten ablegen.

Według propozycji

2^{ty}

ma Sejm rozpoznać, w których częściach prowincyi rzeczywiście istnieją oddzielne stósunki komunalne (gminne), czyli i iak dalece na całą prowincyą przeysć mogą, lub czyli, dopóki nie zostaną zupełnie załatwione, wypada też oddzielne stósunki utrzymać, i w iakiby ie sposób w tym razie urządzić przez przybranie wszystkich stanów.

Do czasu zaięcia prowincyi tuteyszey w roku 1815, znaydowały się w teyże zaprowadzone przez Konstytucyą Xięstwa Warszawskiego urządzenia gminne, które dotąd co do rad mieyskich i urzędów wóytowskich nie uległy zmianie. Oprócz tego znaydują się w prowincyi dwa Ziemstwa kredytowe, oraz Towarzystwa ogniowe Poznańskie i Bydgoskie.

Do zaprowadzenia zgromadzeń stanów powiatowych, względem czego uczyniony iest wniosek przy odpowiedzi na trzecią propozycyą od Tronu, a co się przyczyni do utworzenia nowych stósunków komunalnych, Stany dopraszały się Jego Królewskię Mości o utrzymanie dotychczasowych urzędów wóytowskich, udzielenie wóytom władzy dekretem Króla Jmci Saskiego z dnia 23. Lutego 1809. r. nadanę, uwolnienie ich od wszystkich zatrudnień urzędowaniu ich obcych, które im zwykły narzucać urzędy Radzców ziemiańskich, celne, konsumcyjne i inne administracyjne, równie iak władze sądowe, nakazanie nadto wydawania im bezpłatnie dzienników rządowych i innych drukiem wychodzących pism urzędowych, a przynaymnię niezniewalania ich do utrzymywania więcey iak iednego dziennika urzędowego dla całego obwodu wóytowskiego.

W skutek

3^{ty}

propozycji Królewskię mają Stany zdać opinią co do urządzenia zgromadzeń Stanów powiatowych.

Mit Berücksichtigung der von Sr. Majestät andern Provinzen allergnädigst gegebenen Kreis-Ordnungen, und der im Herzogthum Warschau Statt gefundenen Kreisständischen Verhältnisse, haben die Stände darauf gutachtlich allerunterthänigst angetragen:

1) in jedem Kreise besondere Kreisstände aus

- a) allen Rittergutsbesitzern,
- b) einem Abgeordneten jeder im Kreise belegenen Stadt, und
- c) drei Abgeordneten der Landgemeinden, zu bilden;

2. die Kreisversammlungen zu berechtigen:

- a) den Landrath in seiner Geschäftsführung zu unterstützen, und ihn hinsichtlich der Communal-Angelegenheiten zu beobachten,
- b) die Kreiscorporation in allen den ganzen Kreis betreffenden Communal-Angelegenheiten, und sonstigen Lasten, verbindend zu vertreten, und
- c) die Staats-Leistungen, welche Kreisweise aufzubringen sind, und deren Aufbringung durch das Gesetz nicht auf eine bestimmte Art vorgeschrieben ist, zu vertheilen, so wie die Klassensteuerlisten zu bewahren;

3) den Kreisständen das Recht zu ertheilen, die Landräthe, welche im Kreise, oder allenfalls in der Provinz anständig, und beider Sprachen mächtig seyn dürfen, zu wählen, oder wenigstens drei Candidaten zu diesem Amte vorschlagen zu können;

4) die Versammlungen der Kreisstände einmal im Jahre Statt finden, und erforderlichen Falls außerordentliche Versammlungen durch die Landräthe berufen zu lassen;

5) die Gültigkeit des Kreisständischen Beschlusses von der Anwesenheit wenigstens sieben Mitglieder abhängig zu machen;

6) dem Landrathe die Befugniß, die Kreisstände-Versammlung zu eröffnen, und den Vorsitz in derselben — welcher er weiter nicht beizubehalten dürfte — dem Land-

Maiąc wzgląd na urządzenia Stanów powiatowych winnych prowincyach ogłoszone, i stósunki takichże stanów za Xięstwa Warszawskiego, uznało zgromadzenie seymowe za stósowną zanieść prośbę o łaskawe

1) urządzenie w każdym powiecie Stanów powiatowych, któreby się składały,

- a) z wszystkich właścicieli dóbr rycerskich,
- b) z iednego Deputowanego z każdego w powiecie miasta lub miasteczka,
- c) z trzech Deputowanych gmin wiejskich;

2) nadanie zgromadzeniom Stanów powiatowych prawa

- a) wspierania w czynnościach urzędowych Radzcy ziemiańskiego i baczenia na kroki jego w interesach komunalnych,
- b) zastępowania prawowaznie korporacyi powiatowey we wszystkich czynnościach dotyczących się stósunków komunalnych całego powiatu i innych ciężarów,

c) rozkładania danin wypisanych na powiat, skoro prawo wyraźnie nie oznaczyło sposobu repartycyi, i sprawdzania wypisu podatku klasycznego;

3) upoważnienie Stanów powiatowych do obierania osoby na urząd Radzcy ziemiańskiego, któraby w powiecie, a na każdy przypadek w prowincyi miała osiadłość i posiadała obydwa ięzyki krajowe, a przynajmniej do przedstawiania trzech kandydatów na urząd takowy;

4) postanowienie, aby zgromadzenia Stanów powiatowych raz do roku miały miejsce, prócz nadzwyczajnych zebrań, na które członków wzywałby Radzca ziemiański;

5) przyznanie uchwałom Stanów powiatowych ważności, skoro zapadły w obecności siedmiu członków;

6) postanowienie, aby zgromadzenia Stanów powiatowych zagaiał Radzca ziemiański, z oddaniem przez niego, ponieważ sam na

tags-Abgeordneten der Ritterschaft des Kreises, oder dessen Stellvertreter, und in Ermangelung dieser Personen, dem ältesten Mitgliede der Kreisstände, einzuräumen, auch dem Landrath die Ausführung der Beschlüsse der Kreisstände zu überlassen.

Desgleichen

7) dürfte den Kreisständen freistehen, aus ihrer Mitte eine Deputation oder Kreisrath zu wählen, in welchem der Vorsitz, wie ad 6. allerunterthänigst vorgeschlagen worden, geführt werden könnte, dem alle, den versammelten Kreisständen zustehenden Befugnisse, mit Ausnahme der Wahl des Landraths, und mit Vorbehalt der den Kreisständen zu überlassenden Bestätigung der, über Lieferungen oder andere Leistungen zu schließenden Kontrakte, übertragen werden dürften, und der jährlich den versammelten Kreisständen von seiner Geschäftsführung Bericht abzustatten hätte.

Der Kreisrath bestände

- a) aus dem Landtags-Abgeordneten der Ritterschaft,
- b) dessen Stellvertreter,
- c) drei Mitgliedern aus der Ritterschaft,
- d) drei Mitgliedern der Städte, und
- e) zwei Mitgliedern der Landgemeinden.

In denjenigen Kreisen, in welchen kein Landtags-Abgeordneter, noch dessen Stellvertreter vorhanden seyn sollten, wären an deren Stelle andere Einsassen aus der Ritterschaft zu erwählen, und auf diese Weise die Zahl der Kreisräthe zu ergänzen. Der Kreisrath dürfte sich wenigstens einmal des Jahres versammeln, wenn es der Landrath nicht öfters für nöthig erachten sollte, und aus seiner Mitte wäre ein Mitglied zur Kreisraths-Commission, in die Stelle der bisherigen Civil-Commissarien, abzuordnen.

obradach nie powinienby się znajdować, styru posiedzenia Deputowanemu właściwego powiatu na seym ze stanu rycerskiego, lub tegoż zastępcy, a w razie nieobecności obu dwóch, najstarszemu wiekiem członkowi stanów powiatowych, oraz pozostawienie przy Radcy ziemiańskim władzy wykonawczey co do uchwał stanów powiatowych.

Daléy tymże Stanom

7) możnaby pozostawić wolność wybrania z grona swego deputacyi, czyli rady powiatowéy, w którejby iedna z osób w poprzedzającym punkcie wymienionych przewodniczyła. Na Deputacyą téż czyli Radę powiatową mogłyby być przeniesione prawa zebranych w komplecie Stanów powiatowych, z wyłączeniem prawa wyboru Radcy ziemiańskiego i z zastrzeżeniem, gdyby kontrakty o liwerunki lub inne daniny zawrzeć należało, zatwierdzenia tychże przez zgromadzenie stanów powiatowych, któremu z czynności swych deputacya czyli rada powiatowa corocznie zdawałaby sprawę.

Rada powiatowa mogłaby się składać

- a) z Deputowanego na seym stanu rycerskiego,
- b) z iego zastępcy,
- c) z trzech członków stanu rycerskiego,
- d) trzech z miast i
- e) dwóch z gmin wiejskich.

W Powiatach, w którychby się nie znajdował Deputowany na Seym, lub iego zastępcę, wypadłoby w ich miejsce wybrać innych obywateli stanu rycerskiego, i tym sposobem uzupełnić liczbę Radców powiatowych. Rada powiatowa odbędzie przynajmniej raz w rok posiedzenie, na przypadek iżby Radca ziemiański nie uważał potrzeby częstszego się iéy zebrania, i ieden z iéy członków mógłby być przydanym powiatowéy kommissyi popisu wojskowego w miejsc dotychczasowych cywilnych kommissarzy.

4.

Bei Erörterung der vierten Allerhöchsten Proposition, betreffend das Gutachten der Stände:

über den Gesetzesentwurf wegen der Vergütung des, zur Verhütung ansteckender Krankheiten getödteten Viehes,

war die Meinung der überwiegenden Majorität, daß das Bedürfnis der Provinz einen gezwungenen Sicherheitsverband zu gedachter Vergütung nicht erheische, weil Viehseuchen nur selten Statt finden, und ein Jeder dagegen sich leicht in freiwilligen Vereinen sichern könne. Der Verband würde Gelegenheit zu Mißbräuchen geben, da es nicht zu verhüten sey, daß zur Begründung der Krankheiten mehr Vieh als nöthig getödtet würde; eine Gegend sey mehr als die andere der Ansteckung ausgesetzt, weshalb, so wie bei der Verschiedenheit der Viehhutungen, es schwer halte, die Normen über Beitrag und Vergütung festzusetzen; und endlich dürfte man noch den Umstand erwägen, daß der gemeine Mann in der Fütterungsweise sehr zurückstehe.

Aus diesen Gründen hielt gedachte Majorität es für angemessener, die Sicherheitsmaaßregeln den Eigenthümern des Viehes selbst zu überlassen, als eine allgemeine neue Last einzuführen.

Sogar die Minorität sprach für den gezwungenen Verband nur insofern, als derselbe in der ganzen Monarchie eingeführt werden würde.

Da jedoch das Gutachten der Stände über den Gesetzesentwurf allergnädigst erfordert worden, so erlaubten sie sich, dasjenige, was sie bei den einzelnen Stellen anzuführen hatten, zu Fassung der Allerhöchsten Entschließung ehrfurchtsvoll gutachtlich zu bemerken.

5.

Die den Ständen in der fünften Allerhöchsten Proposition ertheilte Erlaubnis,

Zugleich

4te

proposycją Najjaśniejszego Pana względem projektu prawa

tyczącego się wynagrodzenia bydła zabitego, aby zapobiedz zaraźliwéy chorobie, którą było dotknięte,

Stany ze stosunków prowincyi nieupatrywały koniecznéj potrzeby zaprowadzenia w téj mierze towarzystwa przymusowego, ile że choroby zaraźliwe między bydłem rzadko się kiedy wydarzają, i każdy od straty w prywatnych dobrowolnych towarzystwach z łatwością zabezpieczyć się może. Związek podobny podaje nadto sposobność dopuszczania się nadużycia, tak, iż aby dociec choroby, nie razby może więcéy bydła wybito, iak tego potrzeba. Zważyć też wypada, że iedna okolica więcéy iest wystawiona na zarazę niż druga, dla czego, i dla różności paszy bydła, trudno będzie, bez przeciążenia, ustanowić coś pewnego co do składek i wynagrodzenia, przyczém i tego pominąć niemożna, że w prowincyi tutejszék lud prosty w sposobie paszenia i chodowania bydła małe ieszcze uczynił postępy.

Z tych przyczyn uważała większość być stosowniejszą, pozostawić każdego woli środki zabezpieczenia się od podobnéj klęski na bydło, iak ogół na nowy wystawiać ciężar.

Nawet mniejszość tylko na ten przypadek była za przymusowém towarzystwem, iezeliby na całą monarchią zaprowadzone zostało.

Z tém wszystkiém, ponieważ seymujące Stany mają się oświadczyć co do pomienionego projektu do prawa, więc nieomieszkały uczynić spostrzeżeń, do których pojedyncze punkta stały się im powodem.

W proposycyi

5^{ty}

zlecił Najjaśniejszy Pan seymowi podanie swych życzeń i myśli względem ustanowie-

wegen Feststellung der bürgerlichen Verhältnisse der Juden.

ihre Vorschläge und Wünsche allerunterthänigst zu äußern, benutzten sie die Ansicht aufzustellen, daß die Juden für jetzt im Ganzen zur Erlangung des Bürgerrechts sich nicht eignen, weil der Unterschied ihrer Gewohnheiten, Sitten und Lebensweise, zu abweichend von denen der Christen ist, und weil sie sich bisher durch Betreibung des Ackerbaues, und Führung eines, körperliche Anstrengung erforderlichen Gewerbes, des Bürgerrechts würdig zu machen nicht bestrebt haben. Gleichfalls schien es den Ständen nicht rathsam, im Einzelnen Ausnahmen zu gestatten, da dies — wenn auch wirklich in der Provinz Juden sich befinden, denen unbedingt das Bürgerrecht eingeräumt werden könnte, — nachtheilige Folgen haben würde, denn die Emancipirten, von den übrigen Juden getrennt, möchten sich nicht mehr mit der Vervollkommenung ihrer Glaubensgenossen befassen, und dadurch würde der Zeitpunkt der Emancipation der Gesamtheit sich noch entfernter stellen.

Das allgemeine Interesse erfordert jedoch, die Juden sobald wie möglich aus ihrer jetzigen Lage herauszubringen, auch zur Sicherung des Gewerbes der Christen, in Hinsicht der Ausbreitung der Juden überhaupt, und ihres Verkehrs insbesondere, scheint eine gesetzliche Beschränkung durchaus rathsam zu seyn, und es haben daher die Stände mehrere Maßregeln in Vorschlag gebracht, welche dahin gehen:

1) die jüdische Bevölkerung dieser Provinz genau zu ermitteln;

2) der körperlichen Schwäche der Juden durch das Verbot der frühen Ehen vorzubeugen;

3) den Kabinern und Religions- Lehrern die vollständige Kenntniß der deutschen und polnischen Sprache zur Pflicht zu machen, und letztere nicht eher anzustellen, als bis sie zwei Jahre auf Universitäten gewesen, und die gehörige Prüfung abgelegt haben;

nia stösunków obywatelskich mieszkańców starozakonnych.

Stany uważaia, iż żydzi na teraz w ogólności do praw obywatelstwa przypuszczeni być nie mogą, ponieważ w obyczajach i sposobie życia za nadto się od chrześcian odróżniaia, i nie widać po nich, aby dokładali starania zasłużenia sobie na takowe dobrodzieystwo zabieraniem się do rolnictwa, i rzemiosł, natężenia sił fizycznych wymagających. Również nie były Stany za tém, aby przypuszczać niektórych tylko żydów do prawa obywatelstwa, chociaż w prowincyi nie ieden zapewne znajduie się starozakonny, któremuby toż prawo śmiało przyznać można, ile że to nie pociągnęłoby za sobą iak skutki niepomysłne. Usamowolnieni bowiem mieszkańcy starozakonni, odłączeni od innych żydów, muięby mieli powodu trudnienia się ich polepszeniem; przez co termin emancypacyi ogółu starozakonnych, stałby się tém odleglejszym.

Z tém wszystkiem ogólny interes wymaga, aby żydów ile możności iak nayprędzey z terażniejszego ich położenia wyprowadzić; zabezpieczenie też zarobkowości chrześcian pod względem rozszerzania się żydów z iednéy, a ich zabiegów z drugiey strony, zdaie się ograniczenia prawne czynić nieodbicie potrzebnemi.

Seymuiące Stany zaproponowały więc w tym celu:

1) ściśle wypośrodkować istotną ludność starozakonną w tuteyszej prowincyi;

2) zapobiedz osłabieniu sił fizycznych żydów przez niedopuszczanie między nimi zawczesnych związków małżeńskich;

3) ustanowić, iż rabini i nauczyciele religii winni dokładnie posiadać ięzyki niemiecki i polski, i że ostatni niemogą pozyskać urzędu, dopóki nie odbęda dwuletniego kursu na uniwersytecie, i niezkłóż z nauk dokładnego popisu;

4) den Gottesdienst in der polnischen oder deutschen Sprache abhalten zu lassen;

5) außer den jüdischen Religions-Schulen keine Privatschulen zu dulden, sondern die jüdische Jugend in den öffentlichen christlichen Schulen zu bilden;

6) die Civilisation der Juden durch den Soldatendienst zu befördern;

7) den Juden zu verbieten, Christen in ihren Dienst aufzunehmen;

8) sie von Ausübung der Apothekerkunst und Betreibung des Schankgewerbes auszuschließen, ihnen dagegen die Betreibung anderer Gewerbe und Ackerbau, auch Ankauf von Stadt- und Land-Eigenthum, unter gewissen Beschränkungen zu gestatten;

9) in Rücksicht der Gemeinde-Verhältnisse die Juden-Synagogen als Corporationen zu behandeln;

10) den jüdischen Rabinern, Ältesten, oder sonstigen Synagogen-Beamten, jede Einmischung in die den Civil-Belehrden zustehende Verwaltung zu verbieten;

11) den auf die Juden lautenden Schuldschreibungen, wegen der empfangenen Valuta, nur unter gewissen Bedingungen vollen Glauben beizulegen; und

12) wo möglich den Sabat auf den Sonntag verlegen zu lassen.

Wenn nun die Juden den von Sr. Majestät zu erlassenden Verfügungen genügt haben werden, so bitten die versammelten Stände, daß nach zehn Jahren die Angelegenheit der Emancipation derselben aufs neue zu deren Berathung allergnädigst vorgelegt werde.

6.

Die sechste Allerhöchste Proposition gestattet huldreichst die Berathung

über dasjenige, was noch zu vollständiger Regulirung des Schuldenwesens der Departements Posen und Bromberg geschehen soll.

Im allgemeinen konnten sich die Stände darüber nicht einigen, ob die Departements-Communal-Bestän-

4) nakazać odbywanie nabożeństwa więzku polskim lub niemieckim;

5) niedozwalać, oprócz żydowskich szkół religijnych, szkółek tegoż wyznania prywatnych, czuwać owszém nad tém, aby młodzież żydowska odbierała nauki w publicznych szkołach chrześcijańskich;

6) cywilizować żydów przez służbę woyskową;

7) zakazać im przyjmowania służących chrześcian;

8) wyłączyć starozakonnych od trudnienia się aptekarstwem i wyszynkiem trunków, dozwalać im natomiast chwytania się innych procedurów i rolnictwa, niemniéj nabywania własności po miastach i wsiach pod pewnemi ograniczeniami;

9) uważać synagogi co do stósunków gminnych iako korporacye;

10) zakazać rabinom, starszym i innym urzędnikom kahalnym wszelkiego mieszanja się co do ludu starozakonnego w przedmioty, do władz cywilnych należące;

11) nieprzyznawać obligacyom prostego długu na rzecz żydów wystawionym, iak tylko pod pewnemi warunkami, zupełności wodu co do zapłaconéj waluty;

12) ieśli można przenieść szabas na niedzielę.

Skoro żydzi postanowieniom w téj mierze przez Najiaśnieyszego Pana wydać się mającym zadosyć uczynią, wnioskiem iest Stanów, aby narada względem ich usamowolnienia za lat dziesięć na nowo oddaną została naymilościwiey Seymowi.

W propozycyi

6^{ty}

maią sobie Stany poleczone rozpoznanie, coby uczynić wypadło w celu zupełnego uregulowania interessów departamentowych z dawniejszych czasów w Departamentach Poznańskim i Bydgoskim.

W ogólności nie mogły się Stany na to zgodzić, czyli zapasy rzeczonych Departa-

de provinzielle Fonds seyn, oder ob sie das besondere Eigenthum des betreffenden Departements, so wie solche zu Zeiten des Herzogthums Warschau bestanden, verbleiben sollen. Für das erstere waren nur 11, und für das letztere 34 Stimmen. Die Minorität bildeten die Landtags-Abgeordneten aus dem Departement Bromberg, und suchten ihre Meinung durch verschiedene Gründe zu rechtfertigen. Hierbei richteten sie für den Fall, daß ihrer Ansicht nicht Allerhöchst beigezogen werden sollte, ihre ehrfurchtsvolle Bitte dahin, die endliche Regulierung des Schuldenwesens für das Departement Bromberg einem Communal-Landtage huldreichst vorzubehalten, weil das Schuldenwesen des gedachten Departements sich nicht ganz übersehen lassen, und bei den wenigen Fonds vielleicht ganz andere Grundsätze anzunehmen seyn würden, als in dem Falle, wenn die Fonds beider Departements als Provinzialfond zu betrachten wären. Um jedoch jedenfalls den Allerhöchsten Befehlen zu gehorsamen, haben sie über die fernern Maßregeln weiter mitgestimmt.

Die besondern Gegenstände, worüber verhandelt worden, betreffen:

A. die Activmasse beider Departements, und zwar:

1) die Rückstände von den ausgeschriebenen Geldbeiträgen.

Der allerunterthänigste Beschluß der Stände fiel dahin aus, alle unter vielfältigen Namen ausgeschriebenen Geldbeiträge zu Militair-Bedürfnissen vom 1sten Januar 1808 ab, ohne Ausnahme niederzuschlagen, und bloß die Reste der sogenannten Coequations-Gelder, unter gewissen Modalitäten, einzuziehen, solche lediglich als Departements-Fonds zu betrachten, und Forderungen, die aus Kontrakten oder Requisitionen, welche von Behörden jetzt

mentów mają składać fundusz prowincyi, lub czyli mają być oddzielną własnością tak iednego iak drugiego z tychże Departamentów, iak takowe istniały za czasów Xięstwa Warszawskiego. Za pierwszém nie było, iak głosów 11, za drugiem zaś oświadczyło się 34 Deputowanych. Mnieyszość głosów stanowili Deputowani z Departamentu Bydgoskiego, starając się zdanie swe poprzeć różnemi powodami, i na przypadek, iżby uwagi ich nie trafiły w przekonanie Nayiaśnieyszego Pana, tę zanosząc prośbę, aby ostateczne załatwienie departamentowych interessów co do Departamentu Bydgoskiego naylaskawiey zgromadzeniu komunalnemu zastrzeżonem zostało, ile że co do funduszków i długów tegoż Departamentu, zbywa dotąd na zupełnie iasných wykazach, i być może, iż w Departamencie Bydgoskim przy szczupłych, iakie się okazują, funduszach, inne wcale wypadnie przyjąć zasady, iak w przypadku uważania funduszków obudwu Departamentów za nierozdzielną własność prowincyi.

Stosując się iednakże do woli Nayiaśnieyszego Pana głosowali względem przedsięwzięć się mających środków w przedmiocie, o którym mowa, wraz z Deputowanemi Departamentu Poznańskiego.

Celem narad w téj mierze były:

A. Massa czynna obudwóch Departamentów a mianowicie

1) reszty z wypisanych składek pieniężnych.

Seymujące Stany oświadczyły się za tém, aby wszelkie składki pieniężne na potrzeby wojenne pod rozmaitemi nazwaniami wypisane, od dnia 1. Stycznia 1808. r. umorzyć bez wyjątku, aby nie dochodzić iak samych tylko zaległości tak nazwanych składek koekwacyinych pod nieiakiemi ograniczeniami, aby uważać wpływy z tychże resztujących składek koekwacyinych za należące do funduszu Departamentowego, i nie bonifikować pretensy na zasadzie kontraktów zawartych

polnischer Departements ausgegangen sind, herrühren, nicht zu vergüten.

2) Die Reste der repartirten Natural-Lieferungen, welche zu Geld berechnet worden.

Eine Majorität von 24 Stimmen führte an, daß noch in den letzten Jahren bedeutende Reste eingezogen worden, vermögende Dominia noch im Rückstande seyen, und manche Kreise alles abgetragen haben, glaubte, daß eine Prägravation eintreten würde, wenn man alle Reste ohne Unterschied niederschlagen sollte, und war für die Einziehung derselben, jedoch mit der Maassgabe, daß alle Gemeinde-Lieferungs-Reste, und alle von den Ständen näher angegebene veraltete Rückstände, niederschlagen wären.

Die Minorität von 21 Stimmen war dagegen aus dem Grunde für die Niederschlagung aller Reste, weil wegen Länge der Zeit Vielen Quittungen verloren gegangen, und die Magazin-Rechnungen u. s. w. unordentlich und größtentheils unrichtig geführt worden, ferner die Einziehung seit vielen Jahren rückständiger Kriegeslasten überhaupt empfindlich, und in der jetzigen nahrungslosen Zeit äußerst drückend seyn würde.

3) Die Ansprüche an die vormaligen Magazin-verwalter.

Die versammelten Stände haben diejenigen Magazinverwalter, gegen welche die gedachten Ansprüche im Departement Posen, nach dem Befinden der Königl. Regierung und des Departements-Bevollmächtigten, verfolgt werden sollen, selbst angegeben, und in Betreff des Bromberger Departements die Verfolgung der Ansprüche lediglich der betreffenden Regierung und dem Departements-Bevollmächtigten überlassen.

B. Die Passivmasse.

Die Ständeversammlung war einstimmig der Meinung, im allgemeinen keine, außer den in der Allerhöchsten Cabinets-Ordnung vom 27. September 1823 als liquidationsfähig bezeichneten Forderungen, zur Liquidation zuzulassen, und nur folgende Ausnahmen zu gestatten:

z. w. mit den Departementen, die jetzt Krölestwa Polskiego, lub rekwizycyi takichże władz.

2) Obrachowane na pieniądze zaległości, z rozkładu liwerunków.

Większość głosów 24, zważając, iż jeszcze w ciągu ostatnich lat znaczne zaległości liwerunkowe zostały ściągnięte, że nie iedno zamożne Dominium znajduje się dotąd na liście resztantów, i że w niektórych Powiatach wcale nie masz więcej zaległości podobnych, upatrywała niesłuszność w umorzeniu wszelkich zaległości bez różnicy, i była za ich ściąganiem, z tym iednak dodatkiem, aby wszystkie liwerunkowe reszty, i te zadawnione, które wskażą seymujące Stany, przyjąć za uchylone.

Mniejszość głosów 21, nie dzieląc tego zdania, radziła umorzyć wszystkie zaległości liwerunkowe z przyczyny, że w tak zastarzałym rzeczy nie ieden zapewne kwit zginał, że w rachunkach magazynowych nie było porządku, i że dopominanie się teraz po wielu latach zaległych składek na ówczesne potrzeby wojenne nie mogłoby być iak przykre, tém zaś dotkliwsze w dzisiejszych czasach mniéj pomyslnych.

3) Pretensye do byłych dozorców magazynów.

Zgromadzone Stany same wymieniły tych magazynierów, u których pretensyy rzeczonych, w miarę uznania Król. Regencyi i Pełnomocnika Departamentu, należy poszukiwać; co zaś do Departamentu Bydgoskiego, pozostawiły dochodzenie takichże pretensyy właściwéj Król. Regencyi i Pełnomocnikowi Departamentu.

B. Massa bierna.

Stany iednomyślnie były za tém, aby w ogólności oprócz pretensyy, które z mocy Najwyższego postanowienia gabinetowego z dnia 27. Września 1823. r. mogą być likwidowane, żadnych innych do likwidacyi nie przypuszczać, i tylko dozwolnić sposobem wyjątku.

a) die Compensation der Ansprüche für Wiesenauß-
hütungen, wenn solche vor dem 1sten Mai 1814
vorgefallen, und in der von den Ständen ange-
gebenen Art justificirt sind, mit den Coequations-
und Lieferungs-Resten;

b) die Zulassung zur Liquidation derjenigen Ansprüche
für quartierständliche Truppenverpflegung vor
dem 1sten Mai 1814, welche als eine Vorschuß-
leistung für andere Kreise zu betrachten, und mit
Consumtions-Quittungen belegt sind, jedoch nur
insofern, als vom 1sten October 1827 noch Re-
ste an Coequations-, Lieferungs- und Magazinde-
fecten-Geldern eingezogen worden sind, oder noch
beigetrieben werden. Sollten diese Fonds hiezu
nicht hinreichen, so dürften solche unter die Per-
cipienten pro rata vertheilt werden, da es der
allerunthänigste Wunsch der Stände ist, den bis
zum 1sten October 1827 entstandenen Departement-
Fond, auf Vergütung von Lieferungs-
und andern Kriegs-Ansprüchen nicht zu verwen-
den;

c) die Befriedigung der nach dem 1sten Mai 1814
gegen legale Consumtions-Quittungen an russische
Truppen geleisteten Verpflegungen, aus dem
Namens der Departements gegen den Bromber-
ger Restenfond angefertigten Liquidat, und nach
demselben Procentfuße, nach welchem dieser Re-
stenfond die ganzen Forderungen der Departement-
Fonds vergüten wird;

d) die Vergütung der Restforderungen der Entre-
preneurs, mit welchen über die vertheilten, aber
nicht in natura abgestellten Lieferungs-Contin-
genzte einzelner Kreise contrahirt worden, inso-
fern die Reste derjenigen Kreise, für welche sie
geliefert haben, und welche ihnen allein als
Garantie dienen können, eingezogen worden sind;

a) na kompensacyą resztami koekwacyi-
nemi i liwerunkowemi pretensyy za
wypasione łaki, jeżeli te pochodzą
z epoki przed d. 1. Maia 1814. r. i uspra-
wiedliwione są w sposobie, przez Stany
oznaczonym;

b) na likwidacyą należycie udowodnio-
nych kwitami konsumcyinemi pretensyy
za dostarczoną żywność woysku po
kwaterach, jeżeli dostawę takową nale-
ży uważać za wyręczenie w poniesie-
niu ciężaru innego Powiatu, i to, o ile
tym końcem okaże się fundusz z wpły-
wów od d. 1. Października 1827. r. na
resztuiące składki koekwacyine, liwe-
runkowe i z defektów magazynierskich.
W razie niedostateczności funduszu co
tylko wskazanego, wypadnie przyznać
w nim interessentom udział pro rata,
gdyż życzeniem iest Stanów, na bo-
nifikacye za liwerunki i inne pretensye
z czasu wojny, nie naruszać funduszków
Departamentowych, iakie się po dziś
dzień okazują;

c) na zaspokoienie pretensyy za żywność
woyskom rossyiskim po kwaterach po
dniu 1. Maia 1814. r. za legalnemi kwi-
tami konsumcyinemi dostarczoną, a to
z założonego likwidatu imieniem Depar-
tamentu przeciw funduszowi reszt, za-
rządowi kommissyi likwidacyiney Byd-
goskiej oddanemu, i w tym samym co
do procentów stósunku, podług któ-
rego fundusz Departamentowy z tegoż
Bydgoskiego funduszu reszt swą od-
bierze satysfakcyą;

d) na wynagrodzenie zaległych pretensyy
antreprenierów z kontraktów na odsta-
wę kontyngensów liwerunkowych za
poiedyncze Powiaty, o ile zaległości
Powiatów, za które podieli się byli do-
stawy, iako iedyną ich stanowiącą rę-
koymią, zostały ściagnione.

Biblioteka
miejscowa

C. Die namens des Departements-Fonds liquidirte Vergütung für die, nach dem 1sten Mai 1814 Statt gefundene Verpflegung der russischen Truppen.

Die Stände haben sich erlaubt, die Departements-Bevollmächtigten zur Abschließung eines Vergleichs, wegen des gedachten Anspruchs, mit der betreffenden Behörde zu ermächtigen. Diese Bevollmächtigten sind von ihnen in der Person des Landtags-Abgeordneten der Ritterschaft Herrn von Brodowski für das Posener Departement, und des Landtags-Abgeordneten der Ritterschaft Herrn von Loga für das Bromberger Departement, zur fernern Besorgung des Departements-Comunal-Schuldenwesens erwählt worden.

Aus der von den Ständen gemachten Darstellung der Departements-Fonds, und den obigen allerunterthänigsten Wünschen gemäß, ergibt sich, daß von der Activmasse noch ein reiner bedeutender Ueberschuß für jedes Departement verbleibt, und daß zur Deckung der Passiva kein Zuschuß erforderlich ist. Dieser Ueberschuß dürfte zum allgemeinen Besten der Provinz verwandt werden, und dieshalb wünschen die Stände:

- a) zum Bau eines Zwangs-Arbeitshauses, und zur Erhaltung der Häuslinge für ein Jahr aus den Beständen beider Departements nach Verhältniß ihrer Seelenzahl zu nehmen, wie sie es bei der Erwiederung auf die Allerhöchste siebente Proposition allerunterthänigst in Vorschlag gebracht haben;
- b) die Kosten des Statt gefundenen Provinzial-Landtages, wie bereits bei der Beantwortung der ersten Königlich Proposition angeführt worden, aus beiden Departements-Fonds zu bestreiden;
- c) der Krankenanstalt zu Posen, welche sich unter der Aufsicht der grauen barmherzigen Schwestern befindet, ein Kapital von 4000 Rthlr., welches mit 5 Prozent hypothekarisch zu versichern seyn würde, jedoch nur aus dem disponiblen Fond des Posener Departements, als ewiges Eigenthum zu vermachen, und die Obergaufsicht über die Art der Sicherstellung des Kapitals und der

C. Pretensya likwidowana w imieniu funduszów Departamentowych za żywność wojska rossyjskiego po dniu 1. Maia 1814. r.

Seymuiące Stany pozwoliły sobie upoważnić Pełnomocników Departamentowych do zawarcia z właściwą władzą układu względem pretensyy rzeczonych, przeznaczając iednoznacznie na Pełnomocników takowych do dalszego popierania i ułatwiania interesów departamentowych co do Departamentu Poznańskiego: Deputowanego Stanu rycerskiego Powiatu Wschowskiego W. Brodowskiego, co zaś do Departamentu Bydgoskiego: Deputowanego stanu rycerskiego W. Loge.

Z podanego przez Stany obrazu funduszów Departamentowych, w związku z życzeniami Seymu powyżey wyiawionemi, okazuje się, iż pozostanie ieszcze znaczny zapas, i że dla zastąpienia massy bierney żadnego dodatku nie potrzeba. Zapas ten, że nie będzie zapewne przeznaczony iak dla dobra ogółu prowincyi, życzeniem iest przeto Stanów, aby

- a) na budowę domu prac przymusowych i utrzymanie w nim uwięzionych przez rok ieden, z funduszów obudwóch Departamentów w stósunku ludności taką przeznaczyć sumę, iaka się okazuje z wniosku przy odpowiedzi na siódmą propozycją od Tronu;
- b) aby koszta pierwszego Seymu prowincyalnego, iak opiewa odpowiedź na pierwszą propozycją Królewską, załatwić z funduszów obudwóch Departamentów;
- c) aby instytutowi chorych pod dozorem Panien miłosierdzia w Poznaniu, iednakże tylko z będącego do rozporządzenia funduszu departamentowego Poznańskiego, przekazać na wieczną własność, dla dania na hypotekę z prowizją po 5 od sta, Summę Talarów 4000, i prosić Jéy Królewiczowskiey Mości Xiężnéy Pruskiey Ludwiki Xię-

Verwendung der Zinsen, Ihrer Königl. Hoheit der Prinzessin Louise von Preußen Fürstin Radziwiłł, der wohlthätigen und sorgfamen Beschützerin gedachter Krankenanstalt, zu überlassen;

- d) denjenigen Unterbeamten der Königl. Regierung zu Posen, welche bisher mit der Regulirung des Departements-Schuldenwesens meistens beschäftigt waren, zum Auerkenntnis ihres Gleises, aus dem Posener Departement-Fond 500 Rthlr. zu überweisen.

Der ganze verbleibende gegenwärtige disponible Fond, und die zu erwartende Vergütung für die Verpflegung der russischen Truppen nach dem 1sten Mai 1814, dürfte, nach der einstimmigen Meinung der Stände, in Posener Pfandbriefe umgesetzt werden, und bis zur anderweitigen Bestimmung des künftigen Provinzial-Landtages in der Regierungs-Haupt-Kasse verbleiben.

7.

Der siebenten Allerhöchsten Proposition gemäß sollen sich die Stände

über die Ausführung des Baues eines Correc-tions- und Armen-Hauses, dessen künftige Verwaltung, und die Mittel zur Deckung der Einrichtungs- und Unterhaltungs-Kosten, gutachtlich äußern.

In der zu errichtenden Zwangsarbeits-Anstalt sollen auch Vagabonden und solche Personen, gegen welche nach erlittener Strafe auf Detention erkannt worden, so wie die unter väterlicher oder vormundschaftlicher Gewalt stehenden, und einer Besserung bedürftenden erwachsenen Edhne und respective Mündel, aufgenommen werden. Den Ständen schien die Beförderung derjenigen Zwecke, deren Gegenstand Besserung obiger drei genannten Klassen von Häuslingen ist, keine Pflicht der Einsassen zu seyn, insofern es auf die Herbeischaffung der dazu erforderlichen Mittel ankommt, und sie erlaubten sich, Sr. Majestät zu bitten:

in huldreicher Berücksichtigung des angeführten Grundes und der ungünstigen Zeitumstände, im

znéy Radziwiłłowéy, aby, iako łaska-wa i dobroczynna instytutu Opiekun-ka, raczyła mieć nadzór co do zabez-czenia kapitału, i użycia od niego pro-wizyi;

- d) aby dla urzędników Król. Regencyi Poznańskiéy niższego rzędu, za pilne przyłożenie się ich do uporządkowania interesów departamentowych, przeznaczoną została kwota Tal. 500 z funduszu departamentowego Poznańskiego.

Pozostaiący do rozrządzenia fundusz wraz z summą na wynagrodzenie za inkwaterunki rosyjskie po d. 1. Maia 1814. r. spodziewaną, możnaby, podług iednomyslnego zdania Stanów, zamienić na listy zastawne Wielkiego Xięstwa Poznańskiego, i zachować w głównéy kassie Regencyinéy do dalszych przyszłego Seymu postanowień.

W propozycyi od Tronu

7éy

zażadaną iest opinia Stanów względem budowy domu przymusowéy pracy, iego przyszłego zarządu i kosztów urządzenia i utrzymania.

W instytucie tym mieścić się mają włóczęgi, osoby takie, przeciwko którym wyrok zapadł na detencyą, równie iak dorośli synowie i niedoletni pod władzą oycowską lub opiekuńczą zostaiący a poprawy potrzebuiający. Stany uważaiąc, iż dążność mająca za przedmiot poprawę wymienionych dopiero trzech rodzajów więźniów, niepowinna stawać się ciężarem dla mieszkańców prowincyi, o ile się tyczy obmyślenia potrzebnych tym końcem funduszów, zaniósł do Najiaśniejszego Pana prośbę, aby raczył

przez wzgląd na tę okoliczność, i na niepomysłne czasy, w W. Xięstwie Poznańskiem, podobnie iak w nieiednéy z dawniejszych prowincyy, nakład potrzebny dla urzządzenia domu przymusowéy pracy wska-

Großherzogthum Posen, wie in mancher der übrigen Provinzen, die Zwangsarbeits-Anstalt aus öffentlichen Fonds allergnädigst errichten, und zur Kostenersparung das Bernhardiner-Kloster in Posen dazu bestimmen, die Hälfte der Unterhaltungskosten eben so auf die Staatsfonds legen, und zur diesfälligen Erleichterung den, dem Bernhardiner-Kloster zustehenden, Fond anweisen, und die Königl. Domainen der Provinz, da die Einfassen derselben an den Vortheilen des Instituts Theil nehmen, zu Beiträgen huldreichst verpflichten zu wollen.

In Ansehung des Orts, wo das Institut zu errichten sey, hat sich die Mehrheit der Stände zu dem gutachtlichen Beschluß vereinigt, daß die Stadt Posen sich dazu vorzüglich eigne, weil die Bewachung und ärztliche Hilfe daselbst weniger kostspielig sey, mehr Arbeit und Absatz für die Häuslinge erwartet werden könne, und Posen beinahe im Mittelpunkt der Provinz liege, außerdem auch diese Stadt zur Errichtung des Instituts einen freiwilligen außerordentlichen Beitrag von 2000 Rthlr. offerirt habe.

Desgleichen sind die Stände der gutachtlichen Meinung gewesen, daß, um künftigen Vergrößerungskosten vorzubeugen, das Gebäude zwar für 200 Häuslinge zu errichten, die Aufnahme der letztern jedoch vorläufig auf 120 zu beschränken sey, weil eines Theils diese Zahl dem ersten Bedürfnisse entspreche, andern Theils eine größere Ausdehnung die Kräfte des Landes zu sehr in Anspruch nehmen würde.

Die Kosten für die Errichtung und Unterhaltung lassen sich, da besonders ein dritter Ort gutachtlich gewählt worden, nach den, den Ständen übergebenen Bau-Anschlägen — gegen die sonst hinsichtlich der Bau- und Einrichtungs-Art nichts zu erinnern war — nicht beurtheilen, vielmehr schien hier über beide Gegenstände eine neue Veranschlagung nothwendig zu seyn. Doch hat die jährliche Unterhaltungssumme von 8600 Rthlr. für 120 Häuslinge übermäßig geschienen, weil ein großer Theil der dies-

zu zack z funduszów publicznych, i dla oszczędzenia wydatków przeznaczyć tym końcem klasztor OO. Bernardynów w Poznaniu, połowę kosztów na utrzymanie domu takowego przeiąć także na skarb i dla ulgi rozrządzić funduszem klasztoru X. X. Bernardynów, oraz wydać rozkazy, aby i dobra Królewskie w tuteyszą prowincyi, w których mieszkańcy niemnię mają udział w korzyściach z instytutu na kraj spływających, pociągnięte były na potrzeby jego do równych składek z innemi dominiami.

Co do miejsca, w którymby instytut założyć wypadło, przeważająca większość głosów oświadczyła się za miastem Poznaniem, ile że w niem straż i pomoc lekarska mnię wymaga kosztów, miasto to dla uwięzionych w domu przymusowey pracy więcey nastreczy roboty i z nię instytutowi zysk zapewni, do tego położone iest prawie w środku prowincyi, i ze strony jego na urządzenie instytutu dobrowolnie iest ofiarowanych Talarów 2000.

Również były Stany tego zdania, aby zapobiegając większemu na przyszłość kosztów nakładowi, dom urządzony wprawdzie został na 200 więźniów, lecz żeby ich na teraz nie przyjmowano iak 120, ile że liczba ta odpowiada pierwszemy potrzebey, a prócz tego większa rozciągłość instytutu, za nadto dla prowincyi okazałaby się uciążliwą.

Gdy Stany są za wyborem trzeciego miejsca, nie można było wymiarkować z doreczonych im obrachunków — które co do sposobu budowl i urządzienia domu nie dały do uwag powodu — ile kosztu urządzienia i utrzymywania instytutu wynosić mogą, owszém tak iedno iak drugie zdaie się wymagać sporządzenia nowych w téy mierze obrachunków. Jednakowoż summa Tal. 8600 na roczne utrzymanie 120 osób do instytutu oddanych, zdawała się być za wielką, ile że znaczną część

fälligen Kosten durch die Arbeiten der Häuslinge selbst aufkommen dürfte.

Wenn einer Seits die Stände die volle Ueberzeugung haben, daß Se. Majestät das ehrfurchtsvolle Gesuch, in Betreff der Errichtungs- und Unterhaltungskosten, allergnädigst zu berücksichtigen gerufen werden, so haben sie eben so sehr die Verpflichtung eingesehen, dem Allerhöchsten Auftrage zufolge, sich einer Berathung über die zweckmäßigste Beschaffung jener Kosten jedenfalls unterziehen zu müssen, und haben demgemäß die Fonds dazu, den Zeitumständen nach, in der Art angenommen:

A. Bau- und Einrichtungs-Kosten:

- 1) das Geschenk der ehemaligen Accise-, Steuer- und Zoll-Directionsgebäude in Fordon, welche jedoch nach den eingezogenen Nachrichten nur eine Ausbeute von höchstens 2000 Rthlr. geben dürften,
- 2) die von der Stadt Posen angebotene Summe von 2000 Rthlr., und
- 3) zweijährige Zinsen von den Departements-Communal-Fonds;

das annoch fehlende Quantum aber nach dem einstimmigen Beschluß auf die Departements-Communal-Bestände selbst, nach Maassgabe des bei der Allerhöchsten sechsten Proposition angegebenen Theilnahme-Verhältnisses, angewiesen.

B. Unterhaltungs-Kosten:

Selbige werden höchstwahrscheinlich in den ersten beiden Jahren noch nicht vorkommen. Entgegengesetzten Falls ist der einstimmige Wunsch der Stände, daß die Bedarfssumme aus den Departements-Communal-Beständen entnommen werde, die definitive gutachtliche Beschlußnahme über die Aufbringung der Unterhaltungs-Kosten für die Zukunft aber, dem nächsten Landtage allergnädigst vorbehalten bleibe, weil der Zustand der Provinz jede neue Auflage unmöglich macht, sich noch nicht absehen läßt, wie weit die Departements-Communal-Bestände, deren Erhaltung anderer Seits eben so sehr zu wünschen ist, in andern gemeinschaftlichen Bedürfnissen hin-

kosten wlasne ich roboty będą mogły zastąpić.

Jak ziednéy strony przekonane są Stany, iż Nayiaśnieyszy Pan raczy mieć wzgląd na ich prośbę co do kosztów na urządzenie i utrzymanie domu pracy przymusowéy, tak z drugiéy, w dopełnieniu Naywyższego zlecenia JKMości, czuły powinność porozumienia się między sobą, iakby nayłatwiey obmyślić fundusze tym końcem potrzebne. Wskazały takowe w miarę okoliczności czasowych w sposobie następującym:

A. koszta na budowę i urządzenie domu:

- 1) darowane od Nayiaśnieyszego Pana budynku niegdys Dyrekcyi akcyzy i cel w Fordonie, za które iednakże więcéy iak Tal. 2000 spodziewać się nie można,
- 2) ofiarowane przez miasto Poznań Talarów 2000,
- 3) dwuletnie prowizye od Summ funduszu departamentowego.

Brakującą summę zastąpić mają, podług iednomyslnéy Stanów uchwały, zapasy funduszu departamentowych w stósunku, co do udziału w nich, oznaczonym przy szóstéy propozycyi.

B. Koszta na utrzymanie instytutu:

Podług wszelkiego podobieństwa do prawdy, bez kosztów takowych obeydzie się w pierwszych dwóch latach. Jeżeliby zaś były nieuchronne, iednoznacznie jest Stanów życzeniem, aby potrzebna tym końcem summa również użytą była z zapasów funduszu departamentowych, utworzenie zaś ostatecznego zdania względem składek na koszta utrzymania instytutu w przyszłości, aby drugiemu pozostawić Seymowi, ile że stan prowincyi nie dozwala pociągania iéy do iakieykolwiek bądź nowéy daniny, wymiarkować ieszcze nie można, iak dalece zapasy funduszu departamentowych, których zachowanie z drugiéy strony niemniéy jest pożądane, wystarczają na inne wspólne potrzeby, b-

reichen werden, und der Bau mit der Einrichtung sich wohl bis zum nächsten Landtage hinziehen wird.

II.

Die dem Landtag zugekommenen Bitten und Beschwerden unterwarf derselbe einer strengen Prüfung, und beschloß vier und zwanzig zu den Stufen des Thrones niederzulegen. Diese sind:

1.

Ungeachtet des Allerhöchsten Zursufs vom 15ten Mai 1815, welcher die Rationalität aufrecht erhalten haben will, und den Gebrauch der polnischen Sprache neben der deutschen in den öffentlichen Verhandlungen anordnet, bedienen sich dennoch die Behörden größtentheils in ihren Amtsgeschäften nur der deutschen Sprache. Der Beweis hievon liegt schon in der Bekanntmachung des Ober-Präsidenten im Großherzogthum Posen vom 30. Juni 1815, worin es ausdrücklich heißt:

„daß es denjenigen, welche der deutschen Sprache mächtig sind, überlassen bleibt, ob sie den Gebrauch derselben in ihren Gesuchen und Eingaben deshalb vorziehen wollen, weil dadurch der Aufhalt einer Vorbescheidung vermieden werden würde, der bei einzelnen Fällen in der Nothwendigkeit, die Vorstellung übersetzen lassen zu müssen, liegen könnte.“

Dieser wenige Gebrauch der polnischen Sprache rührt auch vorzüglich daher, daß meistens dieser Sprache Unkundige zu Aemtern im Großherzogthum Posen gelangen. Ein Beamter ist selbst — wie das von ihm einem Einsassen der hiesigen Provinz erteilte, und von den Ständen allerunterthänigst überreichte, Antwortschreiben darthut —, so weit gegangen, den Gebrauch der polnischen Sprache in Amtsgeschäften demagogischen Dünkel zu nennen. Ebenfalls wird die Allerhöchste Cabinets-Ordre vom 3ten Mai 1815, und die in Folge derselben am 12ten Juli 1815 ergangene, die Einrichtung des Justizwesens im Großherzogthum Posen betreffende, Bekanntmachung des Ober-Präsidenten, nicht gehörig in Anwendung gebracht.

dowa też i urządzenie instytutu pociągną się zapewne do następującego Seymu.

II.

Zprośb i żądań do siebie zanesionych, przez seymujące Stany, po wzięciu ich pod ścisłą rozagę, dwadzieścia i cztery u podnóżka Tronu złożonych zostało. Te są następujące:

1.

Pomimo odezwy Najjaśniejszego Pana z d. 15. Maia 1815. r. narodowość zapewniający, i używanie języka polskiego obok niemieckiego w czynnościach urzędowych nakazujący, władze po większą część w swém urzędowaniu trzymają się tylko języka niemieckiego. Dowodem tego jest obwieszczenie Naczelnego Praesidii Wielkiego Xięstwa Poznańskiego z d. 30. Czerwca 1815. r. opiewające:

„że się do woli zostawia posiadającym język niemiecki, czyli tego zechcą używać dla uniknienia zwłoki w uzyskaniu odpowiedzi, do iakiéyby konieczność tłumaczenia przełożeń stać się mogła powodem.“

Że język polski mniéy jest używany, ztąd naywięcéy pochodzi, iż w Wielkiem Xięstwie Poznańskiem uzyskują urzędy naywięcéy takie osoby, dla których język ten jest obcym. Jeden z urzędników tak dalece się nawet zapomniał, iż uważał w rezolucyi udzielonéy iednemu z obywateli tutejszéy prowincyi, a przełożonéy przez Stany Najjaśniejszemu Panu, wniosek o używanie w czynnościach urzędowych języka polskiego, za tracący demagogią. Ustawa gabinetowa z dnia 3. Maia 1815. r., i wydane w skutek tego obwieszczenie Naczelnego Praesidii z dnia 12. Lipca 1815. r. dotyczące się urządzenia sądownictwa w Wielkiem Xięstwie Poznańskiem, także nie są w zupełności wykonywane. Sey-

Die Stände haben daher bei Sr. Majestät darauf allerunterthänigst angetragen:

sowohl die pflichtmäßige Erfüllung der vorhandenen Allerhöchsten Bestimmungen, als auch die Abhilfe der in ihrer Bitte geschilderten Uebelstände, allergnädigst befehlen zu wollen.

2.

Die von Sr. Majestät dem Großherzogthum Posen zugesicherte polnische Sprache kann nur erhalten werden, wenn sie mit Sorgfalt auf den Schulen gepflegt wird. Dieses wird aber jetzt, bei dem vor wenigen Jahren erst eingeführten Schulsystem, in allen öffentlichen Unterrichts-Anstalten, und vorzüglich in den drei Gymnasien, ganz und gar nicht beachtet. In den Gymnasien zu Bromberg und Plessa ist die deutsche Sprache ausschließlich Lehrsprache, und das Polnische wird als Lehrgegenstand nur höchst unzureichend behandelt. Beim Gymnasio zu Posen hat man durch Einführung deutscher und polnischer Abtheilungen in den drei untern Klassen, diesem Uebelstande abhelfen wollen, dies ist jedoch auf eine ganz ungenügende Art geschehen. Auch ist in sämtlichen Schulen des Großherzogthums Posen, und in den Gymnasien, die Mehrzahl der Lehrer der polnischen Sprache unkundig. Da aber die Ausbildung der Jugend in dieser Provinz nur dann mit Vortheil erreicht werden kann, wenn ihr die Wissenschaften in der Sprache vorgetragen werden, in welcher sie von Kindheit auf zu denken gewöhnt ist, — wie sich auch darüber das weise Rescript des Ministerii des öffentlichen Unterrichts v. vom 13ten December 1822 in folgenden Worten:

„daß die polnische Sprache in allen Schulen des Großherzogthums Posen als Lehrsprache beibehalten werden müsse, weil, wenn man für die Bildung der Polen wirklich erfolgreich wirken will, dies nur vermittelt ihrer eigenen, oder Muttersprache geschehen kann, und daß das Interesse der Regierung hinlänglich berathen seyn wird, wenn nur die deutsche Sprache als Lehrgegenstand in jede polnische Schule aufgenommen, und dahin gesehen wird, daß es

muiące Stany zaniósłý zatiem prósbę do Najiaśnieyszego Pana

aby raczył nakazać ściśle dopełnienie Naważszych Swoich postanowień, i zwrócić łaskawą uwagę na okoliczności, wskazane przez Stany iako potrzebujące zaradzenia.

2.

Zapewniony przez Najiaśnieyszego Pana Wielkiemu Xięstwu Poznańskiemu ięzyk polski, może iedynie być dochowanym, iezeli pielegnować się będzie troskliwie w szkołach publicznych. To atoli spuszcza z oka prawie całkiem systemat szkolny, we wszystkich instytutach naukowych a w szczególności w trzech gimnazjach prowincyi tuteyszej przed kilkoma laty zaprowadzony. W szkołach departamentowych Bydgoskiej i Leszczyńskiej stał się ięzyk niemiecki wyłącznie naukowym; polski nie iest iak przedmiotem nauki, zbyt lekce ważonym. Temu złemu chciano w Poznaniu zaradzić przez podzielenie trzech niższych klass na oddziały polskie i niemieckie, co iednakże nastąpiło w sposobie zupełnie niedostatecznym. We wszystkich gimnazjach i szkołach w Wielkiem Xięstwie Poznańskiem większa liczba nauczycieli niema zności ięzyka polskiego; chociaż młodzież w tuteyszej prowincyi wtenczas tylko z korzyścią może być kształcona, skoro będzie odbierać nauki w tym ięzyku, w którym od dzieciństwa myśleć i mówić nawykła. Opiewa też to reskrypt Ministerstwa oświecenia publicznego z d. 13. Grudnia 1822. r. stanowiący:

„że ięzyk polski we wszystkich szkołach Wielkiego Xięstwa Poznańskiego iako naukowy winien być utrzymanym, ile że chcąc edukacyi młodzieży polskiej skuteczny nadać popęd, nastąpić to inaczey niemoże, iak za pomocą ich własney, to iest oyczystey mowy, i że dostatecznie zaradzi się interessowi Rządu, iezeli tylko ięzyk niemiecki w każdej szkole polskiej stanie się przedmiotem

„die Kinder vor ihrem Austritt aus der Schule, darin zur Fertigkeit gebracht haben müssen“

auspricht — so haben die Stände ihre ehrfurchtsvolle Bitte dahin gerichtet:

in allen Gymnasien des Großherzogthums Posen in den drei untern Klassen deutsche und polnische Abtheilungen zu bilden, in den drei höhern Klassen jedoch die polnische Sprache als Lehrsprache wieder einzuführen, in sämtlichen Klassen aber die Erlernung der deutschen Sprache als den wichtigsten und nothwendigsten Lehrgegenstand zu behandeln; die Lehrstellen der höhern und niedern Schulen, wie auch das Amt des Schulraths, mit Eingebornen, beider Sprachen mächtigen zu besetzen; die Schulen, und namentlich die Dorf- und Stadt-Schulen, in allen Theilen der Provinz, nach Verhältniß ihrer Volkszahl zu verbreiten; und endlich die Errichtung von Ephoraten, insbesondere aber eines auf alle Schulen der Provinz sich ausdehnenden Ephorats, allergnädigst zu gestatten.

3.

Die Ministerial-Verfügungen vom 6ten Februar 1816, 24ten December 1818, und 8ten December 1819, so wie die Verfügung des Kriegs-Departements vom 8ten Februar 1823, und die Verfügung des Departements der Invaliden vom 24ten September 1824, welche hinsichtlich der Besetzung der Versorgungsstellen im Großherzogthum Posen ergangen sind, schienen den Ständen nicht überall übereinzustimmen, in Ansehung der Ansichten bei Ertheilung der gedachten Stellen zu verschiedenen Meinungen Anlaß geben zu können, auch nicht den väterlichen Gesinnungen Sr. Majestät, welche Allerhöchstdieselben denen, die bei den vorgegangenen Regierungs-Veränderungen ihren Pflichten gegen die Provinz und deren Regierung, immer treu geblieben sind, zu erkennen gegeben haben, zu entsprechen. Im Vertrauen auf Sr. Majestät Huld und Gnade, haben die Stände bei Allerhöchstdenselben den allerunterthänigsten Antrag gemacht:

„naukowym, i czuwać się nad tém będzie, aby młodzież przed opuszczeniem „szkoł należnéj w nim nabyła biegłości.“
Seymuiące więc Stany prosiły Najjaśniejszego Pana o łaskawe wydanie nakazu:

aby we wszystkich gimnazyach Wielkiego Xięstwa Poznańskiego w trzech niższych klassach oddziały polskie i niemieckie były utworzone, w wyższych trzech klassach język polski iako naukowy znowu został przywrócony, i we wszystkich klassach młodzież w języku niemieckim iako najważniejszym i nayszybciej potrzebniejszym przedmiocie naukowym pilnie była ćwiczoną, aby na nauczycieli publicznych szkół wyższych i niższych, równie iak na urząd Radcy szkolnego niepowołowano iak kraiowców obadwa języki posiadających, aby szkoły mieyskie i wiejskie w stosunku do ludności we wszystkich częściach prowincyi były rozpozwszechnione, aby nakoniec zaprowadzone zostały eforaty szkolne, w szczególności zaś ieden główny, na całe Xięstwo się rozciągający.

3.

Reskrypta ministryalne z d. 6. Lutego 1816., 24. Grudnia 1818. i 8. Grudnia 1819. r., tudzież rozrządzenia departamentów, wojennego z d. 8. Lutego 1823. r. i invalidów z d. 24. Września 1824. r. zapadłe co do powierzania w Wielkiem Xięstwie Poznańskiem funkcyj przeznaczonych dla wysłużonych wojskowych, zdają się ze sobą nie we wszystkiem zgadzać, przypuszczać w udzielaniu takichże funkcyj różność zdań, i nie odpowiadać oycowskiemu zamiarom Najjaśniejszego Pana, objawionym tym wszystkim, którzy w sztych zmianach politycznych obowiązków swoich względem prowincyi i Rządu krajowego zawsze wiernie dopełniali. Stany zatem, pokładając ufność w łasce Najjaśniejszego Króla, Pana naszego miłościwego, zaniósł do Tronu prośbę o polecenie komu należy:

die sämtlichen eingebornen Militair-Personen hiesiger Provinz, bei Besetzung der Invaliden-Stellen, und anderer Posten, allergnädigst berücksichtigen, und die in den angezogenen Verfügungen gemachten Unterschiede nicht eintreten zu lassen.

4.

Se. Majestät haben den früher in polnischen Militair-Diensten angestellt gewesen, aus dem Großherzogthum Posen gebürtigen Personen, die entweder bei der Resignation des Großherzogthums im Genusse des Reform-Gehalts, oder im activen Dienste gewesen, aber entlassen worden, oder Entlassung begehrt haben, in den Allerhöchsten Cabinets-Ordres vom 1. August 1817 und 3. Juli 1818 eine ihren frühern Dienstverhältnissen angemessene Pension allergnädigst zuzusagen geruhet. Zugleich wurde mittelst der Allerhöchsten Cabinets-Ordre vom 30. Juli 1820 zur Anmeldung der Pensionsgesuche eine präclusivische Frist auf den 1sten December 1821 bestimmt.

Mehrere Berechtigte haben diese Meldung aus Unkunde, und viele deshalb unterlassen, weil ihr damaliger Vermögenszustand ihnen von der Art zu seyn schien, daß sie es wider ihr Gewissen hielten, dem Staate unnöthiger Weise zur Last zu fallen. Viele derselben befinden sich aber ansezt in sehr bedrängten Umständen, und werden mit ihren Ansprüchen, wegen des abgelaufenen Präclusions-Termins, abgewiesen. Die Stände haben daher die allerunterthänigste Bitte sich erlaubt:

daß Se. Majestät geruhen möchten, eine anderweite Frist festzustellen, um dadurch diesen unglücklichen Dienern des Staats Gelegenheit zu geben, ihre Ansprüche auf Pensionirung geltend zu machen.

5.

Das Allerhöchste Gesetz vom 8ten April 1823, die Regulirung der gutherrlichen und bäuerlichen Verhältnisse betreffend, bezweckt die höhere Cultur und den größeren Wohlstand der bäuerlichen Ackerwirthe. Dieser für den Staat sehr ersprießliche Zweck ist jedoch durch die nicht immer richtige Aus-

aby woyskowi z téy tu prowincyi, ubiegający się o funkcyę dla wysłużonych woyskowych, niemieli sobie odmawianych względów, i żeby w téy mierze nieczyniono różnicy wyżey rzeczonymi restryktami obiętęy.

4.

Byłym woyskowym polskim z Wielkiego Xięstwa Poznańskiego rodem, którzy przy zaięciu prowincyi tuteyszey byli na reformie, lub w czynney służbie, lecz z takowey zostali uwolnieni lub sami uwolnienia poszukiwali, Nayiasniejszy Pan rozkazami gabinetowemi z d. 1. Sierpnia 1817. i 3. Lipca 1818. r. raczył zapewnić odpowiadającą stopniowi ich pensyą. Do czynienia o to wniosków wyznaczony zarazem został termin prekluzyny na dzień 1. Grudnia 1821. r.

Wielu woyskowych mających prawo do pensyi, nie podało się atoli o nią, iuż to z niewiadomości, iuż to dla téy przyczyny, iż w ówczas majątek ich zdawał im się nie wyciągać potrzeby stawania się w téy mierze, wbrew sumieniu, ciężarem dla kass publicznych. Gdy zaś teraz ciż woyskowi po większey części w krytycznym znayduią się położeniu, smutną jest dla nich, iż z wnioskami o przyznanie im pensyi, dla upłynionego terminu prekluzynego, widzą się być usuniętymi. Zgromadzenie seymowe zaniosło więc do Nayiasniejszego Pana prośbę:

aby dla przyniesienia ulgi podupadłym tym na majątku byłym woyskowym, którzy dla kraiu nie szczędzili swych usług, raczył wyznaczyć nowy termin prekluzyny, w ciągu którego o pozyskanie pensyi ubiegaćby się mogli.

5.

Prawo z d. 8. Kwietnia 1823. r. dotyczące się uregulowania stosunków włóscian z dziedzicami, dąży ku wyższey chłopów cywilizacyi i polepszeniu ich bytu. Zamiar ten nader odpowiada interessowi Państwa, lecz mnięj stosowne nieraz wykonywanie prawa

führung des Gesetzes von Seiten der dazu beauftragten Behörden, wie dies von den Ständen dargethan worden, den dabei theilhabenden Einwohnern der hiesigen Provinz lästig geworden, und einzelne Bestimmungen des Gesetzes schienen den Ständen theils nicht ausreichend, theils nicht deutlich genug zu seyn. Von diesem Gesichtspunkte ausgehend, haben sie bei Sr. Majestät darauf allerunterthänigst angetragen:

A. Hinsichts der Organisation und des Verfahrens der General- und Special-Commissionen:

- 1) aus jedem Departement zwei Abgeordnete von den Eigenthumsverleihern, und zwei Deputirte von den Eigenthumsempfängern, als Mitglieder der General-Commission mit einem aus der Staatskasse zu beziehenden Gehalte, beizuzuerorden;
- 2) beiden Theilen zu gestatten, in jedem Kreise zwei Einsassen aus ihrer Mitte, die das Verfahren der Special-Commissarien beobachten, und ihren Arbeiten beiwohnen dürften, zu wählen;
- 3) den Special-Commissarien in die Stelle der Diäten ein bestimmtes Gehalt, und für einen jeden zu Stande gebrachten Vergleich eine außerordentliche Belohnung zu bewilligen; und
- 4) den Commissarien zur Pflicht zu machen, die Gerechtsame der Interessenten von Amtswegen nicht wahrzunehmen, dagegen zur Wahrnehmung des fisciellen Interesse einen besondern Beamten anzustellen, oder wenn zur Ersparung der Kosten, diese Stelle durch einen Commissarius vertreten werden sollte, diesen jeder Stimme in der Sache, wo er für das Interesse Fisci zu sprechen haben wird, sich enthalten zu lassen;

B. in Betreff des Gesetzes vom 8ten April 1823:

- 1) — §. 2. — diejenigen bäuerlichen Wirthschaften, die nicht 25 Morgen preussisch, die Wiesen mit eingerechnet, besitzen, so wie durch das Allerhöchste Gesetz vom 13ten Juli 1827 für Schlesien angeordnet worden, für nicht regulirungsfähig zu erklären;

przez władze właściwe, iak to wykazały sejmujące Stany, uczyniło go ciężarem dla mieszkańców tutejszey prowincyi, do których się ściąga. Niektóre też przepisy prawa tego, iak Stany uważały, są po części niedostateczne, po części nie ze wszystkiem iasne. Tak rzecz biorąc Zgromadzenie seymowe prosiło Najjaśniejszego Pana:

A. co do organizacyi i postępowania Kommissyi generalnéy i specyalnych:

- 1) aby Kommissyi generalnéy przydać iako członków z pensją ze skarbu, z każdego Departamentu po dwóch Deputowanych, z rzędu nadaiących własność, i z klasy mieszkańców, którym takowa dostaie się w udziale;
- 2) aby zobopolnie wolno było interesantom obrać z pomiędzy siebie w każdym Powiecie dwie osoby, któreby uważając na postępowanie Kommissarzy specyalnych, przy ich czynnościach mogły być obecniemi;
- 3) aby Kommissarzom specyalnym wyznaczoną była zamiast dziennéy, stała płaca, i aby ciż za każdy zdziałany układ dobrowolny przyznana sobie mieli nadzwyczajną nagrodę;
- 4) aby nie było dozwołoném Kommissarzom strzedz z urzędu praw iednéy lub drugiey strony, ale raczéy aby mianowany został dla obrony praw fiskusa oddzielny urzędnik, lub też, ieżeliby w zamiarze oszczędzenia kosztów posadę takową miał zastąpić Kommissarz, aby temu żaden nie był przyznany głos w sprawie, w którejby był obrońcą fiskusa.

co do prawa z d. 8. Kwietnia 1823. r.

- 1) — §. 2. — aby, podobnie iak to oznacza prawo z d. 13. Lipca 1827. r. dla Szląska, tych gospodarzy rolnych, którzy, licząc do tego łąki, 25 morgów miary Pruskiey nieposiadaia, uznać za nienależących do regulacyi.

Vierzig Stimmen waren für diesen Antrag, und sechs Stimmen glaubten dagegen, daß auch diese Wirths zur Regulirung zugelassen werden dürften. Diese Minorität bestand aus Abgeordneten der Landgemeinden, und auf deren gesetzlich begründeten Antrag erfolgte eine Sonderung der Stände, welche ein Resultat dahin lieferte, daß die überwiegende Stimmenmehrheit der Abgeordneten von den Landgemeinden dem gedachten Antrage widersprach, und die Abgeordneten von der Ritterschaft und von den Städten demselben beigetreten sind.

2) — §. 21. — nur diejenigen Müller, Schmiede, Krüger, Schäfer, Waldwärter u. s. w., welche sich im Besitz wirklicher, mit Spanndiensten belasteter, bäuerlicher Ackerbauungen befinden, nicht aber diejenigen, welchen die Benutzung der von ihnen besessenen Ländereien, als Belohnung für ihre Dienste überlassen ist, für regulirungsfähig anzunehmen;

3) — §. 28. — zu bestimmen, in welcher Art die Gutsbesitzer für die Eigenthumsverleihung entschädigt werden dürften, da ihnen dies im gedachten Paragraphen zugesichert worden, und das Gesetz nur Entschädigung für die bisherigen Nutzungen feststellt;

Sämmtliche Abgeordnete von der Ritterschaft und von den Städten sind diesem Antrage beigetreten, die Abgeordneten von den Landgemeinden waren dagegen der Meinung, daß der §. 29 die Entschädigung hinlänglich bestimme, und daß dieselbe auf Eigenthum und Nutzungen zu beziehen sey, wenn vom Gesetzgeber keine besondere Entschädigung für Eigenthum festgesetzt worden.

4) — §. 35. — den örtlichen Werth eines Diensttages mit Zuziehung wirklich von der Ritterschaft und auch von den Landgemeinden erwählter Deputirten, zu ermitteln, da diejenigen, welche hiebei zu Rathe gezogen waren, in dem Departement Posen, und einem Theile des Bromberger Departements, nicht von den Be-

Za tym wnioskiem było głosów 40, a 6 głosów żądało, aby i gospodarze mniey mający gruntu iak 25 morgów, przypuszczeni byli do dobrodzieystwa prawem zamierzonego. Mniejszość składała się z Deputowanych Stanu rycerskiego, na których wniesienie prawem dozwolone, przystąpiono do głosowania w rozłączonych Stanach, z czego się okazało, że przeważająca większość Deputowanych gmin wiejskich była wnioskowi przeciwną, Deputowani zaś Stanu rycerskiego i z miast za nim się oświadczyli.

2) — §. 21. — aby nieuważać młynarzy, kowali, gościnnych, owcarzy, borowych i t. d. iak wtenczas tylko za mających prawo żądania nadania sobie własności, jeżeli istotnie posiadają gospodarstwa chłopskie, z których odbywaną była do dworu pańszczyzna sprzężaiem, nie zaś skoro tylko w zasługach użytek z gruntów mają sobie wskazany;

3) — §. 28. — aby było postanowioném, w iaki sposób dziedzice dóbr, za nadanie chłopom własności mają odebrać wynagrodzenie zapewnione im rzeczonym paragrafem, gdyż prawo nieoznacza wynagrodzenia iak tylko za dotychczasowe użytki.

Wszyscy Deputowani Stanu rycerskiego przystąpili do tego wniosku, Deputowani zaś z gmin wiejskich uważali, iż takowego postanowienia nie masz potrzeby, ile że §. 29. wynagrodzenie dostatecznie oznacza i takowe stósować należy i do własności i do użytków, gdy prawodawca oddzielnego wynagrodzenia za nadanie własności nie postanowił.

4) — §. 35. — aby wysledzić mieyscową wartość zaciągów za przybraniem aktualnie tym końcem obranych Deputowanych ze Stanu rycerskiego i gmin wiejskich, gdyż ci, których w tym względzie zasiągniono zdania, w Departamencie Poznańskim i części Departamentu Bydgoskiego, nie byli przez

theiligten gewählt, sondern nur von den königlichen Behörden hiezu berufen waren;

- 5) — §. 38. — die Norm der Entschädigung für das Raff- und Leseholz auf 1 Rthlr. 15 Sgr., wie es zu frühern südpreußischen Zeiten üblich war, als Maximum anzunehmen;

Die Abgeordneten von der Ritterschaft und von den Städten haben diesen Antrag gebilligt, den Abgeordneten von den Landgemeinden schien dagegen die Festsetzung des Normalsatzes nach der Derslichkeit, angemessener zu seyn.

- 6) — §. 38. — die Unterstützungen und Geschenke, welche die Grundherrschaft bei manchen Gelegenheiten, als bei Ueberreichung des Erndtekranzes u. s. w. gegeben, derselben von der ihr gebührenden Rente nicht in Abzug zu bringen;

- 7) — §. 40. — zu bestimmen, wie viel Arbeit ein Gespann von zwei tüchtigen Zugochsen gewähren kann;

Der Meinung der Stände gemäß wäre, nach der Verschiedenheit des Bodens, und zwar:

a) von der I. Klasse	30 Morgen,
b) von der II.	35 "
c) von der III.	40 "
d) von der IV.	45 "
e) von der V.	50 "

preußisch Maaß — die Wiesen mit eingerechnet, welche zur Vermeidung weitläufiger und kostspieliger Vermessungen, durchweg zum Boden II. Klasse zu rechnen — als Maximum einer Bauernwirtschaft anzunehmen.

- 8) — §. 69. — die Gewohnheit der Zusammenwohnung des herrschaftlichen Gefüdes mit den bauerlichen Wirthen in einer Stube, wo solche bestanden, noch auf drei Jahre von der beendigten Regulirung an gerechnet, zu belassen.

Außerdem haben die Stände Se. Majestät als Ierunterthänigst gebeten:

- 1) die Parcellirung der regulirten und noch zu regulirenden bauerlichen Aekernahrungen zu untersagen, damit den Bauernwirthen ein hinläng-

Powiaty obrani, lecz tylko przez władze rządowe do téy czynności powołani;

- 5) — §. 38. — aby przyiętą była norma wynagrodzenia za zbieranie w boru suszu i leżałków iako maximum na Tal. 1 sgr. 15, co odpowiada dawniejszemu w téy mierze zwyczajowi za czasów Pruss południowych.

Deputowani stanu rycerskiego i z miast popierali ten wniosek, Deputowani zaś gmin wiejskich uważali być dogodniejszym ustanowienie normalnéy, do miejscowości zastosowaney opłaty.

- 6) — §. 38. — aby wartości zapomożeń i podarunków dawanych przez dziedziców przy odbieraniu żniwnego wieńca i t. d. nie potrącać z należnéy renty od chłopów po nadaniu tymże własności;

- 7) — §. 40. — aby oznaczoną została przestrzeń, na której robota w roli może być opędzoną dwoma mocnymi wołmi;

Stany sądziły, aby za maximum każdego gospodarstwa chłopskiego przyjąć, w miarę gatunku roli, a mianowicie

pierwszý klasy, morg. miary pruskiéy	30,
drugiéy	35,
trzeciéy	40,
czwartéy	45,
piątéy	50,

wraz z łąkami, które, dla uniknienia obszer-nych i kosztownych rozmiarów, bez wyjątku policzyćby można do roli klasy drugiéy.

- 8) — §. 69. — aby zwyczaj mieszczczenia się czeladzi dworskiéy w iednéy izbie z gospodarzami rolnymi, gdzie miał miejsce, utrzymać ieszcze do lat trzech od ukończenia regulowania stósunków między dziedzicami a włościanami.

Nadto prosiły Stany Najiaśniejszego Pana, aby

- 1) dla utrzymania chłopu przy dobréy do-
bie i zabezpieczenia należący się od
niego renty dziedzicowi, raczył zaka-

liches Auskömmt, und der Grundherrschaft
die ihr gebührende Rente, gesichert werde;

2) den Gutsbesitzern, so wie in andern Provinzen geschehen, eine Unterstützung zu der Vergrößerung des Gutsinventarii, der nöthigen Bauten, und des sonst erforderlichen Kostenaufwandes, zum Ersatz der Dienste u. s. w., aus den Staatskassen angedeihen zu lassen, da die denselben im §. 87 freigestellten Anleihen, wegen der in der Provinz herrschenden Armuth, nicht immer, und nur mit großen Schwierigkeiten, zu erschwingen wären;

Hiebei schien es den Ständen, daß die, allerunterthänigst in Antrag gebrachte Unterstützung, am zweckmäßigsten dadurch gewährt werden könnte, wenn Sr. Majestät auf die von den Gutsbesitzern, nach erfolgter Regulirung, von den bäuerlichen Ufernahrungen zurückbleibende Grundstücke, und auf die ihnen von den Bauerwirthen gebührenden Renten, ein, mit einem Amortisations-Prozente verknüpftes Darlehn, aus der Staatskasse huldreichst zu bewilligen, oder den Ankauf der gedachten Renten mit 80 Prozent vom 100 als Staats-Eigenthum allergnädigst anzubefehlen geruhen wollten.

3) die Auseinandersetzung wegen Verleihung des Eigenthums, und der damit verbundenen Gemeinheits-Theilungen, die Regulirung des Besitztitels, und die Ausfertigung der Hypothekenscheine für die Grundherrschaft und für die Bauernwirthe, kostenfrei huldreichst bewirken zu lassen, da der Grundherr bei der Auseinandersetzung sein wohlervorbenes Eigenthum zum Besten des Staates opfern muß, und das Unvermögen der bäuerlichen Ackerwirthe ebenfalls billige Rücksicht verdient.

Schließlich kam auch bei den Beratungen über die gutsherrlichen und bäuerlichen Verhältnisse die Bestimmung der §§. 120, 121, 122 des Allerhöchsten Gesetzes vom 7ten Juni 1821, betreffend die Gemeinheits-Theilung, zur Sprache. Nach den beiden ersten Paragraphen ist der Grundherr verpflichtet, für die Möglichkeit von Feuer- und Wasser-Schäden an den Gebäuden der bäuerlichen Wirthe aufzukommen, dagegen ist der Schaden, welcher durch Sturm

zać dzielenia gospodarstw uregulowa-
nych i uregulowaniami być mających;

2) nieodmawiać dziedzicom, równie iak w innych prowincyach, ze skarbu publicznego wsparcia na powiększenie inwentarza gruntowego, potrzebne zabudowania, i opędzenie innych wydatków, od nieodrabiania nadal dotychczasowego zaciągu nieoddzielnych, ile że dozwolone §fem 87. pożyczki, dla braku gotowizny w prowincyi, nie zawsze i to tylko z wielkimi trudnościami dałyby się osiągnąć.

Wsparcie, o które uczyniona jest prośba, mogłoby doysć dziedziców, iak Stany uważały, naydogodniéy w tym sposobie, gdyby Nayaśnieyszy Pan posiadaczom dóbr pożyczkę z procentem amortyzacyinym na grunta, po uregulowaniu z gospodarstw chłopskich do dworu odpadłe, ze skarbu udzielić, lub zakupienie na własność kraiu renty dziedzicom przypadaiący po 80 za 100 nakazać raczył.

3) aby uregulowanie stosunków włościan i w styczności ztémże zostające rozdziały wspólności, niemnięj regulacya tytułu possessyi, i wydawanie atestu hipotecznego dla dziedziców i gospodarzy rolnych, nie zrządało żadnych kosztów dla interessentów, gdyż dziedzice przy uregulowaniu stosunków włościan, dla dobra kraju prawnie nabytą poświęcaią własność, i do tego biedny stan włościan na słuszny wzgląd zasługuje.

Wkońcu narady względem stósunków włościan z dziedzicami, zastanowiono się i nad przepisami §§. 120., 121. i 122. prawa z d. 7. Czerwca 1821. r. dotyczącego się podziału wspólności.

Podług pierwszych dwóch paragrafów obowiązany jest dziedzic, ze względu na wydarzyć się mogące w budynkach szkody przez

herbeigeführt wird, hiervon aus dem Grunde ausgeschlossen, weil dadurch die Gefahren, denen der Wald ausgesetzt ist, ausgeglichen seyn sollen. Die Wälder sind aber außer dem Schaden durch Sturm, unendlich größern Gefahren durch Brand und Raupenfraß ausgesetzt, und aus dieser Hinsicht dürfte der Grundherr von der in §. 120. und 121. ihm auferlegten Unterstützungs-Verbindlichkeit, und des sich hierauf gründenden Abzuges von der ihm gebührenden Rente, befreit werden.

Für diese Meinung waren 26 Stimmen, und 18 Stimmen wünschten dagegen die Beibehaltung der angeführten gesetzlichen Bestimmungen. Die Abgeordneten der Landgemeinden trugen auf eine Sonderung der Stände an, und diese fand in Folge eines, durch das Gesetz begründeten Beschlusses, Statt. Das Resultat derselben war, daß 21 Stimmen von der Ritterschaft und 5 von den Städten für die Meinung, und 10 Stimmen von den Städten und 8 Stimmen von den Landgemeinden gegen dieselbe sich aussprachen.

Die Stände haben daher die Entscheidung:

ob die Aenderung der allegirten gesetzlichen Bestimmungen nach der gedachten Meinung erfolgen könne, oder ob es bei den gesetzlichen Vorschriften verbleiben müsse,

der Weisheit Er. Majestät anheim zu stellen sich erlaubt.

6.

Die verschiedenen, in dieser Provinz Statt gefundenen Gesetzgebungen, haben die Eigenthümer der Mediatstädte und deren Bewohner in eine ungünstige, und beiden Theilen nachtheilige Lage versetzt, und der Landtag fand sich daher veranlaßt, Er. Majestät das beiderseitige Interesse zu schildern, und

um allergnädigste Feststellung der Verhältnisse der Mediat-Städte gegen ihre Grundherrschaft, zu bitten.

7.

Diesenigen adlichen Güter im Departement Bromberg, welche zur westpreussischen Landschaft gehören, und bepflandbrieft, oder sonst ausdrücklich über west-

pożar i wylewy wody, przyiąć pewne potrącenie z renty, które, co do straty wyniknąć mogącéy z wichrów, wyłączone iest dla tego, że na taką i bory są wystawione. Lasy przecież, prócz szkody z wiatrów gwałtownych, daleko większym ieszcze ulegają klęskom przez ogień i gąsienice, dla czego dziedziców od ciężaru na nich w §§. 120. i 121. nałożonego i wypływających ztąd potrąceń od należący się im renty uwolnićby należało.

Za zdaniem tém oświadczyło się głosów 26, 18 zaś głosów było za utrzymaniem nadal rzeczonych przepisów prawa. Deputowani gmin wiejskich domagali się głosowania wrozłączonych stanach, po odbyciu którego z zastosowaniem się do ustawy w téj mierze prawnej, okazało się, że 21 głosów Deputowanych Stanu rycerskiego, oraz 5 głosów Deputowanych z miast, było za zdaniem powyższém, 10 zaś głosów Deputowanych z miast i 8 głosów Deputowanych z gmin wiejskich było mu przeciwnych.

Seymuiące Stany oddały Nayiaśnieyszemu Panu, aby w mądrości Swéy raczył rozpoznać:

czyli przytoczone przepisy prawne mogą być zmienione, lub czyli się przy nich nadal ma pozostać.

6.

Różne zmiany prawodawstwa w prowincyi tuteyszey były przyczyną dla właścicieli miast szlacheckich i ich mieszkańców, do licznych nieporozumień ze wzajemną dla nich stratą. Seym widział się przeto powodowanym przedstawić Nayiaśnieyszemu Panu zobopolny, iaki tu zachodzi, interes, i połączyć z przełożeniem tém prośbę:

o łaskawe nakazanie bliższego oznaczenia stósunków mieszczan w miastach szlacheckich względem ich dziedziców.

7.

Zarządem towarzystwa ogniowego wsi szlacheckich w Departamencie Bydgoskim, na które zaciągnione są listy zastawne Pruss

preussischen adlichen Feuer-Societät beigetreten sind, stehen unter der besondern Direction des westpreussischen Sicherheits-Verbandes, das übrige platte Land aber — insofern Beitretungen Statt gefunden haben — und die Städte, unter der General-Feuer-Societäts-Direction zu Posen, wie es einigermaassen aus der Bekanntmachung des königlichen Ober-Präsidenten des Großherzogthums Posen vom 7ten September 1815 zu ersehen ist.

Die Unterhaltung dieser Direction erfordert einen bedeutenden Kostenaufwand, welcher die schon ohnehin erheblichen Beiträge vergrößert.

Der Landtag glaubte bei Erörterung dieses Gegenstandes, zur Erleichterung der Administration könne beitragen, wenn die Direction andern schon bestehenden Behörden anvertraut werde, weil die meisten Geschäfte in Repartitionen und Rechnungs-Controllen bestehen, zu deren Besorgung ein oder zwei Controleure angeseht werden könnten. Behufs Verminderung der Ausgaben, haben daher die Stände Sr. Majestät den ehrerbietigen Wunsch dargestellt:

Die General-Feuer-Societäts-Direction in Posen aufzuheben, und die Geschäfte derselben hinsichtlich des platten Landes der General-Landschafts-Direction des Großherzogthums Posen und hinsichtlich der Städte einer der Regierungen hiesiger Provinz zu übertragen.

8.

Das Gute, welches die, auf Grund der Verordnung vom 15ten December 1821 erfolgte Einführung des landschaftlichen Credit-Vereins im Großherzogthum Posen, gestiftet hat, ist zu sehr bewährt und zu allbekannt, als daß es irgend einer Schilderung bedürfte. Die Meisten haben jedoch bis jetzt an diesem heilsamen Institute aus dem Grunde nicht Theil nehmen können, weil sie den Besitztitel auf ihren Namen, mehrerer eingetretenen Hindernisse wegen, nicht haben reguliren, oder weil sie die Hypothek ihrer Güter von den vielfältigen, auf denselben zu den ehemaligen südpreußischen Zeiten eingetragenen Protestationen, deren Löschung mit vielen Schwierig-

zachodnich, lub które wyraźnie należą do związku ogniowego wsi szlacheckich rzezonéj prowincyi, trudni się Dyrekcyja Ziemstwa kredytowego Pruss zachodnich; Dyrekcyja zaś generalna towarzystwa ogniowego w Poznaniu przeznaczoną jest — iak się to okazuje z obwieszczenia Król. Naczelnego Praesidii Wielkiego Xięstwa Poznańskiego z dnia 7. Września 1815 r. — dla miast i innych wsi w Wielkiem Xięstwie Poznańskiem, o ile ostatnie do związku przystąpiły.

Utrzymanie téy ostatniéy Dyrekcyi z wielkim kosztem jest połączone, co powiększa już i tak znaczne składki ogniowe.

Stany zastanowiwszy się nad tym przedmiotem, mniemały, iżby się ułatwiła administracya, gdyby ją poruczono innym władzom, albowiem głównem zatrudnieniem Dyrekcyi generalnéy towarzystwa ogniowego nie będąc iak repartycye składek i kontrola rachunkowości, pracy téy mogłby wydołać ieden lub dwóch kontrolerów. Dla ulgi więc w wydatkach, Stany zaniósł do Najjaśniejszego Pana prośbę:

o zniesienie Dyrekcyi generalnéy towarzystwa ogniowego w Poznaniu i przekazanie iéy czynności co do wsi: Dyrekcyi generalnéy Ziemstwa kredytowego w Wielkiem Xięstwie Poznańskiem, a co do miast: iednéy z Regencyi w prowincyi tu-teyszéy.

8.

Korzyści z zaprowadzonego na mocy ustawy z d. 15. Grudnia 1821. r. związku Ziemstwa kredytowego w Wielkiem Xięstwie Poznańskiem nadto się w skutku okazały, i zbyt są iawne, aby się nad niemi rozwodzić. Wielu iednak obywateli niema dotąd udziału w téy tak dobroczynnéy instytucyi, ponieważ dotąd nie byli w stanie uprzątnąć zachodzących przeszkód i załatwić połączonego z rozmaitemi trudnościami i obszernościami processowemi wymazania z xiąg hypoteecznych licznych protestacyi, za czasów Pruss

keiten und prozeßualischen Weitläufigkeiten verknüpft ist, nicht haben befreien können. Die Zeit des Beitritts zu dem gedachten Vereine ist mit dem 1sten Januar 1828 abgelaufen, die Stände haben daher Se. Majestät allerunterthänigst gebeten:

daß, bei der Errichtung des Instituts bezweckte Wohl, allen Gutsbesitzern zu Theil werden zu lassen, und den Zutritt zu dem landschaftlichen Credit-Verein des Großherzogthums Posen jedem derselben noch fernerhin, gegen Erlegung des zum Amortisations-Fond nöthigen Betrages, allergnädigst zu gestatten.

9.

Die unbeschränkte Gewerbefreiheit und Aufhebung der Zünfte verursacht meistens den Verfall der Gewerbetreibenden. Dies haben die Stände aneinanderzusetzen sich bemüht, und mit Rücksicht darauf, — daß, wenn gleich die Gewerbefreiheit im Großherzogthum Posen nicht gesetzlich ausgesprochen sey, dennoch die diesferhalb auf die andern Provinzen der Monarchie sich beziehenden Allerhöchsten Gesetze vom 2ten September 1810 und vom 7ten October 1811 in Anwendung gebracht werden — den allerunterthänigsten Antrag gemacht:

die Gewerbefreiheit einzuschränken, und die Zünfte, unter gewissen, dem Geiste der Zeit entsprechenden Modalitäten, wiederum einzuführen.

10.

Der Wohlstand der Städte in der hiesigen Provinz ist wegen Mangel an Verkehr bedeutend gesunken, und insbesondere sind die Tuchfabrikanten meistens in einen nahrungslosen Zustand versetzt worden. Dies hat viele Gewerbetreibende zur Auswanderung in fremde Länder genöthigt. Um also dem Verfall der Städte einigermaßen vorzubeugen, ist es deren Wunsch:

die Bedürfnisse für das, in der Provinz garnisonirende Militair, als: Tuch, Lederwerk, Stiefeln, Schuhe, und andere dergleichen Montirungsstücke ausschließlich von den hiesigen Städten, was bis jetzt wohl selten geschehen, entnehmen zu lassen.

południowych na dobra zapisanych. Czas przystąpienia do związku kredytowego upłynął z dniem 1. Stycznia 1828. r.; Stany przeto uczyniły wniosek:

aby Najjaśniejszy Pan nie wzbraniając dziedzicom dóbr przystępu do związku ziemstwa Wielkiego Xięstwa Poznańskiego, za złożeniem składki do funduszu amortyzacyjnego, raczył potrzebujących dobrodzieystwa przez instytut zamierzonego, i nadal do udziału w nim przypuścić.

9.

Dla nieograniczonej wolności zarobkowania i zniesienia cechów, rzemieślnicy i t. d. po większą częśći podupadaia. Stany starały się wykazać tego powody, i przez wzgląd na okoliczność, — że, lubo wolności procederowój w Wielkiem Xięstwie Poznańskiem prawo nieprzyznaie, władze wszelako stosują się do wydanych dla innych prowincy Państwa ustaw prawnych z dnia 2. Września 1810. i z dnia 7. Października 1811. r., — uczyniły wniosek do Tronu:

o ograniczenie wolności procederowój, i przywrócenie cechów, pod pewnemi, z duchem czasu zgodnemi ograniczeniami.

10.

Brak zarobku w miastach Wielkiego Xięstwa Poznańskiego zrządza ich upadek; w szczególności zaś sukiennicy zostają bez sposobu do życia. Skutkiem jest tego, iż wielu fabrykantów i rzemieślników kraj opuszcza. Chcąc zapobiedz poniekąd takowój niedoli, jest życzeniem:

aby odtąd sukna, pasy, bóty, trzewiki i wszelkie potrzeby ubiorcze dla woyska w prowincyi tuteyszej konsystuiącego, nie, iak dotychczas, za obwodem Wielkiego Xięstwa Poznańskiego, lecz wyłącznie zakupywane były w miastach tegoż Wielkiego Xięstwa,

Die Städte werden sich gewiß eifrigst bemühen, diese sämtlichen Gegenstände nach den ihnen vorzulegenden Mustern, in derselben Güte, wie die Städte in den andern Provinzen, zu liefern, und die Stände haben es für ihre Pflicht gehalten, den gedachten Wunsch in einer Bitte zu den Füßen des Throns anzubringen.

11.

Nach der Vorschrift des §. 38. des Gesetzes vom 30sten Mai 1820, und des §. 14 des Regulativs vom 28sten April 1824 über den Gewerbsbetrieb im Umherziehen, ist der Ver- und Einkauf der Wollfabrikate, nur an den Mess-, Jahr- und Wochenmarkttagen, so wie gegen schriftliche Bestellung, gestattet, das Umherziehen mit denselben und der Ankauf aus den Fabrikstellen aber, als gänzlich verboten zu betrachten. Diese gesetzliche Bestimmung schien den Ständen einen sehr nachtheiligen Einfluß auf die Tuchfabrikation in der Provinz zu haben. Zur Rechtfertigung ihrer diesfälligen Meinung haben sie mehrere Gründe angeführt, und bei Sr. Majestät allerunterthänigst angetragen:

eine Modification der angezogenen gesetzlichen Bestimmungen in der Art allernädigst eintreten zu lassen, daß der Verkauf von Tuchfabrikaten jedem, als Selbstfertiger legitimirten Tuchmacher, nicht nur im Großherzogthum Posen, sondern auch in den andern preussischen Provinzen, jedoch nur stückweise, überall gestattet, und es eben so den auswärtig wohnenden Kaufleuten erlaubt werde, ihren Bedarf an Tuchen in den Manufaktur-Ortern von den Tuchmachern einzukaufen.

12.

Die Anlegung einer Schleuse bei der, am Ausflusse der Prosna in die Warthe belegenen Mühle, Ruda Komorska genannt, und ein Uebereinkommen mit dem polnischen Staate wegen der, am jenseitigen Ufer der Prosna belegenen Mühlen, würde den letztgedachten Fluß schiffbar machen, und hiedurch für die, in dessen Nähe sich befindenden Ortschaften, Erleichterung in der Ausfuhr ihrer Producte verschaffen. Die Stände haben sich mithin bewogen gefunden,

die Schiffbarmachung des Flusses Prosna, bei Sr. Majestät allerunterthänigst in Antrag zu bringen, und zwar um so mehr, als die Anlegung der Schleuse wahrscheinlich nicht mehr als 4000 Rthlr. kosten würde.

których gorliwém zapewne będzie staraniem, wszelkie przedmioty, według prób, w równy z miastami dawnych prowincyi dostawiać dobroci. Seymujące Stany sądziły być swym obowiązkiem, życzenie to, iako prośbę, złożyć u stóp Tronu.

11.

Paragrafy 38my prawa z d. 30. Maia 1820. i 14ty regulaminu z dnia 28. Kwietnia 1824. r. co do chodzenia za zarobkiem z miejsca na miejsce, nie dozwalaia kupna i przedaży wyrobów z wełny, iak na iarmarkach i targach, oraz na piśmienne zamówienia; przedaż zaś takichże wyrobów chodzeniem za zarobkiem z domu do domu, i ich nabywanie z rękodzielni, uważać należy iako zupełnie zabronione. Postanowienia te prawne zdawały się Stanom mieć bardzo szkodliwy wpływ na fabrykę sukna w prowincyi tuteyszej. Stany więc zebrawszy przemawiające za tém powody, wniosły prośbę do Najiasniejszego Pana: ażeby sukiennicy przedaż sukna własnej roboty postawami, nie tylko w Wielkiem Xięstwie Poznańskim, ale i w innych prowincjach pruskich mieli sobie dozwoloną, tudzież, aby kupno sukna od sukienników w miejscach fabrycznych, kupcom obcym nie było wzbronione.

12.

Przez założenie szluzu przy wpływie Prosny do Warty pod młynem nazwanym Ruda komorska, i zawarcie układu z Rządem Królestwa Polskiego względem młynów na drugim brzegu Prosny położonych, rzekę tę możnaby uczynić spławną, i tym sposobem ułatwić mieszkańcom w pobliżności wywóz ich produktów. Stany więc widziały się być powodowane

o usposobienie do spławu rzeki Prosny uczynić wniosek pokorny do Najiasniejszego Pana, zwłaszcza że założenie szluzu pewnie więcéy kosztować nie będzie iak Talarów 4000.

13.

Zur Belebung des Handels in der Provinz, und Erleichterung der Communication mit den übrigen Provinzen, wäre es sehr erspriesslich, wenn Kunststraßen von Posen nach Berlin, Breslau über Lissa und Rawitsch, Glogau, und Bromberg über Gnesen, so wie von der polnischen Grenze von Kalisch her gegen polnisch Wartemberg, angelegt, und der Bau der bereits angefangenen Kunststraßen beschleunigt würde. Dies allerunterthänigst in Antrag zu bringen, haben sich die Stände erlaubt, und zugleich gebeten:

von dem, zum Kunststraßen-Bau bestimmten Fond, einen verhältnißmäßigen Theil für das Großherzogthum Posen allergnädigst auszusetzen.

14.

Die Impfung der Schutzpocken in den Städten und auf dem platten Lande haben bis jetzt in der hiesigen Provinz die Kreisphysici unentgeltlich bewirkt, und die Ortsbehörden besorgten bloß für sie den nöthigen Vorspann. Diese vortheilhafte Gewohnheit ist durch die Verfügung des Königl. Ministerii der Medizinal-Angelegenheiten v. vom 1sten Mai 1825 aufgehoben, und die Remuneration der Impfarzte aus dem Communal-Fond, oder aus dem Vermögen der Eltern der Impflinge angeordnet worden. Diese Bestimmung ist für die unvermögenden Leute und für die Gemeinden drückend, und der untersten Volksklasse, bei welcher die Vorurtheile gegen die Impfung noch nicht ganz gehoben sind, erscheint das, an den Impfarzt zu zahlende Honorar, als eine neue Last. Auch würden die Dominia, ohne Verpflichtung, zur Zahlung der Impfungskosten beitragen, wenn solche, bei der Nichtexistenz eines besondern Gemeinde-Communal-Vermögens, aus dem Kreis-Communal-Fond, zu welchem sie Beiträge geben müssen, entnommen werden sollten. Aus allen diesen Gründen haben die Stände Se. Majestät allerunterthänigst gebeten:

die Impfung der Schutzpocken im Großherzogthum Posen den Impfarzten unentgeltlich anzubefehlen.

13.

Urządzenie dróg zwirowych (chausée) z Poznania do Berlina, Wrocławia (na Leszno i Rawicz), Głogowy i Bydgoszczy (na Gniezno) tak iako też od granicy Królestwa Polskiego z strony Kalisza ku Sycowu (Polnisch Wartemberg) i przyspieszenie ukończenia rozpoczętych już dróg takowych, ułatwi komunikacyą zinnemiprowincyami, i handel podniesie. Stany zwracając na to uwagę, uczyniły wniesienie do Tronu:

aby z przeznaczonego na ten cel funduszu proporcjonalna część Wielkiemu Xięstwu Poznańskiemu naylaskawiey przyznana została.

14.

W miastach i po wsiach szczepili ospę fizycy powiatowi bezpłatnie; władze miescowe obowiązane tylko były dostawiać podwody. Rozrządzenie Królewskiego Ministerstwa spraw lekarskich i t. d. z dnia 4. Maia 1825., uchylając dogodny ów zwyczaj, poleca, aby lekarze ospę szczepiający z funduszów, gminnych lub też z majątku rodziców dzieci szczepionych, byli wynagradzani. Ustanowienie to jest dla uboższych mieszkańców i dla gmin uciążliwem, a niższa klasa ludu, u której jeszcze poniekąd panuje przesąd przeciw szczepieniu ospy, płacić za ię szczepienie doktorowi, za nową uważa daninę. Także i dominia, chociaż do tego nie obowiązane, przykładalyby się do podięcia kosztów od szczepienia ospy, gdyby takowe w braku funduszu gminnego przyszło zastąpić z funduszów komunalnych powiatu, do których wnoszą składki. Z tych wszystkich przyczyn prosily Stany Nayiasnieyszego Pana:

o wydanie nakazu, aby fizycy powiatowi, iak dawniey, trudnili się szczepieniem ospy bezpłatnie w Wielkiem Xięstwie Poznańskiem.

15.

Ein Hauptmann vom 9ten Ulanen-Regiment des ehemaligen Herzogthums Warschau hat nachgewiesen, daß er

- 1) wirklich Capitain 1ster Classe gewesen,
- 2) der erhaltenen Wunden wegen Invalide sey, nicht mehr im Militair dienen könne, und
- 3) kein Vermögen besitze;

ferner angeführt, daß ihm nur eine jährliche Pension von 200 Rthlr. Allerhöchsth bewilligt worden, und daher durch ein Mitglied der Provinzial-Ständeversammlung den Landtag gebeten, ihm bei Sr. Majestät die Erhöhung seines Gehalts bis auf 300 Rthlr. gleich den andern pensionirten Capitains 1ster Klasse, und die Auszahlung der ihm, für den Fall der Bewilligung der Zulage, zukommenden Arriren auszuwirken. Dieses Gesuch schien den Ständen begründet zu seyn, und da sie sich zur Bevornutzung desselben, nach §. 47 des Gesetzes wegen Anordnung der Provinzial-Stände für das Großherzogthum Posen vom 27ten März 1824 ermächtigt glaubten, so haben sie sich bei Sr. Majestät wegen der gedachten Bitte allerunterthänigst vermandt.

16.

Ein Eingeborner des Großherzogthums Posen erstand im Wege der Subhastation ein in dieser Provinz belegenes Gut, aus welchem er sein Erbtheil zu erhalten hatte, und fand sich genöthigt, zur Befriedigung des, nach Abzug seines Erbtheils, noch zum Kaufgelde fehlenden Quanti, das von ihm in Polen besessene Gut zu veräußern. Als Eigenthümer des gekauften Gutes hat er am 5ten März 1827 den vorgeschriebenen Erbhuldigungsseid geleistet, und da er im Königreich Polen jetzt kein Eigenthum besitzt, so hat er um Ertheilung eines Emigrations-Passes nach dem Großherzogthum Posen bei der polnischen Regierung angetragen. Dieser wird ihm versagt, unerachtet er in keinen Criminal- noch Civil-Prozeß verwickelt seyn soll. Er kann deshalb das an sich gebrachte Gut nicht bewirthschaften, und leidet an seinem Vermögen Schaden. Dieses traurige Schicksal eines Eingebornen der hiesigen Provinz, welches durch einen Landtags-Abgeordneten geschildert

15.

Jeden z Kapitanów byłego pułku 9go ułanów Xięstwa Warszawskiego udowodnił:

- 1) iż był istotnie Kapitanem pierwszėj klasy,
- 2) że poniesione rany uczyniły go niezdatnym do pełnienia służby woyskowej, i
- 3) że żadnego majątku nie posiada.

Przekożył przytém, iż tylko roczną pensyą w kwocie Tal. 200 ma sobie przyznana, i upraszał przez iednego z Deputowanych o wyiednanie mu za wstawieniem się Seymu. u Nayaśnieyszego Pana podwyższenia pensyi do 300 Tal. i zrównania go w tém z innymi Kapitanami pierwszėj klasy, niemniéj wypłacenia, na przypadek uzyskania wyższėj pensyi, przypadaiący mu zaległości. Seymuiące Stany zapatrując się na §. 47. prawa względem urzadzania Stanów prowincyalnych w Wielkiém Xięstwie Poznańskiem z dnia 27. Marca 1824., wstawiły się do Nayaśnieyszego Pana, aby do prosby téy, mającéy, iak uważały, po sobie słusznosc, przychylić się łaskawie raczył.

16.

Zrodzony w Poznańskiem obywatel, nabył przez subhastacyą w tuteyszėj prowincyi dobra, na których miał swą schedę, i aby zapłacić, co się od niego po potrąceniu téy schedy należało, przymuszony został do odprzedania wsi swoiéy w Królestwie Polskiem położonéy. Dnia 5. Marca 1827. r. złożył iakto dziedzic nabytéy przez niego wsi w Wielkiém Xięstwie Poznańskiem przysięgę homagialną, i nieposiadaiąc iuz w Królestwie Polskiem żadnego majątku, prosił Rządu Królestwa Polskiego o udzielenie mu pozwolenia do wyprowadzenia się w Wielkie Xięstwo Poznańskie. Takowe nie iest mu udzielone, chociaż żadnéy w Królestwie Polskiem nie ma mieć kryminalnéy lub cywilnéy sprawy. Nie iest więc w stanie trudnić się sam zarządem gospodarstwa we wsi nabytéy i tém samém na majątku traci. Smutny ten los

worden, hat die Stände, auf Grund des bei der 15ten Petition allegirten Gesetzes bewogen, Se. Majestät allerunterthänigst zu bitten:

nicht nur für die gedachte Person, sondern auch für alle diejenigen, welche aus dem Königreich Polen in das Großherzogthum Posen umzuziehen beabsichtigen sollten, die unbegründete Versagung der Freizügigkeit huldreichst beseitigen zu wollen.

17.

Das Salz ist in der Regel die einzige Bürde der ärmeren Einwohner im Großherzogthum. Sie besitzen aber größtentheils keine Mittel, um es zu den hohen Preisen einzukaufen, sie müssen daher öfters das erste Lebensbedürfnis entbehren, woraus Krankheiten aller Art entstehen. Desgleichen kann das Salz, wegen der hohen Preise, dem Vieh oft gar nicht, oder doch nicht in dem gehörigen Maße, gegeben werden, und unvermeidliche Krankheiten sind hievon die natürlichen Folgen. Der bloße Verkauf in ganzen Tonnen führt das Uebel mit sich, daß ein sehr großer Theil der Einwohner, die aus Mangel an Mitteln mit einem Male eine ganze Tonne nicht kaufen können, in die Hände der Händler fällt, und zu Preise wie am Gewicht verliert. Der ehrerbietige Antrag der Stände ist daher dahin gegangen:

die Herabsetzung der Salzpreise, und den Verkauf in kleinern Quantitäten allergnädigst anzuordnen.

18.

Die Maisch- und Malz-Steuer, welche in Folge des Gesetzes vom 8ten Februar 1819, und der Allerhöchsten Cabinets-Ordre vom 10. Januar 1824 eingeführt worden, ist nicht bloß wegen deren unverhältnismäßiger Höhe, sondern auch wegen der mit ihr verknüpften Kontrolle, höchst drückend, und giebt zu allgemeinen Klagen Anlaß. Die Stände waren bemüht auseinanderzusetzen, daß diese Steuer nachtheilig auf die Moralität eines großen Theils der Einwohner wirke, die Treue der controllirenden Beamten aufs Spiel setze, mancherlei Krankheiten verursache, den für diese Provinz so wichtigen Getreidehandel hemme, die Vermehrung und Veredlung des

zrodzonego w tuteyszej prowincyi obywatela, przez iednego z Deputowanych przedstawiony, powodował Sejm do zanieśienia, z mocy przytoczonego przy 15^{tej} petycji przepisu prawa, do Tronu prosby:

o łaskawe załatwienie nieugruntowanego odmawiania wolnego przeprowadzania się, nietylko co do tegoż obywatela, ale i co do wszystkich, którychby było zamiarem przenieść się z Królestwa Polskiego do Wielkiego Xięstwa Poznańskiego.

17.

Sól iest prawie iedyną okrasą uboższej klasy ludu Wielkiego Xięstwa Poznańskiego, która niebędąc w stanie zakupować iey za cenę wysoko ustanowioną, obywać się musi nieraz bez naypierwszej potrzeby do życia, zkad rozmaite wynikają choroby. Również nie może dla wysokięj ceny ubogi dawać iey bydłu, przynaymnię nie w przyzwoitej ilości, czego niemnię choroby są naturalnym skutkiem. Z sprzedazą soli tylko w całych beczkach także to złe iest połączone, że wielu mieszkańców nie będąc w stanie zakupić całej beczki, iest w ręku przekupniarzy, i traci tak pod względem ceny iako też i wagi. Zgromadzone Stany wniosły zatem prosbę:

o зниżenie cen soli i wydanie nakazu sprzedawania iey w mniejszych ilościach.

18.

Podatek od siodu i od zacieru, prawem z dnia 8. Lutego 1819. i rozkazem gabinetowym z dnia 10. Stycznia 1824. zaprowadzony, nietylko że iest zbyt wysoki i ztąd uciążliwy, ale też dla kontrol z nim połączonych, powodem do mnogich zażaleń. Stany usiłowały wykazać szkodliwy wpływ tegoż podatku na moralność większej części mieszkańców, niemnię, że iest ponętą do przestępstwa się dla urzędników, i różnych chorób przyczyną, i że tamuię handel zbożem, w tej prowincyi tak ważny. Uważały nadto, że iest na przeszkodzie tak powiększeniu i polepszeniu stanu bydła, iako też do-

Viehstandes verhindere, der bessern Dünung des Bodens entgegenstrebe, und überhaupt dem Landmann nicht nur alle Lust zur Treibung der Wirthschaft benehme, sondern ihn auch öfters, durch das nicht immer gleiche Benehmen der Steuer-Beamten, in unangenehme Verhältnisse versetze, ja selbst seine Ehre wenig beachte, da es nach der Bestimmung vom 16ten Juni 1827 der Willkühr der Steuerbeamten überlassen worden, den Brennereinhaber für verdächtig zu erklären, und ihm die Aufstellung und den Gebrauch der zum Einmaischen nöthigen Hülfsgefäße zu untersagen. Hiernächst haben die Stände Se. Majestät allerunterthänigst gebeten:

die in Ansehung der Maisch- und Malzsteuer angenommenen strengen Grundsätze zu mildern, und, wenn nicht die Steuer allernädigst aufzuheben, doch wenigstens die Einwohner von der mit derselben verknüpften, und für die Einwohner lästigen und kostspieligen Controлле, durch Erhebung eines, durch eine billige Fraction zu bestimmenden, und von den Fabrikanten selbst aufzubringenden Steuerfuges, zu befreien.

Der schleunigen Gewährung dieser Bitte werden vielleicht manche Hindernisse im Wege stehen, und für diesen Fall haben die Stände ihre allerunterthänigste Bitte dahin gerichtet:

die Controлле in den Brennereien auf die Maischgefäße einschränken, und für kleinere, unter 100 Kthlr. monatlich steuernde Brennereien, die nur des Düngers wegen betrieben werden, die Steuer, im Verhältniß gegen die größeren Brennereien, um ein Drittel herabsetzen zu geruhen.

19.

Die Art und Weise, wie die, durch das Gesetz vom 8ten Februar 1819 eingeführte Steuer von den inländischen Tabackspflanzen, ermittelt wird, ist, wie die Stände es geschildert haben, und wie es sich auch aus der, vom Königl. Provinzial-Steuer-Direktor in dieser Hinsicht gegebenen Instruction vom 27sten Juni 1826, ergibt, mit so besondern Umständen und Unannehmlichkeiten verknüpft, daß dem Landmann die Lust benommen wird, diesen für das ganze Land so wohlthätigen Erwerbszweig zu betreiben. Den Ständen schien kein anderes Mittel dem Staats- und Privat-Interesse besser zu entsprechen, als wenn

klädnieyszemu umierzwieniu grantów, że w ogólności rolnika nietylko od gospodarstwa odstręcza, lecz nawet przez nie zawsze równe branie się urzędników, w nieprzyjemne go stosunki wprowadza, a co gorsza, że honorowi jego ubliża, rozporządzenie z dnia 16. Czerwca 1827. r. pozostawiając dowolności urzędników skarbowych uznanie właściciela gorzalni za podeyrzanego i bronienie mu ustawiania i używania potrzebnych do zacieru statków. Z tych przyczyn Sejm zaniósł prośbę:

o złagodzenie istniejących względem podatku od zacieru i srodu ostrych przepisów, i jeżeli nie zniesienie całkiem tegoż podatku, to przynajmniej uwolnienie mieszkańców od uciążliwej i kosztownej jego kontroli, przez nakaz pobierania od fabrykantów pewnej summy podatku, iakaby się przez frakcją okazała.

Na przypadek, iżby prośbie téj dla zachodzących przeszkód w porę zadosyć stać się nie mogło, wnioskiem iest Stanów do Tronu: aby przy postanowieniu, iż kontrole w gorzalniach nie mają się rozciągać iak na statki od zacieru, podatek co do małych gorzalni więcej iak 100 Tal. miesięcznie podatku nie płacących, zwykle dla mierzwy tylko pędzonych, w stosunku do większych, o iedną trzecią część został zniżonym.

19.

Sposób wyśledzenia podatku od roślin kraiowój tabaki prawem z dnia 8. Lutego 1819. zaprowadzonego, połączony iest, iak się to okazuje z przedstawienia Stanów i instrukcyi w tym względzie przez Król. Dyrektora prowincyalnego poborów z dnia 27. Czerwca 1826. wydaney, z tylą trudnościami i nieprzyjemnościami, iż rolnik tracić musi chęć zaymowania się tą dla całego kraiu dobroczynną gałęzią zarobku. Zgromadzenie seymowe sądziło, iż żadnym innym środkiem nie dogodziłoby się lepijéj publicznemu i

diese Steuer nicht nach dem wirklichen Ertrage, sondern nach der Güte des bepflanzten Bodens ermittelt, und letzterer zu dem Ende in drei Klassen getheilt werde, um darnach die Steuer, ohne weitere Rücksicht auf den gehabten Ertrag, in bestimmten Summen fixiren zu können. Die Ausmessung und Abschätzung des bepflanzten Bodens dürfte ohne alle Schwierigkeit durch zwei zu ernennende Sachverständige, unter Zuziehung eines Steuerbeamten und des Besitzers, erfolgen. Aus diesen Gründen erlaubten sich die Stände,

um huldreiche Berücksichtigung, in Betreff der Fixirung der gedachten Abgabe, allerunterthänigst zu bitten.

20.

Die im Gesetze vom 30. Mai 1820 angeordnete Gewerbesteuer erscheint den Gewerbetreibenden deshalb lästig, weil das Gesetz bestimmte Sätze angenommen hat, von welchen nicht abgegangen werden darf. Die Vertheilung dieser Steuer könnte für die Gewerbetreibenden weniger drückend erfolgen, wenn den Ortsbehörden und Deputirten von jeder besondern Gewerbe-gesellschaft erlaubt werde, die durch Fraction der bisherigen Einnahme zu ermittelnde Höhe der Gewerbesteuer von den Gewerbetreibenden jeder Ortschaft, ohne sich an die durch das Gesetz bestimmten Steigerungssätze binden zu dürfen, selbst beizutreiben, und

hierauf haben die Stände, unter Anführung mehrerer Gründe, allerunterthänigst angetragen.

21.

Die Entstehung des Natural-Kirchzehnten in dem ehemaligen Königreiche Polen setzt man in das Jahr 965. Derselbe hatte sehr bald zu Reibungen zwischen den Zehntenpflichtigen und der katholischen Geistlichkeit Veranlassung gegeben, welche die Regierung dadurch zu beseitigen suchte, daß auf Grund der Bulle des Papstes Urban VIII. vom 27sten November 1634, durch die Constitution vom Jahre 1635 verstattet wurde, den Naturalzehnten in eine bestimmte jährliche Geldzahlung (compositum) zu verwandeln. Diese Constitution bietet das beste Mit-

privatnemu dobru, iak nakazaniem wypóśrodkowania podatku od uprawy kraiowéy tabaki, nie podług istotnego zbioru, lecz w miarę gatunku użytéy do uprawy tabaki ziemi, podzielenia teyże tym końcem na trzy klasy, i oznaczenia przez wzgląd na ten podział podatku w pewnych summach, nie wchodząc w to, iaki mógł być zbiór w liściach tabacznych. Ziemia zasadzona tabaką, przemierzona i oszacowana być może bez wszelkiéy trudności przez dwóch znawców, z przyzwaniem do tego urzędnika skarbowego, i posiedziela plantacyi.

Stany prosily o przychylenie się do uczy-nionego przez nie wniosku względem przyjęcia stałych zasad co do rzeczzonego podatku.

20.

Podatek od procederów prawem z d. 30. Maia 1820. ustanowiony, wydaie się opłaca-jącym tenże, dla oznaczonego prawem pewnego stopniowania, od którego niemożna odstępować, uciążliwym. Rozkład w téy mierze byłby dla nich z większą ulgą, gdyby władzom mieyscowym i Deputowanym zaprowadzonych oddzielnych towarzystw, co do podatku, o którym mowa, wolno było, bez względu na stopniowanie prawem przepisane, podług własnego uznania taką sumnę podatku ściagać, iakaby się z dotychczasowych iego wpływów przez frakcyą okazała. O dozwole nie tego zanosły Stany do Tronu prośbę, popierając ją przemawiającemi za nią powodami.

21.

Dziesięcina wytyczna kościołów wzięła swój początek w roku 965. w Polsce. Wkrótce zrzadziła spory między obowiązany mi do iéy dawania a duchowieństwem katolickiem. Rząd, starając się załatwić spory te, dozwolił na mocy bulli Papieża Urbana VIII. z dnia 27. Listopada 1634. w konstytucyi z roku 1635. zamieniać dziesięcinę wytyczną na kompozytę. Taż konstytucya postręcza naylepszy sposób uwolnienia rolnic-

tel, sich von einer Last zu befreien, welche der Acker-
cultur höchst nachtheilig wird. Die Abtheilungen der
Regierungen hiesiger Provinz für Kirchen- und Schul-
wesen, scheinen jedoch, mit Beiseitesetzung aller das
Wohl des Landmannes bezweckenden Rücksichten, nur
den Gesichtspunkt festzuhalten, daß alle Rechte der
Kirchen und Pfarrer in demselben Sinne, wie es
früher die Geistlichkeit gethan, auf das genaueste
wahrgenommen werden müssen. Wenigstens hat die
Regierung zu Bromberg, Namens der Kirchen und
Pfarrer, durch ihren Fiscal eine Menge Klagen an-
stellen lassen, welche dahin gehen:

den Naturalzehnten den Kirchen und Pfarrern da-
zu verschaffen, wo derselbe außer Gebrauch ge-
kommen.

Fast alle diese Klagen, denen immer neue fol-
gen, sind gegen Dominien und Dorfsceinfassen gericht-
et, welche seit Menschengedenken den Garbenzehnten
nicht, sondern das Compositum, und öfters gar keine
Art von Zehnten, entrichtet haben. Bei jedem sol-
chen Prozesse sind der Regel nach die Verflagten
der unterliegende Theil. Der Grund davon liegt da-
rinn, daß die Gerichte in Folge einer Constitution des
Königs von Polen Wladislaus IV. vom Jahre 1635,
dem sogenannten libro beneficiorum, das ein Erz-
bischof von Gnesen Johann de Łasko im Jahre 1520
entworfen haben soll, und welches bei dem Domkapitel
zu Gnesen aufbewahrt wird, bei Streitigkeiten
über Kirchensachen und über den Kirchenzehnten,
volle Beweiskraft beilegen, und Composita, welche
seit Menschengedenken entrichtet werden, aus dem
Grunde aufheben, weil eine förmliche Urkunde über
dieselben nicht existirt, und in Entstehung des soge-
nannten facti contradictorii Seitens des Zehnt-
pflichtigen die Verjährung nicht eintreten könne.

Die Stände haben sich bemüht, die Unglaub-
würdigkeit des gedachten libro beneficiorum, wel-
ches weder die Unterschrift des de Łasko noch eines
andern führt, von verschiedenen Händen geschrieben,
und vielerlei, öfters sogar unrichtig ausgefüllte
Lücken enthält, und aus dem selbst die Zeit dessen
Abfassung nicht mit Gewißheit zu entnehmen ist,
gründlich darzuthun.

twa od ciężaru, tyle ie krępującego. Wydzia-
ły atoli Regencyjne trudniące się sprawami
kościelnymi i szkolnymi, zdają się niepoświę-
cać uwagi okolicznościom dobro rolnika na
celu mającym, trzymając się tylko téj za-
sady, iż wszelkich praw kościołów i pleba-
nów w téj saméj myśli należy ściśle dopil-
nować, iak to dawniey czyniło Duchowień-
stwo. Regencya przynajmniey Bydgoska
kazała w imieniu kościołów i plebanów wy-
toczyć przez Fiskala swego mnóstwo proce-
dów ku temu dążących:

aby zapewnić dziesięcinę wytyczną ko-
ściołom i plebanom i tam, gdzie ta już
nie iest w używaniu.

Prawie wszystkie te procesa coraz bar-
dziey mnożące się, wymierzone są przeciw
dziedzicom dóbr i włościanom, którzy od
niepamiętnych czasów nie oddawali dziesię-
ciny wytycznéj, lecz kompozytę, często na-
wet żadnego ztąd niemając wydatku na rzecz
kościola lub plebana w snopie, ziarnie, lub
gotowiznie. W każdéj takowéj sprawie
strona pozwana pospolicie przegrywa, ile że
Sądy na mocy konstytucyi Władysława IV.
Króla Polskiego z roku 1635. przy sporach
w duchownych interessach, i o dziesięcinę,
zupełny dowód przywiązując do księgi zwa-
néj *liber beneficiorum*, którą ś. p. Jan Łaski,
Arcybiskup Gnieźnieński, miał ułożyć w ro-
ku 1520., a która nayduie się w archiwum
Kapituły Gnieźnieńskiéj, kompozyty, od
niepamiętnych czasów oddawane, uchylają
dla braku formalnego dokumentu na zamiarę
dziesięciny wytycznéj na pieniężną, i że
w razie nieudowodnienia tak nazwanego
factum contradictorium ze strony obowiąz-
anego dawać dziesięcinę, nie ma miejsca
przedawnienie.

Stany usiłowały wykazać, że księga po-
mieniona, iako niestwierdzona podpisem ani
ś. p. Łaskiego, ani kogo bądź, rozmaitym
charakterem pisana, i mająca wiele miejsc
otwartych częstokroć zapewnionych mylnie,

Ferner haben sie angeführt, daß die Regierung zu Bromberg jede der von ihr betriebenen Klagen zugleich auf Eintragung der Zehntpflichtigkeit in das Hypothekenbuch richtet, und die Gerichte erkennen hierauf, ungeachtet nach der Vorschrift der Hypotheken-Ordnung Tit. I. §. 48, eine Abgabe dieser Art in das Hypothekenbuch nicht gehört. Die gerichtlichen Entscheidungen gründen sich in dieser Hinsicht auf eine Verfügung des Justiz-Ministerii vom 22. October 1822, welche die Gerichte anweist, die Eintragung des Zehnten in das Hypothekenbuch nicht zu verweigern. Dieses kann jedoch nur als eine Richtschnur für die Hypotheken-Behörde in einem Falle, wo etwa der Zehntpflichtige mit dem Berechtigten über die Eintragung des Zehnten einverstanden wären, angesehen werden, nicht aber einem ausdrücklichen Gesetze derogiren. Den Schaden, welcher den Gutsbesitzern hiedurch veranlaßt wird, haben die Stände geschildert, und hinsichtlich des Naturalzehnten noch bemerkt, daß derselbe zu den größten Lasten für jeden Landbesitzer gehört, indem er, so zu sagen, auf seinem Gute einen aufgedrungenen Miteigenthümer hat, der von keinen Ausgaben, nur von dem reinen Nutzen wissen will. Dieses widerspricht der anfangs allegirten Bulle des Papstes Urban VIII., und die Aufrechthaltung aller bestehenden Composita würde sich nicht nur durch die in Folge dieser Bulle ergangene Constitution vom Jahre 1635, worin es heißt:

„daß der competente Bischof die schon gemachten
„und noch zu machenden Composita, für ewige
„Zeiten bestätigen soll,“

rechtfertigen lassen, sondern auch dadurch, daß der Naturalzehnte sein Entstehen einer Zeit verdankt, wo Wildnisse und Sumpfe, folglich die zehntpflichtigen Acker unbedeutend, und hinsichtlich der Kultur in der Wiege der Kindheit waren.

mniéy na wiarę zasługuje, zwłaszcza że z niéy nawet z pewnością doysć nie można czasu, w którym była pisaną.

Daléy przytoczono, iż skargi popierane przez Regencyą Bydgoską połączone są z wnioskiem o intabulowanie dziesięciny w księdze hypotecznój, i że Sądy przychylnie temu wyrokuia, chociaż z przepisu Ordynacyi hypotecznój w Tyt. 1. §. 48. daniny tego rodzaju do księgi hypotecznój nie należą. Wyroki w tym względzie zasadzają się na reskrypcie Ministerstwa Sprawiedliwości z d. 22. Października 1822. r. zalecającym Sądom, aby zapisywania dziesięciny na hypotekę nie odmawiały. Lecz nie można tego uważać iak za правило dla władz hypotecznych na przypadek, iżby zobopolne strony interessowane porozumiały się w tém ze sobą, aby dziesięcina do księgi hypotecznój zaciągnioną została; pomieniony zaś reskrypt uwłaczać nie może wyraźnój w téj mierze ustawie prawnej. Seymujące Stany wchodząc w uszczerbek ztąd dla dziedziców wynikający, dodały co do dziesięciny wytycznój, iż ta stanowi ieden z naywiększych ciężarów rolnika, narzucając mu nieiako współwłaściciela, niechającego nic słyszeć o wydatkach, tylko o korzyściach czystych. To iak się sprzeciwia wyżej nadmienionój bulli Papieża Urbana VIII., tak utrzymanie istniejących kompozyt usprawiedliwia się nietylko konstytucyą z r. 1635. w skutek teyże bulli wydaną, a opiewającą:

„iż zatwierdzenie na wieczne czasy iuż zawartych lub ieszcze zawrzeć się mających kompozyt, ma należeć do właściwego Biskupa dyecezalnego“

lecz nawet i tą okolicznością, że początek dziesięciny wytycznój sięga owych czasów, gdzie wśród puszczy i bagien małożnaczne tylko znajdowały się role podległe dziesięcinie, i uprawa ziemi dopiero się rozwijać poczyniała.

Aus dem letzten Grunde hat auch diese Constitution ausdrücklich verordnet:

„daß bei der Umwandlung des Naturalzehnten in Geldzehnten auch die Lage des Verpflichteten, und die von demselben zu entrichtenden Abgaben und Lasten berücksichtigt werden sollen, indem die Geistlichen auch insbesondere ratione des Zehnten zu den Steuern beizutragen haben.“

Das auseinandergesetzte schwankende Verfahren, welches in Ansehung der Zehntpflichtigkeit in dieser Provinz eingetreten, die daraus für die Einfassen entstehenden Nachtheile, und endlich die Wichtigkeit des Gegenstandes selbst, haben bei den Berathungen des Landtages eine solche Theilnahme erregt, daß von den Ständen einstimmig beschlossen worden, diese auf die Ackerkultur einen so bedeutenden Einfluß habende Zehntpflichtigkeits-Angelegenheit Sr. Majestät zur allergnädigsten Berücksichtigung mit der allerunterthänigsten Bitte vorzutragen:

huldreichst zu befehlen, daß

- 1) eine authentische Erklärung über die Rücksicht des Zehnten zur Anwendung zu bringenden rechtlichen Vorschriften erfolge, und es insbesondere bei der Vorschrift des §. 48. Tit. I. der Hypotheken-Ordnung verbleibe,
- 2) daß der noch auf Gütern lastende Naturalzehnte in ein bestimmtes jährliches Geld- oder Getreide-Quantum von der Netto-Einnahme unbedingt verwandelt, dabei jedoch das Neu-land überall ausgeschlossen werde,
- 3) daß nicht allein da, wo die Composita auf eine rechtsgiltige Weise vorgenommen, sondern auch in allen Fällen, wo deren Zurechtbeständigkeit in Zweifel gezogen werden könnte, überhaupt überall, wo das Compositum oder bestimmtes Getreidequantum bereits factisch besteht, es dabei sein Bewenden haben solle,
- 4) daß allen denjenigen Einfassen, gegen welche in Betreff des Zehnten gravirende Erkenntnisse ergangen, dagegen die restitutio in integrum nachzulassen, und endlich

Z tego to właśnie powodu ustanowiła też rzeczona konstytucya:

„aby przy zamianie dziesięciny wytyczney na pieniężną wzgląd był zachowany na stan kontrybuenta i ponoszone przez niego podatki i ciężary, do których co do dziesięciny przykładać się winni i duchowni.“

Wykazana niepewność postępowania względem dziesięciny w prowincyi tutejszey, wynikające ztąd dla iey mieszkańców szkody, a nareszcie ważność przedmiotu, tak zaięły seymujące Stany, iż iednomyślnie uchwalily rzecz tę, tak znamienity na rolnictwo wpływ mairą, przelożyć Nayiasnieyszemu Panu z prosbą:

- 1) o wydanie autentyczney deklaracyi co do zastosowania przepisów prawnych względem dziesięciny, i wydanie w szczególności rozkazu, aby się pozostało przy postanowieniu §. 48. Tyt. 1. Ordynacyi hypoteczney,
- 2) o polecenie bezwarunkowey zamiany dziesięciny wytyczney, gdzie iest jeszcze pobierana, na pewną roczną daninę groszem, lub osep zbożowy z czystego dochodu, wyłączając atoli przytém wszędzie nowiny,
- 3) o utrzymanie dotychczasowych stosunków nie tylko tam, gdzieby kompozyta w prawowaznym sposobie została umówiona, lecz i we wszystkich przypadkach, w którychby prawodzielność onéyże wątpliwości podlegać mogła, zgola wszędzie, gdzie iuz rzeczywiscie kompozyta, lub pewny osep zbożowy, mairą miejsce,
- 4) o dozwozenie restytucyi *in integrum* wszystkim tym mieszkańcom, przeciw którym uciężliwe o dziesięcinę zapadły wyroki, i

- 5) die Administrations- und Gerichts-Behörden angewiesen werden, bis zur Emanirung der Bestimmungen über die Maaßregeln zu 1 bis 4 incl., das Zehntwesen in seinem gegenwärtigen Zustande zu belassen, insbesondere aber mit der Eintragung des Zehnten in den Hypothekenbüchern Anstand zu nehmen.

22.

Die Allerhöchsten Edikte vom 28sten October 1810, und 7ten September 1811, haben den Wahl- und Getränke-Zwang in den alten Provinzen der Monarchie aufgehoben. Die höchsten Staatsbehörden haben diese Aufhebung, als eine bloße administrative Bestimmung, für nicht anwendbar für das Groß-herzogthum erklärt. Bei dem Landtage wurde jedoch die Aufhebung jener Zwangsrechte in der Provinz nach Maaßgabe der Allerhöchsten Bestimmungen des Gesetzes vom 10ten October 1810 förmlich in Antrag gebracht. Eine Majorität von 24 Stimmen war wider, und eine Minorität von 21 Stimmen für den Petitions-Antrag. Die letztere bildete sich aus dem Stande der Städte mit den ländlichen Gemeinden, und forderte eine Sonderung in Theile, weil bei dem Gegenstande das Interesse der Stände geschieden sey, und jene beiden Stände durch den Beschluß der einfachen Stimmenmehrheit sich verlegt glaubten. Da mehr denn zwei Drittheile der Abgeordneten der Städte und Landgemeinden darauf drangen, so fand eine Sonderung der Stände dergestalt statt, daß der Ritterstand besonders, und die vereinigten beiden Stände für sich verhandelten. Jene stimmten allgemein wider, diese mit überwiegender Mehrheit für die Aufhebung der Zwangsrechte. Die Abgeordneten der Ritterschaft führten an, daß zum Wohl des gemeinen Wesens der Staat zwar erworbene Privatrechte gegen Entschädigung aufheben dürfe, ein solches Bedürfnis aber hier gar nicht eintrete, da die Zwangsrechte sich füglich mit dem Wohl des gemeinen Wesens vereinbaren lassen, besonders in Zeiten, wo die Staatsausgaben überall, und zu höheren Zwecken in Anspruch genommen werden, die Verschwerde aber, welche die Zwangspflichtigen durch

- 5) o zalecenie władzom administracyinym i sądowym zostawienia interessów i spraw o dziesięciny *in statu quo*, dopóki nie zapadnie postanowienie od 1. — 4. włącznie, w szczególności zaś wstrzymania się z intabulowaniem dziesięcin do ksiąg hypotecznych.

22.

Edykta z d. 28. Października 1810. i z d. 7. Września 1811. r. zniosły w starych prowincjach Państwa przymusowe prawa co do mlewa, oraz fabrykacyi i wyszynku trunków. Naywyższe władze rządowe zniesienie to nie uważają iak za postanowienie administracyine, do Wielkiego Xięstwa Poznańskiego bynajmnię się nie stosujące. Na Seymie odezwano się iednak z formalnym o to wnioskiem, aby takoweż prawa przymusu stosownie do pomienionego edyktu z d. 10. Października 1810. r. i w prowincyi tateyszej były uchylone. Większość, głosów 24, była wnioskowi temu przeciwną, mniejszość zaś, głosów 21, za nim. Ta składając się z deputowanych miast i gmin wiejskich żądała głosowania w rozdzielonych stanach, gdyż w okoliczności, o której mowa, gdzie interes stanów się różni, miasta i gminy wiejskie przez swych deputowanych uważały się być pokrzywdzone uchwałą prostey głosów większości. Na wniosek w téj mierze uczyniony przeszło przez dwie trzecie części deputowanych z miast i gmin wiejskich, nastąpiło odosobnienie się Stanów tak, iż Stan rycerski, równie iak inne dwa Stany ze sobą połączone, przedmiotem tym oddzielnie się zajął. Deputowani Stanu rycerskiego byli bez wyjątku przeciw zniesieniu praw przymusowych, deputowani zaś z miast i gmin wiejskich przewyższającą większością za zniesieniem. Pierwsi wyrazili przytém, iż wprowadzie Rządowi dla dobra ogółu wolno, za wynagrodzeniem, znosić nabyte prawa prywatne, lecz że w obecnym przypadku nie widać wcale tego po-

die Steuergesetze erfahren, auf eine andre Art beseitigt werden könne. Die beiden andern Stände meinten dagegen, daß an und für sich den Berechtigten durch Aufhebung der Zwangsrechte kein wesentlicher Nachtheil entstehen könne, weil der Regel nach der Zwang auf die Dertlichkeit berechnet sey, auch die Consumtion den Ausfall decke, welchen ein etwaniger Abzug der Zwangspflichtigen herbeiführen könnte, daß insbesondere durch das bestehende Steuersystem die Lage der Zwangspflichtigen erschwert werde, daß der Zwang nur zu unaufhörlichen Reibungen zwischen den Berechtigten und Verpflichteten diene, und der Industrie Fesseln lege. Verfassungsmäßig haben die Stände Sr. Majestät

die beiderseitigen allerunterthänigsten Ansichten zur Allerhöchsten Entscheidung vorgelegt.

23.

Die Gerichte des Großherzogthums Posen verleihen die Depositatgelder entweder auf Hypothek, oder bringen selbige bei der Bank unter. Nur dann dürfen solche zum Ankauf der Pfandbriefe des Großherzogthums Posen verwendet werden, wenn die Depositat-Interessenten darein willigen.

Das Lociren bei der Bank ist mit bedeutenden Portogeldern verknüpft, und hindert die Geld-Circulation in der Provinz; die bedingte Vernehmung der Depositat-Interessenten verhindert das Ankaufen der Pfandbriefe insofern, als der Regel nach die Interessenten mit ihren Erklärungen zurückhalten, öfters sich auch nicht einigen können, woher es denn kommt, daß nur wenige jener Pfandbriefe in den Depositorien vorhanden sind. Da die Bankobligationen geringere Zinsen als die Pfandbriefe bringen, diese rücksichtlich der Tarprinzipien des landeschaftlichen Credit-Vereins des Großherzogthums Posen die bestmögliche Sicherheit gewähren, und die über kurzem zukünftige Kündigung derselben Besorgnisse erregen könnte, so hat es dem Landtage geschienen, daß der Ankauf der fraglichen Pfandbriefe jedenfalls der Unterbringung bei der Bank vorzuziehen sey, und

trzeby, kiedy prawa przymusowe bardzo łatwo daia się pogodzić z dobrem pospolitým, mianowicie w czasach, gdzie Skarb ze wszech stron i na wyższe cele obarczony iest wydatkami, uciążliwość zaś, iakię osoby podległe przymusowi doznaią z przepisów praw stanowiących o podatkach do Skarbu, w innym sposobie może być usunięta. Przeciwnie Deputowani z miast i gmin wiejskich mniemali, iż w rzeczy samęj nie może dla posiadaiących prawa przymusowe ztąd istotny wyniknąć uszczerbek, ile że pospolicie przymus nie iest obrachowany, iak na miejscowość a konsumeyą zakrywa niedobór, któryby z ubycia osób przymusowi podległych mógł wyniknąć, nadto terazniejszy systema podatkowe przykrém czyni położenie mieszkańców, do których się przymus sćiąga, ten też nie służy iak do podsycania nieustannych nieporozumień między zobopólnymi interesentami, i wzrostowi przemysłu stawa na przeszkodzie.

Stosownie do przepisów, Stany obu stronne zdania przełożyły Nayiasniejszemu Panu do Naywyższyć decyzji.

23.

Sądy Wielkiego Xięstwa Poznańskiego wypożyczaią summy depozytalne na hypoteki, lub też umieszczaią ie w bankach; listy zastawne Wielkiego Xięstwa Poznańskiego mogą w takowym razie tylko być nabywane za przyzwoleniem interesentów depozytalnych. Umieszczanie pieniędzy depozytalnych w banku z znaczną opłatą pocztową iest połączone i zmniejsza obieg pieniędzy w prowincyi tutejszey, warowane zaś porozumienie się interesentów depozytalnych wielce utrudnia kupno listów zastawnych, ile że ciż interesenci albo się z deklaracyą swą ociagaią, albo się ze sobą porozumieć nie mogą, czego iest skutkiem, iż w depozytach mało co listów zastawnych znayduie się. Gdy iednak obligacye bankowe mnieyszą przynoszą prowizyą, iak listy za-

durch denselben das Wohl der Provinz mehr befördert werden könne.

Aus diesen Gründen, und in Folge eines, auf überwiegende Stimmenmehrheit beruhenden Beschlusses, haben die Stände bei Sr. Majestät allerunterthänigst angetragen:

den Gerichten im Großherzogthum Posen allergnädigst anzubefehlen, die in ihren Depositorien befindlichen, und noch eingehenden baaren Gelder, nicht mehr in der Bank zu lociren, vielmehr selbige, wenn sich keine Gelegenheit zur Unterbringung auf Grundstücke findet, ohne weitere Anhörung der Interessenten, zum Ankauf der Pfandbriefe des Großherzogthums Posen zu verwenden, zu diesem Zweck jedoch keine auf Grundstücke geliehene Depositargelder zu kündigen, wohl aber dergleichen Depositalkapitalien, wo sie gezahlt werden, in Pfandbriefen des Großherzogthums Posen nach dem Course in Zahlung anzunehmen.

24.

Die Ständeverammlung hat sich erlaubt, zu den Füßen des Throns ihre Wünsche, hinsichts der Organisation der Gerichte, der Gesetzgebung, und des gerichtlichen Verfahrens anzubringen, und namentlich allerunterthänigst gebeten:

A. In Betreff der Organisation der Gerichte im Großherzogthum Posen:

1) die Friedensgerichte, welche als Säumnistanz unthätig und überflüssig sind, Kreisgerichte zu benennen, und um den Einsassen in unbedeutenden Prozeß, Vormundschafts-, und Nachlaß-Sachen weite, und dem Gegenstande nicht entsprechende Reisen, zu ersparen, diesen Gerichten einen größern Wirkungskreis beizulegen, und namentlich ihnen das Recht zu ertheilen:

stawne, listy te przy zasadach taxy Ziemstwa Wielkiego Xięstwa Poznańskiego naywiększe wskazują bezpieczeństwo, i okoliczność, że takowe wkrótce wolno będzie wypowiadać, mogłaby sprawić obawę; więc seymujące Stany uważały, iż się należy pierwszeństwo zakupywaniu listów zastawnych za summy depozytalne od umieszczania takowych na bankach, ile że ztąd dla dobra prowincyi tu-teyszney większe wynikają korzyści.

Z tych przyczyn, i w skutek uchwały na przeważaiący większości głosów opartey, wniosły Stany do Nayiaśnieyszego Pana prośbę: o udzielenie nakazu Sądom Wielkiego Xięstwa Poznańskiego, summ w depozytach złożonych i do nich wpływaiących, do banków niewysekowania, ale raczey za takowe, ieżeli nie ma sposobności dania ich na hypotekę, bez potrzeby odnoszenia się w téy mierze do interessentów, listów zastawnych Wielkiego Xięstwa Poznańskiego nabywania, tym końcem atoli summ depozytalnych na nieruchomościach lokowanych niewypowiadania, przyimowania zaś takowych kapitałów od spłacaiących ie dłużników w listach zastawnych Wielkiego Xięstwa Poznańskiego podług kursu.

24.

Zgromadzenie seymowe złożyło u stóp Tronu życzenia swe względem zmian w organizacyi sądownictwa, prawodawstwa i postępowania sądowego, a mianowicie dopraszało się Nayiaśnieyszego Pana:

A. Co do organizacyi sądów w Wielkiem Xięstwie Poznańskiem:

1) o nazwanie Sądów Pokoju, które iako władze pojednawcze mniéy są czynne i potrzebne, Sądami powiatowemi, i nadanie tymże, dla umnieyszenia podróży maiącym w sądzie czynność w rzeczach mniéyszey wagi, tegoż rodzaju opiekach, i pozostałościach, większey władzy, mianowicie zas udzielenie im mocy:

a) in Civilsachen bis 300 Rthlr., die Liquidations- und Concurs-Sachen nicht ausgeschlossen, zu erkennen, und

b) die Vormundschafts- und Nachlaß-Sachen bis auf 4000 Rthlr. zu reguliren, die Depositalgelder ihnen jedoch nicht zu belassen, sondern solche ohne Verzug den betreffenden Landgerichten zur Aufbewahrung zu übersenden; schließlich, da die sogenannten Friedensgerichte nicht allenthalben ihren Sitz in der Mitte des Kreises haben, und hierdurch die Rechtspflege, besonders der untersten Klasse der Einwohner, erschwert und kostspielig gemacht wird, die Mitglieder derselben anzuweisen, in gewissen Zeiten alljährig Gerichtstage in mehreren bestimmten Orten abzuhalten, und an solchen dasjenige vorzunehmen, was in andern Provinzen die Justiziarier zu bearbeiten pflegen;

2) zur gründlicheren und gleichförmigeren Bearbeitung der Appellations-Sachen die gegenseitige Appellations-Instanz bei den Landgerichten aufzuheben, und ein besonderes Gericht zweiter Instanz für die ganze Provinz, welches die Appellationen von den Erkenntnissen der Landgerichte, und die Revisionen in den, von den Kreisgerichten abgeurteilten Sachen, zu entscheiden, so wie in zweiter Instanz in den, vor die Landgerichte jetzt gehörenden fisciatischen und Kriminal-Sachen, zu erkennen haben würde, zu errichten, und den Complet dieses Gerichts auf 5 Richter zu bestimmen; nicht minder für den Fall, daß die obigen Anträge Allerhöchst genehmigt werden sollten, die Zahl der Landgerichte zu verringern.

Vier und zwanzig Stimmen waren für die Aufhebung zweier, und vierzehn für die Aufhebung von vier Landgerichten im Großherzogthum Posen. Letztere glaubten, daß durch die geringere Zahl der Gerichte eine mehr solide und minder kostspielige Rechtspflege zu erreichen wäre, und ersteren schien diese Ansicht, aus mehreren von ihnen angeführten Gründen, nicht nur unbegründet, sondern auch die Ein-

a) do sądzenia w sprawach cywilnych aż do Tal. 300, nie wyłączając spraw likwidacyjnych i konkursowych,

b) do regulowania pozostałości i opieki do Tal. 4000, bez pozostawienia im jednak summ depozytalnych, owszem z zastrzeżeniem bezwłocznego tychże odsełania do depozytów właściwych Sądów ziemiańskich, i wydaniem nakazu, aby Sady Pokoju, ponieważ niewszędzie mają miejsce swego urzędowania w samym środku powiatu, i tym sposobem niższej klasie ludu utrudnia się wymiar sprawiedliwości przynajmniej ię kosztów, członkowie Sądów rzeczonych mieli sobie polecone odbywanie w pewnych czasach i na oznaczonym miejscu czynności sądowych, które w innych prowincjach załatwiane są przez iustycyaryuszów;

2) o zniesienie wzajemnéj appellacyi po Sądach ziemiańskich, ustanowienie, dla sądzenia spraw appellacyjnych dokładniejszego i większą iednostayność zapewniającego, oddzielnego Sądu drugiey instancyi dla całej prowincyi, któryby appellacye od wyroków Sądów ziemiańskich, i rewizye w sprawach, w których wyrokowały Sady powiatowe rozstrzygał, tudzież w drugiey instancyi te sądził sprawy fiskalne i kryminalne, które dotychczas oddane są pod rozpoznanie Sądów ziemiańskich, oznaczenie oraz, iż komplet do sądzenia spraw appellacyjnych ma się składać z pięciu członków, i na przypadek łaskawego przychylenia się do wniosków takowych o zmniejszenie liczby Sądów ziemiańskich;

Dwudziestu czterech Deputowanych było za zniesieniem dwóch, a czterestu za zniesieniem czterech Sądów ziemiańskich. Ostatni uważali, iż mniejsza liczba Sądów uczyni wymiar sprawiedliwości dokładniejszym i mniej kosztownym, większości zaś głosów zdanie to, z przytoczonych przez nią powodów zdawało się być nieuzasadnioném, ile

führung großer Gerichte deshalb unangemessen zu seyn, weil dies nur wenigen Einfassen, welche viele Geschäfte bei verschiedenen Gerichten haben, willkommen wäre, nicht aber dem Interesse von beinahe einer Million Einwohnern des Großherzogthums Posen entsprechen würde, welche mit wenigen Ausnahmen ihre Rechtsangelegenheiten bei den Landgerichten beendigen, und sich mithin eine weite, und viele Nachtheile verursachende Entfernung dieser Gerichte, nicht wünschen können;

3) bei den Landgerichten, und den denselben untergeordneten Gerichten, Notarien anzustellen, und denselben sämtliche Actus der freiwilligen Gerichtsbarkeit zu übertragen, die Gerichte dagegen von deren Aufnahme, damit sie nicht über den Inhalt und die Gültigkeit des von ihnen aufgenommenen Instruments erkennen dürfen, zu befreien;

4) um den Bezirken der vier in der hiesigen Provinz bestehenden Inquisitoriate, mehr Rundheit zu geben, und dem aus der Volkszahl entspringenden Bedürfnisse abzuheffen, den Kreis Schroda, und vom Schrimmer Kreise den nördlich von der Warthe liegenden Theil, zu Posen zu schlagen, und für die Bezirke Meseritz, Birnbaum, Samter, Czarnikau, und die Hälfte des Bucker Kreises, ein fünftes Inquisitorium in Birnbaum zu errichten, so wie zur Beschleunigung der Erkenntnisse in mehreren Sachen, und zur Verminderung der Unterhaltungskosten der Gefangenen, den Inquisitoriaten das Recht beizulegen, in denjenigen fiscalischen und Criminalsachen, in welchen sich die Strafe auf körperliche Züchtigung und halbjährige Verbanung der Freiheit beschränkt, zu erkennen, um aber jeden etwaigen Anstoß zu vermeiden, den Inquirenten beim Erkennen keine Stimme zu bewilligen, endlich die Entscheidung dieser Sachen in zweiter Instanz den Landgerichten zu überlassen;

B. In Betreff der Gesetzgebung und des gerichtlichen Verfahrens, und zwar:

I. Der Gesetzgebung:

1) die im §. 804. und 805. Tit. 14. Th. I. des Allgemeinen Landrechts wegen der Zinsen enthal-

te rozprzestrzenieniem obwodów sądowych dogodziłoby się tylko osobom mającym po różnych sądach wiele spraw, nie zaś blisko milionowi ludu w Wielkiem Xięstwie Poznańskiem, kończącemu prawie wszystkie swe czynności w Sądach ziemiańskich, a zatem większemy od miejsca swego zamieszkania odległości Sądu, iako dla niego z kosztem i stratą czasu połączony, pragnąc niemogącemu;

3) o ustanowienie przy Sądach Ziemiańskich, i niższych, oddzielnych Notaryuszów, którzyby się wyłącznie przyimowaniem dobrowolnych czynności trudnili, i uwolnienie tym samym Sądów od wydawania wyroków co do pism urzędowych przez Sądy same zdziałanych;

4) dla zaokrąglenia obwodów czterech inkwizytoryatów w prowincyi tutejszemy i zaradzenia potrzebie z zaludnienia kraiu wypływający, o przyłączenie Powiatu Szrodzkiego i na północ Warty położony części Powiatu Szremskiego do Inkwizytoryatu Poznańskiego, urządzenie zaś z Powiatów Międzyrzeckiego, Międzychodzkiego, Szamotulskiego, Czarnkowskiego, i połowy Powiatu Bukowskiego, piątego Inkwizytoryatu w Międzychodzie, dalej końcem przyspieszenia w wielu sprawach wyroków i umniejszenia kosztów od dłuższego przytrzymywania więźniów nieoddzielnych, o umocowanie Inkwizytoryatów do sądenia w pierwszemy instancyi tych spraw fiskalnych i kryminalnych, w których prawo ogranicza karę na chłostę cielesną i półroczne więzienie, a to, dla uniknienia wszelkiemy niestósowności, w ten sposób, iżby inkwient przy wydawaniu wyroku nie miał głosu, zresztą o polecenie wyrokowania w sprawach rzeczonych w drugiemy instancyi, Sądom ziemiańskim.

B. Co do prawodawstwa i postępowania sądowego:

I. co do prawodawstwa:

1) o zmienienie §§. 804. i 805. Tyt. 14. Części I. Powszechnego prawa kraiowego i

tenen Bestimmungen rücksichts der Juden dahin zu ändern, daß sie nicht zu 8 Procent, sondern nur eben so viel, wie die Christen, nämlich zu 5 und respective zu 6 Procent, an Zinsen beziehen dürften;

2) die Bestimmung des §. 12. des Allerhöchsten Patents vom 9ten November 1816, unter den von den Ständen näher angegebenen Einschränkungen, aufzuheben;

3) das im §. 726. Tit. 8. Th. II. des Allgemeinen Landrechts den Gutsbesitzern, wegen Ausstellung von Wechseln, eingeräumte Recht, als für sie nachtheilig, und dem Menschengefühle aus dem Grunde nicht entsprechend, weil die Person für Geld verpfändet wird, denselben zu benehmen;

4) die Anverwandten des Mündels, der Billigkeit und dem Interesse der letztern gemäß, bei der Vormundschafts-Verwaltung zuzuziehen, und namentlich einen Familienrath aus den Verwandten, und in deren Ermangelung aus Freunden und Vertrauten der Eltern, anzuordnen, welchem das Recht zustünde:

- a) Vormünder zu wählen,
- b) über die Erziehung des Mündels zu bestimmen,
- c) die Art der Verwaltung so wie Sicherstellung dessen Vermögens vorzuschreiben, und
- d) Darlehne zu veranlassen;

ferner dem Beschlusse des Familienraths wegen dieser Gegenstände völlige Kraft beizulegen, den Verkauf des dem Minorennen angehörigen Grundstücks, und dessen Belastung jedoch von der Genehmigung des vormundschaftlichen Gerichts abhängig zu machen, und die Berufung des Familienraths dem betreffenden Vormundschafts-Gerichte, welches dessen Berathungen mit gehöriger Wahrnehmung des Interesse des Minorennen vorzustehen, und deren Beschlüsse dem Vormunde in Ausführung bringen zu lassen hätte, zu übertragen.

II. Des gerichtlichen Verfahrens:

AA.

in Civilsachen:

1) das von alten Zeiten her bekannte, in der hiesigen Provinz allgemein beliebte, so wie in der

postanowienie, aby żydom nie było wolno pobierać prowizyi po 8 od sta, ale tylko w równi z chrześcianami po 5 i resp. po 6 od sta;

2) o zniesienie przepisu §. 12go Patentu z dnia 9. Listopada 1816. r. z ograniczeniami przez Stany podanemi;

3) o odcięcie służącego dziedzicom dóbr, z mocy §. 726. Tyt. 8. Części II. Powszechnego prawa krajowego, prawa, wystawiania na siebie wexłów, iako im szkodliwego, i z stosunkami ich niezgodnego, gdyż za pieniądze własna osoba się zastawia;

4) o wydanie nakazu przywoływania, zgodnie ze słusnością i interessem nieletniego, krewnych iego do opieki, mianowicie o ustanowienie Rady familiynéy złożonéy z powinowatych, a w niedostatku takowych, z przyiaciół i znaiomych rodziców nieletniego, i nadanie teyże prawa

- a) obierać opiekuna,
- b) przepisać sposób wychowania nieletniego,
- c) stanowić tak co do sposobu rządzenia iego majątkiem z wskazaniem środków onegoż zabezpieczenia, iako też
- d) co do pożyczek,

przyznanie daléy uchwałom Rady familiynéy w rzeczonych przedmiotach prawnéy ważności, pozostawienie zaś wydawania zatwierdzenia do sprzedaży nieruchomości na nieletniego spadłéy, i zezwolenia do zaciągnięcia na nią iakiegokolwiek bądź ciężaru, nadal Sądom opiekuńczym, z włożeniem na takowe obowiązku, zwoływania Rady familiynéy i przewodniczenia iéy obradom przy troskliwym względzie na dobro nieletniego, oraz czuwania nad wykonywaniem uchwał Rady familiynéy przez opiekuna.

II. Co do postępowania sądowego:

AA.

w sprawach cywilnych:

1) o zaprowadzenie od dawnych czasów w tuteyszą prowincyi znanego, powszechną

Allerhöchsten Cabinets-Ordre vom 3ten Mai 1815, und dem Patente vom 9ten November 1816, allergnädigst dem Groß-Herzogthum Posen zugesicherte, mündliche öffentliche Verfahren in allen Civilsachen bei den Untergerichten, bei den Landgerichten, und beim Gerichte zweiter Instanz, einzuführen, und in dritter Instanz die schriftliche Relation, auf Verlangen einer der Partheien, öffentlich vorlesen zu lassen, in den weiträufigen Sachen dagegen nur in der öffentlichen Sitzung die Anordnung der schriftlichen Instruction, welche in erster Instanz, so wie auch in Appellatorio, von dem Richter erster Instanz bewirkt werden dürfte, zu gestatten, und schließlich die von den Ständen gemachten allerunterthänigsten Vorschläge zur Abkürzung des gerichtlichen Verfahrens, — bei welchen auch der Wunsch der einfachen Mehrheit der Ständeverammlung, den Notariats-Obligationen, behufs Verringerung der Anzahl der Prozesse, die Executions-Clausel allergnädigst beifügen zu lassen, Sr. Majestät in aller Ergebenheit vorgetragen worden — zu berücksichtigen;

2) einem; von den Gläubigern zu erwählenden Administrator, der das von den Ständen näher bezeichnete Verfahren zu beobachten hätte, die unumschränkte Verwaltung eines; im Wege der Execution, oder im Conkurs- und Liquidations-Verfahren, in Exequestration genommenen Grundstückes, zu überlassen, da die, im §. 116 seq. Tit. 24, §. 242 seq. Tit. 50, und §. 74 Tit. 51 Thl. I. der Allgemeinen Gerichts-Ordnung vorgeschriebene gerichtliche Administration, den Schuldner ruinirt, und den Gläubigern deshalb wenig Vortheile gewährt, weil das Gericht aus den Akten nicht immer den eigentlichen Zustand der Güter ersehen, noch von den Beinträchtigungen, denen sie ausgesetzt sind, Kenntniß erhalten kann, dem Verfall wegen der in den geringsten Sachen erforderlichen weiträufigen Correspondenz, nicht schnellig vorzubeugen im Stande ist, einen Theil, und manchmal die ganzen Revenüen auf Kosten verwendet, die Gebäude auf den, unter Administration stehenden Gütern, selten in baulichem Stande erhält, und sobald dies den Verfall derselben herbeiführt, kostspielige Bauten, welche die Re-

wziętość mającego, rozkazami gabinetowemi z dnia 3. Maja 1815., tudzież patentem z dnia 9. Listopada 1816. r. łaskawie Wielkiemu Xięstwu Poznańskiemu zapewnionego ustnego publicznego postępowania we wszystkich sprawach cywilnych w Sądach niższych, ziemian-skich i w Sądzie drugiey instancyi, w trzeciey instancyi zaś o nakazanie, na wniosek iednéy z stron publicznego odczytania relacyi na piśmie, nie dozwolenie iak w sprawach zawikłanych na posiedzeniu publiczném instrukcyi, którą w pierwszey instancyi iako i w apellacyi wyprowadzałby Sędzia pierwszey instancyi, o nieodmawianie nakoniec łaskawego względu przełożeniom Stanów dążącym do skrócenia postępowania sądowego, do których należy i życzenie na prostey większości głosów Deputowanych zasadzające się, aby obligacye przed Notaryuszem publicznym zdziałane, miały sobie przydaną klauzulę exekucyi, coby liczbę processów zmniejszyło;

2) o oddanie administratorowi, którego by obrali wierzyciele, a któryby się podanych przez Stany przepisów trzymać winien, nieograniczonego zarządu nad nieruchomością, w drodze exekucyi lub postępowania bądź konkursowego bądź likwidacyjnego pod sekwestr zaiętą, ile że administracya sądowa w §§. 116ym i następ. Tyt. 24., §§. 242ym i następ. Tyt. 50. i §. 74ym Tyt. 51. Cz. I. processowey ordynacyi przepisana, dłużnika niszczy, a wierzycielowi mało korzyści przynosi, gdyż Sąd nie może zawsze z akt dokładnéy powziąć wiadomości o prawdziwym stanie rzeczy w dobrach, nie wie o uszczerbku, iaki też z różnych stron nie raz doznają, i nie iest w stanie, drogą obszernéy korespondencyi w najmniejszym interesie, zaradzić śpiesznie ich upadkowi. Nadto administracya sądowa takie za sobą pociąga koszta, iż znaczna część dochodu z dóbr, częstokroć nawet cały dochód na nie idzie, do tego spuszczone bywa z oka utrzymywanie w dobrym

venien, und selbst einen Theil des Werths der Güter, verschlingen, veranlaßt;

3) in die Stelle der bisherigen kostspieligen, und wegen der schwankenden und ins Unendliche ergehenden Liquidationen mehr als die Abgaben lästigen Erhebungen der Salarien-Kassen, eine andere gelin dere Art der Beitreibung der Kosten einzuführen, und namentlich:

- a) in Prozeßsachen den Einschreib- und Urtheilsstempel, welcher im Erkenntniß festgesetzt werden dürfte, Statt finden zu lassen,
- b) die Berichtigung der Kosten in den die Hypothek, die freiwillige Gerichtsbarkeit, die Vormundschafts- und Nachlaß-Regulirung so wie in andern, dergleichen Gegenstände betreffenden Sachen, mittelst Stempelpapier anzuordnen,
- c) den Werthstempel in Prozessen, und in Sachen der freiwilligen Gerichtsbarkeit, aufzuheben, oder wenigstens, so wie das Porto, zu ermäßigen, da die Rechtspflege nicht eine Quelle der Staatseinkünfte seyn, vielmehr die Unterhaltungskosten der Gerichte aus dem öffentlichen Fond berichtigt werden dürfen, da die Sicherstellung der Person, des Vermögens, und der Rechte eines jeden Bürgers, dem Staate obliegt, welcher hierzu die nöthigen Mittel durch Abgaben erhält; ferner da in den geldreichen Zeiten vom Jahre 1796 bis 1806 zu Eingaben ein Stempel von 6 pf., und zu Resolutionen ein Stempel von 6 ggr. gebraucht wurde, und in den jetzigen nahrungslosen Zeiten der letztere zweimal, und der erstere achtmal so viel, als früher beträgt, und endlich da das Porto, welches in jenen goldenen Zeiten nicht so hoch wie jetzt gestellt war, und dessen Erhöhung, die Gerichtskosten bedeutend vermehrt hat,
- d) die Beziehung außerordentlicher Emolumente den Cancellisten, Calculatoren, und Rendanten

stanie zabudowań dworskich i innych, co gdy ich upadek za sobą pociągnie, kosztowne budowlę stają się nieodzownymi, dochody, a nawet część wartości dóbr zabierające;

3) o zaprowadzenie w miejsce dotychczasowych mniej pewnych, końca prawie niemałych likwidacyi kass sądowych, wycieńczających mieszkańców nad publiczne podatki i daniny, innego sposobu pobierania kosztów sądowych łagodniejszego, mianowicie:

- a) o nakazanie użycia w processach stępla od wpisu i wyroku, w czémby wyrok stanowił,
- b) o składanie stępem należytości sądowych w interessach hypotecznych, dobrowolnych czynności, opiekuńczych, pozostałości, i w innych tym podobnych działaniach sądowych,
- c) o zniesienie, a przynajmniej zniżenie stępla szacunkowego, oraz zmniejszenie opłaty pocztowej, gdyż Rząd obowiązany czuwać nad zabezpieczeniem osoby, majątku i praw obywatela, nie czyniąc źródła dochodu z wymiaru sprawiedliwości, powinienby starać się o utrzymanie sądownictwa ze skarbu publicznego, do którego wpływają podatki; ponieważ dalej w bogatych czasach od roku 1796. do 1806. stępel był dostatecznym do podania za fenigów 6, do odpowiedzi za dobrych groszy 6, w dzisiejszym zaś czasie w pieniądzu ubogim, stępel ten wynosi do rezolucyi 2 razy tyle, do podania zaś 8 razy tyle, co dawniej, opłata nakoniec pocztowa, niższa w owych obfitych czasach, iak teraz, przy iey ieszcze powiększeniu znacznie koszt sądowe pomnożyła;
- d) zapobiegając niestósownościom i nadużyciom, o niedozwolenie nadzwyczaj-

und der Commissions-Gebühren sämtlicher Justizbeamten, um manchen Inkonvenienzen zu begegnen, nicht zu bewilligen,

e) eine bessere Controлле über die Boten und Exekutoren, welche ein Tagebuch zu führen, und in demselben ihre täglichen, von den Interessenten oder den Ortsbehörden zu bezeugenden Geschäfte, einzuschreiben hätten, einzuführen, und

f) den Exekutoren das Fahren in Amtsgeschäften mit mehr, als einem Pferde, zu untersagen;

4) die wohlthätige, im Patente vom 4ten April 1818, die Regulirung der Hypothek von den städtischen und nicht adlichen ländlichen Grundstücken betreffend, in Ansehung der Kosten erlassene Bestimmung, auf die jetzigen Besitzer der bäuerlichen und städtischen Ländereien auf zwei Jahre, und auf die Eigentümer derjenigen Besitzungen, welche erst durch die General-Commission regulirt werden sollen, auf ein Jahr von der Beendigung der Regulirung an gerechnet, anwenden zu lassen; nicht minder bei den Landgerichten so viel Mitglieder, als es erforderlich seyn sollte, mit den Hypotheken-Sachen ausschließlich zu beschäftigen.

BB.

In fiscoalischen und Kriminal-Sachen:

1) eine Untersuchung von Amtswegen nur auf Antrag der fiscoalischen Instanz, welche die Anklage zu justificiren haben würde, und deren Prüfung dem Inquisitoriate obliegen dürfte, zu veranlassen;

2) die Bestimmung des §. 102 Tit. 35. Thl. I. der Gerichts-Ordnung und des §. 531 der Kriminal-Ordnung aufzuheben, und die dritte Instanz — die weniger als 200 Rthlr. betragenden Geldstrafen ausgenommen — in allen fiscoalischen und Kriminal-Sachen, wo es auf die Ehre, persönliche Freiheit, und selbst auf das Leben eines Menschen ankommt, eben so wie in Civilsachen, wo nach §. 2 Tit. 10. Thl. I. der Gerichtsordnung schon wegen 200 Rthlr.

ných emolumentów kancelistom, kalkulatorom i rendantom, iako też dyet kommissyinych osobom sądowym;

e) o zaprowadzenie lepszej kontroli nad woźnymi i exekutorami sądowymi, i nakazanie tymże prowadzenia dziennika, w którymby każdodzienną czynność zapisywali, który to zapis sprawdzałiby interessenci, lub władza miejscowa;

f) o zakazanie exekutorom, aby w czynnościach swego urzędu nie jeździli iak iednym tylko koniem;

4) o przyznanie dobrodzieystwa, co do kosztów, patentem z dnia 4. Kwietnia 1818. r., dotyczącym się uregulowania hypotek mieyskich i wieyskich gruntów, łaskawie zapewnionego, terażnieyszym właścicielom posiadłości mieyskich i wieyskich, na dwa lata, właścicielom zaś gospodarstw, które przez Generalną Kommissyą mają być uregulowane, na rok ieden od czasu uregulowania rachuiąc; tudzież poruczenie prac w interesach hypotecznych tyłu członkom Sądów Ziemiańskich, ile potrzeba wymagać będzie.

BB.

W sprawach fiskalnych i kryminalnych:

1) o wydanienukazu, aby z urzędu śledztwa fiskalne i kryminalne nie były przedsiębrane, iak na wniossek instancyi fiskalnój, którój skargę należałoby usprawiedliwić, w czym oneż rozpoznawałby Inkwizytoryat;

2) o zniesienie przepisu §. 102. Tyt. 35. Części I. Ordynacyi processowój i §. 531. Ordynacyi kryminalnój, i postanowienie, iż iak iuż rewizya w sprawach cywilnych z mocy §. 2. Tyt. 10. Części I. Ordynacyi processowój o Tal. 200. iest dopuszczoną, tak też i we wszystkich sprawach fiskalnych i kryminalnych — z wyłączeniem tych, w których przedmiot kary nie dochodzi Tal. 200. — gdzie chodzi o sławę, osobistą wolność, a

das Rechtsmittel der Revision zulässig ist, zu gestatten.

Schließlich waren die Stände der Meinung, daß die etwa in der Gesetzgebung vorzunehmenden Aenderungen lediglich der Weisheit Sr. Majestät überlassen werden müssen, die Organisation der Gerichte und des gerichtlichen Verfahrens dagegen Se. Majestät huldreichst dem Ermessen jeder Provinz überlassen könnte, wenn nur hierdurch die strenge Handhabung der Gerechtigkeit nicht gehindert wird. Hiebei haben sie gebeten:

die Berücksichtigung der obigen, ihres Dafürhaltens nach die Verbesserung der Justizpflege bezweckenden Wünsche — welche sie in der diesbezüglich an Se. Majestät gerichteten Schrift zu begründen bemüht waren — bei der Revision der Landesgesetze und des gerichtlichen Verfahrens, huldreichst anzubefehlen, nicht minder darauf allerunterthänigst angetragen, die gedachte Revision beschleunigen, und zur Förderung der Rechtsangelegenheiten, Justiz-Visitationen in hiesiger Provinz alljährlich allergnädigst anzuordnen.

Von den übrigen, beim Landtage eingegangenen Anträgen und Beschwerden, sind 10 für nicht begründet erachtet, und 22, das Schulwesen zu Gnesen, Lissa, und Meseritz, die Rauchsangssteuer, den Ankauf von Pferden für die Kavallerie, den Brückenzoll in Posen, das Maas und Gewicht, den Transport der Verbrecher und Vagabunden, und andere Verwaltungs-Gegenstände betreffend, dem königlichen Commissarius, zu weiterer Beachtung und Veranlassung, bevorwortet übergeben worden.

Den 22sten Dezember 1827 endeten, nach abgehaltenen 25 Plenar-Sitzungen, die Arbeiten des Landtags. Dies wurde dem königl. Statthalter Herrn Fürsten Radziwiłł Durchlaucht, und dem königl. Landtags-Commissarius Herrn Ober-Präsidenten v. Baumann, an demselben Tage durch eine ständische Deputation angezeigt. Demzufolge erschienen sie in der Sitzung der Ständeverammlung. Der Landtags-

nawet życie człowieka, postępowanie w trzeciej instancji pozwala się.

W końcu uważały Stany, że iak zmiany co do prawodawstwa, wysokię mądrości Nayaśnieyszego Króla należy pozostawić, tak organizacya sądownictwa i postępowanie sądowe mogłyby być przez Nayaśnieyszego Monarchę łaskawie oddane uznaniu każdę prowincyi, byle to niewłączało ściślemu wymiarowi sprawiedliwości i onegoż nie utrudniało. Upraszały więc Stany:

o nakazanie zgłębienia wyrażonych powyżę życzeń — które Stany w przełożeniu w tę mierę do Nayaśnieyszego Pana uzasadnić się starały, a których spełnienie, podług ich mniemania, posłużyłoby do poprawy sądownictwa — przy rewizyi praw krajowych i postępowania sądowego, oraz przyspieszenia tęże rewizyi, i dla nadania skorszego biegu prawnym czynnościom, o ustanowienie corocznych rewizyi Sądów.

Z innych do Seymu uczynionych wniosków i zażeń, okazało się być bez zasady 10 podaż, pism zaś 22 dotyczących się szkół w Lesznie, Gnieźnie i w Międzyrzeczu, podymnego, zakupowania koni w prowincyi dla jazdy, opłaty od mostu w Poznaniu, miary i wagi, transportu zbrodniarzy i włóczęgów, i innych administracyinych przedmiotów, doręczono Królewskiemu Kommissarzowi Seymowemu z przymówieniem się o wydanie na nie rozporządzeń z toku administracyi wypływających.

Dnia 22. Grudnia 1827. po odbytych 25 posiedzeniach w ogólnem zebraniu, ukończyły się czynności seymowe. Uprzedzeni o tém w rzeczonym dniu, z polecenia Marszałka Seymu, przez wyznaczoną tym końcem Deputacyą, JO. Xiążę Radziwiłł, Namieśnik JKMo i w Wielkiem Xięstwie Poznańskiem, i Królewski Kommissarz Seymowy

Abgeordnete der Ritterschaft des Schrimmer Kreises, Herr v. Zakrzewski, hielt eine Anrede an dieselben.

Der Landtags-Marschall gab eine kurze Uebersicht der wichtigsten Landtags-Verhandlungen, hob vorzüglich den wahren Gesichtspunct der Nationalität hervor, die den Einwohnern des Großherzogthums Posen so über alles theuer ist, und schloß mit der vertrauensvollsten Hoffnung, daß der gerechteste der Könige, der nur das Glück seiner Völker will, und zu dessen Thron nun die Bitten seiner getreuen Unterthanen durch dies neue Organ der Stände gelangen, dieselben gewiß in seiner Weisheit erwägen, und väterlich zu berücksichtigen geruhen wird.

Hierauf erklärte der Königl. Landtags-Commissarius den Landtag für beendet, bezeugte den Ständen seine theilnehmende Freude über den thätigen und eifrigen Hergang ihrer Arbeiten, und erneuerte seine Wünsche für das Wohl der ihm so theuren Provinz.

Endlich äußerte sich Se. Durchlaucht der Herr Fürst Statthalter in den gefälligsten Ausdrücken über die ununterbrochene Eintracht der Stände, so wie die sprechendsten Beweise ihrer aufrichtigsten und liebevollsten Verehrung des Monarchen, und entließ die Versammlung.

Das letzte Dankgefühl der scheidenden Stände erscholl mit Enthusiasmus im Ausruf:

Es lebe der König!

Schloß Reisen den 23. Januar 1828.

Der Landtags-Marschall,

Anton Fürst Sułkowski,

Ordinat zu Reisen.

JW. Naczelnny Prezes *Baumann*, przybyli do sali posiedzeń seymowych, gdzie do nich przemówił W. Zakrzewski, Deputowany stanu rycerskiego Powiatu Śremskiego.

Marszałek przeszedł w krótkości czynności Seymu, wystawił szczególnie w prawdziwym świetle drogą nad wszystko mieszkańcom Wielkiego Xięstwa Poznańskiego narodowość, i zakończył mowę wyrażeniem pełnej zaufania nadziei, iż najsprawiedliwszy z Królów, który szczęścia tylko ludów berła Swemu poddanych pragnie, a do którego Tronu przez te nowe Stanów pośrednictwo dochodzą prośby wiernych Jego poddanych, raczy takowe niezawodnie w mądrości Swojej zgłębić, i oneż oycowską Swą udarować przychylnością.

Następnie ogłosił Królewski Kommissarz Seym za ukończony, i wynurzając Stanom radosne swe uczucia z tak czynnego i gorliwego poświęcenia się pracom seymowym, życzenia swe dla dobra prowincyi, tyle mu drogię, ponowił.

JO. Xiążę Namiestnik w mowie swojej wspomniął w nader uprzejmych wyrazach o jedności, która obradom seymujących Stanów przewodniczyła, oraz okazanych przez Stany jawnych dowodach szczerego i czułego uwielbienia dla Monarchy, i Zgromadzenie seymowe rozwiązał.

Ostatnie uczucie dziękczynne, rozstające się Stany wynurzyły z zapalem w okrzyku:

Niech żyje Król!

Rydzyna, dnia 23. Stycznia 1828.

Marszałek Seymu,

Antoni Xiążę Sułkowski,

Ordynat na Rydzynie.

Wir Friedrich Wilhelm, von Gottes
Gnaden König von Preußen &c. &c.

Entbieten Unsern zum ersten Provinzial-Landtage des Großherzogthums Posen versammelt gewesenen getreuen Ständen Unsern gnädigen Gruss. Wir haben die vom Landtage Uns dargelegten Versicherungen treuer Anhänglichkeit an Uns und den Staat mit landesväterlichem Wohlgefallen aufgenommen, auch den Geist der Ordnung und Eintracht, welcher bei den Berathungen geherrscht hat, so wie den Eifer und die Gründlichkeit, mit welcher Unsere getreuen Stände sich diesen Berathungen unterzogen haben, mit Zufriedenheit anerkannt, und ertheilen denenselben auf die abgegebenen Gutachten und angebrachten Bitten folgende Resolutionen:

A.

Die dem Landtage zur Berathung vorgelegten Gegenstände betreffend.

Vorbehaltene Verordnung.

1) Da Unsere getreuen Stände sich wegen Zusammenlegung der Wahlbezirke für die kollektivwählenden Städte und die Landgemeinen &c. eine weitere Erklärung vorbehalten haben; so geben Wir der Erlassung der im Gesetz vom 27sten März 1824 §. 4. &c. vorbehaltenen Verordnung noch Anstand, und erwarten vom zweiten Landtage darüber ein vollständiges Gutachten.

Dem Antrage, der Stadt Gnesen eine Virilstimme zu ertheilen, sind Wir Statt zu geben nicht abgeneigt. Da aber die mit Virilstimmen versehenen Städte die Diäten und Reisekosten ihres Abgeordneten für sich allein aufbringen müssen, so fragt sich's, ob die Stadt hiezu ohne Beschwerde der Einwohner die nöthigen Mittel besitzt und durch ihre Gemeine-Vertreter dem gedachten Antrage beitrifft. Unser Ober-Präsident ist beauftragt, hierüber noch die erforderlichen Erkundigungen einzuziehen, überhaupt aber den Landtag bei den ferneren Verhandlungen auf alle

My FRYDERYK WILHELM,
z Bożęj łaski Król Pruski i t. d.

Wiernym Stanom Naszym, na pierwszy Seym prowincyalny Wielkiego Xięstwa Poznańskiego, zebrany, oznajmujemy Nasze łaskawe pozdrowienie. Przyjęliśmy z oycowskiem upodobaniem przełożone Nam przez Seym zapewnienia wiernego przywiązania do Nas i do Państwa Naszego, oraz z ukontentowaniem uznaliśmy duch porządku i iedności, który panował w obradach, niemnię gorliwość i gruntowność, z iaką wierne Nasze Stany zajmowały się temiż obradami, i na podane opinie i prośby, następujące udzielamy im rezolucye:

A.

Co się tyczy przedmiotów Seymowi do naradzenia przełożonych.

Zastrzeżona ustawa.

1) Gdy Nasze wierne Stany względem składu okręgów wyborowych dla miast i gmin wiejskich i t. d. pospołu (*collective*) obierających, zachowały sobie dalsze w tym przedmiocie oświadczenie; odkładamy przeto do późniejszego czasu wydanie ustawy w §. 4tym prawa z dnia 27. Marca 1824. zastrzeżonę, i oczekujemy od drugiego Seymu dokładnęj w téj mierze opinii. Skłonni jesteśmy przychylić się do wniosku o nadanie miastu Gnieznu głosu udzielnego. Wszelako gdy miasta udzielnym obdarzone głosem, płacę dzienną i koszta podróży swego Deputowanego, z własnych funduszków ponosić muszą; wyrozumieć należy, czyli rzeczzone miasto, bez uciążenia mieszkańców, potrzebne na to posiada fundusze, i czyli przez swych reprezentantów do wniosku tego przystępuje. Nasz Naczelnny Prezes odebrał zlecenie, ażeby w téj mierze potrze-

diejenigen Gegenstände noch besonders aufmerksam zu machen, welche bei Entwerfung der vorbehaltenen Verordnung zu berücksichtigen seyn werden.

Einstweilen haben Wir die vorgeschlagenen Sätze der Tagegelder und Reisekosten mit drei Thalern für jeden Tag, und einem Thaler und zwanzig Silbergroschen für jede Meile der Hin- und Rückreise, genehmiget, wollen auch geschehen lassen, daß der Betrag für den ersten Landtag aus den Beständen der Departemental-Fonds zu Bromberg und Posen entnommen werde, wogegen bei dem nächsten Landtage über deren künftige Aufbringung Uns Anträge zu eröffnen sind.

Communal-Landtag.

2) Wir haben aus der Erklärung Unserer getreuen Stände über den zweiten ihnen zur Begutachtung vorgelegten Gegenstand entnommen, daß in den einzelnen Theilen des ständischen Verbandes solche Communal-Verhältnisse, wegen welcher nach §. 55. des Gesetzes vom 27ten März 1824 Behufs ihrer Abwicklung besondere Versammlungen nothwendig seyn dürften, nicht vorhanden sind. Der einzige hieher gehörende Gegenstand wäre das, nicht in der obgedachten Schrift, sondern in einer andern Erklärung behandelte Schuldenwesen der Departements Posen und Bromberg. Wegen dieser Angelegenheit sollen aber die Deputirten aus jedem der beiden Departements bei ihrer Vereinigung zum Provinzial-Landtage sich, von denen des andern Departements abgesondert, zu berathen berechtigt seyn, auch sollen denselben die erforderlichen Nachweisungen vorgelegt werden. Da nun auch die von ihnen ernannten Bevollmächtigten zu den in der Zwischenzeit vorkommenden Geschäften gehörig legitimirt sind, so findet die Nothwendigkeit besonderer ständischer Versammlungen in den einzelnen Landestheilen nicht Statt.

In Beziehung auf dasjenige, was von Unseren getreuen Ständen über die nach der Verfassung des Herzogthums Warschau bestandenen Kreis- und

bnych zasięgnął wiadomości, i zwrócił uwagę Seymu przy dalszych obradach, na wszystkie zgola przedmioty, na które przy układaniu zastrzeżonéy ustawy względ mieć będzie należało.

Tymczasowo zatwierdziliśmy, podług wniosku, płacę dzienną i koszta podróży na Talarów trzy za każdy dzień i Talar jeden Srebrnych Groszy dwadzieścia za każdą milę podróży tam i na powrót; zezwalamy także na zastąpienie wydatków pierwszego Seymu z funduszów departamentowych Bydgoskiego i Poznańskiego, a co się tyczy sposobu rozkładu tychże kosztów na przyszłość, oczekujemy wniosków następującego Seymu.

Zgromadzenie komunalne.

2) Powzięliśmy z oświadczenia wiernych Naszych Stanów, co do drugiego przedłożonego im do opinii przedmiotu, iż w pojedynczych częściach związku stanowego nie zachodzą takie stosunki komunalne, któreby, celem ich załatwienia, stosownie do §. 55. prawa z dnia 27. Marca 1824., oddzielnych zgromadzeń wymagały. Jedynym do téj kategorii należącym przedmiotem, byłyby fundusze Departamentów Poznańskiego i Bydgoskiego, względem których oświadczyły się Stany w oddzielném przedłożeniu. Upoważniamy jednak Deputowanych obu Departamentów, ażeby, zebrawszy się na przyszły Sejm prowincyalny, naradzili się względem téj okoliczności co do każdego Departamentu z osobna; tym końcem mają im także być przedłożone potrzebne do tego wykazy. Gdy zaś mianowani przez nich pełnomocnicy do interesów departamentowych w przeciągu czasu między jednym a drugim Sejmem dostatecznie są umocowani, niemasz więc potrzeby wypisywania oddzielnych zgromadzeń Stanów w pojedynczych częściach kraiu.

Na to, co Nasze wierne Stany przedłożyły względem Rad Powiatowych i Departamentowych, które istniały podług Konstytu-

Departemental-Räthe angeführt worden ist, wird ihnen bemerkt, daß der Zweck dieser Institutionen weit vollständiger durch die Kreis- und Provinzial-Stände erreicht werden wird.

Was dagegen die Verwaltung der einzelnen Communen anlangt, so wird solche Gegenstand besonderer Entschliebung seyn. Bis dahin, daß solche gefaßt werden wird, bleibt es lediglich bei der jetzigen Einrichtung; daher Wir auch in Beziehung auf die Woyts und ihre Verhältnisse zur Zeit keine Veränderung eintreten lassen können.

Kreis-Ordnung.

3) Was die von Unseren getreuen Ständen in Beziehung auf die Kreis-Ordnung geschehenen Anträge anlangt, so haben Wir solche nicht allenthalben genehmigen können, da hiedurch zum Theil Abweichungen von dem, was in Unsern andern Provinzen besteht, herbeigeführt werden würden, welche Wir durch besondere provinzielle Verhältnisse nicht gerechtfertigt finden.

Was namentlich die nach dem Wunsche des Landtages den Kreisständen beizulegende Revision der Classensteuer-Listen anlangt, so ist solche den Kreisständen keiner andern Provinz zugestanden worden. Es muß daher auch dort bei dem bewenden, was in Beziehung auf diesen Gegenstand im Allgemeinen bereits feststehet oder ferner festgestellt werden wird.

Einen bestimmten Tag zur Versammlung der Kreisstände ein für allemal festzustellen, haben Wir nicht für zweckmäßig erachtet, da nach Verschiedenheit der Geschäfte in den verschiedenen Kreisen und zu verschiedenen Zeiten Abweichungen von dieser Vorschrift häufig nothwendig werden würden. Die Landräthe sind zwar verpflichtet, in dortiger Provinz wie in den übrigen, die Kreisstände wenigstens jährlich einmal zu versammeln. Es wird ihnen aber überlassen bleiben müssen, selbige nach dem wahren Verhältnisse auch öfter und zur schicklichen Zeit zu berufen. Auch läßt sich aus gleichen Gründen die Dauer des Kreistages nicht im Voraus mit Genauigkeit bestimmen.

cyi Xięstwa Warszawskiego, oświadczamy im, iż cel tych instytucy daleko dokładnięj przez Stany powiatowe i prowincyalne osiągniętym zostanie.

Co się zaś tyczy administracyi gmin pojedynczych, ta będzie przedmiotem oddzielnego postanowienia. Dopóki takowe nienastąpi, pozostaje się przy dotychczasowém urzędzeniu; dla tego też względem Wóytów i ich stósunków, żadne na teraz zmiany zayść nie mogą.

Urządzenie Stanów powiatowych.

3) Do wniosków Naszych wiernych Stanów względem urzędzenia zgromadzeń powiatowych, niemogliśmy się we wszystkich szczegółach przychylić, gdyż przez to odstąpiłoby się poczęści od urzędzeń winnych Naszych Prowincyach, a zmiany takowey szczególne stósunki prowincyalne nieusprawiedliwiają.

Mianowicie zaś niemoże mieć miejsca życzenie Seymu, aby Stanom powiatowym sprawdzanie wypisów podatku klassycznego powierzone było, gdyż to Stanom powiatowym żadney innęy Prowincyi nie jest przyznane. Pozostaje więc przy ogólnych postanowieniach, które w tym przedmiocie już są, lub w przyszłości będą wydane.

Ustanowienie raz na zawsze pewnego dnia do zgromadzenia się Stanów powiatowych, nieuznaliśmy być stósownem, gdyż w miarę rozmaitości interessów, w różnych Powiatach i w różnych przedziałach czasu, częstoby wypadało od tego przepisu odstępować. Radzcy Ziemiańscy obowiązani są wprowadzić w Prowincyi tameczney, równie iak w innych, zgromadzać przynajmnięj raz do roku Stany powiatowe. Wolno im iednak pozostać musi, wzywać ie na nadzwyczajne zebrania, w miarę potrzeby i w dogodnym czasie. Z tych samych powodów i czasu trwania tychże zgromadzeń przed ich rozpoczęciem oznaczać nie można.

Den Landrathen muß demnächst in dortiger Provinz, wie in allen übrigen, der Vorsitz in den Versammlungen der Kreisstände und die Leitung der Beratungen verbleiben, da die dortigen provinziellen Verhältnisse keine Abweichung von der diesfalls bestehenden Regel erfordern, Wir auch den dortigen Kreisständen eine Mitwirkung bei Besetzung der Landrathsstellen einzuräumen beabsichtigen, und deshalb das Nöthige besonders zu erlassen Uns vorbehalten.

Den von Unsern getreuen Ständen in Antrag gebrachten Kreisrath neben den Kreisständen, und als einen bleibenden Ausschuß derselben in dortiger Provinz errichten zu lassen, finden Wir Uns um so weniger bewogen, als eine solche Einrichtung nirgends in Unserer Monarchie besteht, auch die Nothwendigkeit derselben sich nirgends gezeigt hat.

In Hinsicht der Qualification der von den Stadt- und Landgemeinen zu den Kreistagen zu erwählenden Abgeordneten, finden Wir die von Unsern getreuen Ständen vorgeschlagene Abweichung von dem, was in den andern Provinzen verordnet ist, durch die Lage der dortigen Communal-Verhältnisse wohl begründet, und haben deshalb bestimmt, daß mit Vorbehalt der wegen des Alters festgesetzten Ausnahme, die zu Landtags-Deputirten qualificirten Personen auch zu den Stellen der Kreistags-Abgeordneten wählbar und die Wahlen nicht an Verwaltungs-Beamte gebunden seyn sollen.

Welche Personen zu Deputirten der Stadt- und Landgemeinen auf den Kreistag qualificirt seyen, wird daher künftig durch das unter 1. erwähnte noch vorbehaltene Gesetz weiter zu bestimmen seyn. Bei der ersten Einrichtung der Kreistage aber werden die wegen der ersten Wahlen ertheilten vorläufigen Vorschriften in Anwendung gebracht.

Przewodniczenie i styr obrad na zgromadzeniach powiatowych, iak we wszystkich innych Prowincyach, tak i w Wielkiem Xięstwie Poznańskim pozostawia się Radzcom Ziemiańskim, ile że tameczne stosunki prowincyalne żadnego od przyiętęj w tęg mierze zasady ogólnęj, niewymagają zboczenia. Zamiarem prócz tego iest Naszym, przyznać tamecznym Stanom powiatowym udział w obsadzaniu urzędów Radzców Ziemiańskich, względem czego zachowuiemy Sobie wydać oddzielnie stosowne rozporządzenie.

Do wniosku Naszych wiernych Stanów mającego na celu utworzenie w tamecznęg Prowincyi, obok Stanów powiatowych, Rady powiatowęj w znaczeniu stałego Komitetu (deputacyi), tęg mnięg przychylić się możemy, iż w żadnęg Prowincyi niemasz takiego urzędzenia, i nigdzie się potrzeba onęgoż nieokazała.

Wniosek wiernych Naszych Stanów, ażeby pod względem kwalifikacyi Deputowanych, przez gminy mieyskie i wieyskie na zgromadzenia powiatowe obieranymi być mających, odstąpić od rozporządzeń dla innych Prowincy wydanych, znajduiemy być usprawiedliwionym przez tameczne stosunki komunalne, i z tego powodu postanowiliemy: iż, z zastrzeżeniem przepisanego wyiątku co do wieku, osoby posiadające przymioty Deputowanych na Sejm, mogą być także obierane na Deputowanych do zgromadzeń powiatowych, i że wybory niemią być do urzędników administracyinych przywiązane.

Jakie więc osoby posiadają przymioty potrzebne Deputowanym gmin mieyskich i wieyskich na zgromadzenia powiatowe, oznaczy na przyszłość zastrzeżona ustawa, o któręg pod Nr. 1. mowa. Pierwsze zaś urządzenie zgromadzeń powiatowych, nastąpi podług tymczasowych przepisów, wydanych względem pierwszych wyborów.

Hiernach, und sonst nach den bestehenden allgemeinen Grundsätzen, ist die unter A. beizuhaltende Kreis-Ordnung für das Großherzogthum Posen entworfen worden, deren Publication durch die Gesetzsammlung erfolgen soll.

Wiebseuchen.

4) Ueber die, wegen Vergütung des bei Wiebseuchen getödteten Viehes, zu ergreifenden Maassregeln erwarten Wir noch das Gutachten Unseres Staats-Ministerii und werden bei Fassung Unserer Entschliessung auch die Erklärung des dortigen Landtages nicht unerwogen lassen.

Bürgerliche Verhältnisse der Juden.

Nicht minder werden

5) die Erklärungen Unserer getreuen Stände über die bürgerlichen Verhältnisse der Juden bei der weitem Berathung der Sache in Erwägung gezogen werden.

Departemental-Schulden-Wesen.

6) Mit besonderer Zufriedenheit haben Wir die Gründlichkeit anerkannt, mit welcher die getreuen Stände das von ihnen erforderte Gutachten über das Schuldenwesen der Departements Posen und Bromberg abgegeben, haben auch die zu vollständiger Regulirung dieser Angelegenheit eröffneten Vorschläge fast sämmtlich zweckmässig gefunden und ertheilen ihnen darüber folgende Resolutionen:

a) Wir genehmigen, daß die jetzigen Bestände der beiden Departemental-Fonds mit den dazu fernherhin einzuziehenden Geldern ein Eigenthum derjenigen Landestheile bleiben, durch deren Beiträge die Fonds gebildet worden sind; dergestalt, daß jeder dieser Fonds, für sich abgesondert, dem an ihn gewiesenen Bezirke zugehört und dasjenige, was nach Bezahlung der vom Bezirke zu vertretenden Schulden an Beständen übrig bleiben dürfte, lediglich für dessen sonstige Bedürfnisse verwendet werden soll.

Da aber hiernach die Kreise Culm und Mielau und das Thorner Gebiet Antheil an den

Wtym duchu i stósownie do zasad ogólnych, ułożone zostało przyłączone tu pod A. urządzenie Stanów powiatowych dla W. Xięstwa Poznańskiego, które w Zbiorze Praw umieszczone będzie.

Choroby zaraźliwe pomiędzy rogacizną.

4) Względem użycia środków dla wynagrodzenia bydła w przypadku zaraźliwych chorób zabitego, oczekujemy jeszcze opinii Naszego Ministeryum Stanu, i w wydać się mającém postanowieniu Naszém będziemy mieć wzgląd na uwagi przez Sejm uczynione.

Stósunki ohywatelskie żydów.

Niemniéy

5) oświadczenia Naszych wiernych Stanów w przedmiocie ustanowienia obywatelskich stósunków ludu starozakonnego, wzięte będą na uwagę przy dalszém téy materii zgłębianiu.

Długi departamentowe.

6) Z szczególném ukontentowaniem uznaliśmy gruntowność, z jaką wierne Stany zażądane od nich opinią w przedmiocie długów Departamentu Poznańskiego i Bydgoskiego złożyły, uznaliśmy oraz za stósowne wszystkie niemal wnioski względem zupełnego téy rzeczy uregulowania, i udzielamy im w téy mierze następujące postanowienia:

a) Zezwalamy, ażeby teraźniejsze zapasy obudwóch funduszków departamentowych wraz z pieniędzmi nadal do onychże ściągnąć się mającemi, pozostały własnością tych części kraiu, z których składek fundusze utworzone zostały, w ten sposób, iż każdy z tych funduszków, należeć ma odrębnie do wskazanego mu obwodu, i że to, coby, po zaspokoieniu długów, które obwód zastąpić winien, pozostać się mogło, na jego potrzeby wyłącznie użytém być ma.

A że tym sposobem Powiaty Chelmiński i Michałowski, tudzież obwód To-

Departemental-Fonds zu Bromberg haben, und diese in Hinsicht der Administration von dem übrigen Bezirke getrennt sind, gemeinsame Bedürfnisse also, nach Abwicklung des Departemental-Schuldenwesens, nicht statt finden können; so soll zwischen diesen Landestheilen und dem übrigen Bromberger Bezirke nach vorgängiger Ausmittelung der Verhältnisse, und unter Genehmigung sowohl mit den Kreisständen der beteiligten Landestheile, als mit den Repräsentanten des übrigen Bezirks, eine Auseinandersetzung erfolgen, in deren Verfolg die fraglichen Westpreussischen Landestheile aus der Gemeinschaft gänzlich ausscheiden werden. Diejenigen Zahlungen, welche einstweilen für besondere Bedürfnisse des jetzigen Bromberger Regierungs-Departements werden geleistet werden, können daher den Westpreussischen Landestheilen nicht zur Last fallen, vielmehr muß denselben deshalb bei der künftigen Auseinandersetzung eine verhältnismäßige Summe zu gute gerechnet werden.

Was

b) die noch ausstehenden Abgaben-Rückstände anlangt, so genehmigen Wir

1.

daß die Rückstände von den für verschiedene Militair-Bedürfnisse ausgeschriebenen Geldbeträgen, in so weit sie den Departemental-Fonds gehören, und nicht durch Anrechnung auf Forderungen bezahlt werden können, mit Ausnahme der sogenannten Coäquations-Gelder-Reste, niedergeschlagen werden;

2.

daß die Einziehung der Coäquations-Gelder-Rückstände von den Wohlhabenden ohne fernerer Anstand, von denjenigen aber, welchen die sofortige Abzahlung beschwerlich werden könnte, in billigen, ihren Kräften angemessenen, höchstens vierjährigen vom 1sten Januar dieses Jahres an zu berechnenden Theilzahlungen erfolge, und von denjenigen, welche mit dem 1sten November 1829 nicht vollständige Zahlung geleistet haben, der dann noch verbleibende Rückstand mit

runski mają udział w funduszu departamentowym Bydgoskim, pod względem zaś administracyi są od reszty Departamentu odłączone, wspólne więc potrzeby, po załatwieniu długów departamentowych, mieysca mieć niemogą, zaczęm między temi częściami kraiu a resztą Departamentu Bydgoskiego, po poprzedniem wykryciu stosunków i obrachowaniu się tak ze Stanami Powiatowemi interesowanych części kraiu, iako też z Reprezentantami, nastąpić udział, w skutek którego rzeczone Zachodnio-Pruskie części kraiu ze współnictwa całkiem wyidą. Wyплаты więc, które tymczasowo za szczególne potrzeby terażniejszego Departamentu Bydgoskiego poczynione będą, niemogą ciężać Zachodnio-Pruskich części kraiu, które owszém, przy nastąpić mającym dziale, odpowiednią za to summą wynagrodzone być powinny.

Co się tyczy

b) zaległości z wypisanych składek pieniężnych, zezwalamy

1.

aby zaległości składek pieniężnych na rozmaite potrzeby wojskowe wypisanych, o ile do funduszy departamentowych należą, a przez potrącenie na poczet pretensy zaspokoione być niemogą, z wyłączeniem zaległości tak nazwanych składek koekwacyinych, umorzone zostały;

2.

aby zaległe składki koekwacyine, od zamożnych bez dalszćy zwłoki, od tych zaś, dla którychby niebawne zapłacenie ich uciążliwem być mogło, przez umiarkowane, stanowi ich majątku odpowiadające, naydaley na lat cztery, od d. 1. Stycznia r. b. rachując, oznaczyć się mające częściowe upłaty, ściągnięte zostały, oraz ażeby ci, którzy do dnia 1. Listopada 1829, nieuiszcili się zupełnie, od pozostałćy w ówczas zaległości pro-

Bier vom Hundert dem Departemental-Fonds verzinset werde;

3.

daß die zu Geld berechneten Natural-Lieferungs-Reste nach der, von Unseren getreuen Ständen genommenen, Uns zum vorzüglichsten Wohlgefallen gereichenden billigen Rücksicht auf ihre ärmeren Mitbürger, insoweit sie bei dienstpflichtigen Gemeinen austehen, und durch Compensation nicht getilgt werden können, niedergeschlagen werden mögen; wogegen dieselben dem Antrage der Majorität gemäß von den Dominien, und nach Befinden von den Freibauern in der unter 2., angegebenen Art einzuziehen sind.

Dem billigen Ermessen der Departements-Bevollmächtigten soll es aber überlassen bleiben, ob nicht die den dienstpflichtigen Gemeinen bewilligte Niederschlagung überall, wo die Verhältnisse sich dazu eignen, auch den Freibauern und den kleinern Ackerbau treibenden Städten zu gute kommen könne.

Unser Ober-Präsident ist angewiesen, hierüber mit den gedachten Bevollmächtigten weiter zu verhandeln, und in den geeigneten Fällen das diesfalls Erforderliche einzuleiten.

Wir genehmigen endlich

4.

daß, dem Gutachten der Stände gemäß, denjenigen, von welchen die Rückstände sub 3. einzuziehen sind, alle Rückstände, auch die unter 1. niedergeschlagenen, an ihren Forderungen gegen den Departemental-Fonds gekürzt werden dürfen; wogegen eine Anrechnung solcher Reste auf die Forderungen dienstpflichtiger Gemeinen und anderer, welchen die Niederschlagung in der unter 3. angegebenen Art zu statten kommen wird, nur in Beziehung auf die unter 3. erwähnten Beiträge, statt finden soll.

c) In Beziehung auf diejenigen Ansprüche, welche den beiden Departemental-Fonds gegen die ehemaligen Verwalter der Magazine zustehen, finden Wir ebenfalls es für zweckmäßig, daß dergleichen Defecte, wenn wegen Armuth der Schuldner oder anderer Gründe keine Hoffnung zu einem günstigen Erfolge vorhanden ist, und der

wizyą po cztery od sta do funduszu departamentowego opłacali;

3.

aby zaległości liwerunków in natura, obrachowane na pieniądze, według słusznego, ku Naszemu szczególnemu ukontentowaniu, przez wierne Nasze Stany zachowanego względu na ich uboższych współobywateli, o ile takowe u gmin zaciężnych zalegaia, a przez kompensacyą zgładzone być niemoga, umorzene, natomiast zaś, stósownie do wniosku większości, od Dominiów i, w miarę uznania, od okupników w sposobie *ad 2.* oznaczonym, ściągnięte zostały.

Zależec iednakże ma od słusznego zdania pełnomocników departamentowych, czyliby umorzenie, gminom zaciężnym przyznane, niemogło wszędzie, gdzie stósunki za tém mówią, i do okupników, tudzież do mniejszych miast rolnych być rozciągnięte.

Naszemu Naczelnemu Prezesowi polecione jest dalsze w téj mierze zniesienie się z rzeczonymi pełnomocnikami, i wydanie potrzebnych rozporządzeń w stósownych przypadkach.

Zezwalamy nakoniec

4.

aby, stósownie do opinii Stanów, tym, od których zaległości *ad 3.* mają być ściągnięte, wszystkie zaległości, a więc i *pod 1.* umorzene, z pretensy ich do funduszu departamentowego potrącone były; potrącenie zaś podobnych reszt na pretensye gmin zaciężnych i innych, do których umorzenie w sposobie *ad 3* podanym rozciągnięte będzie, aby tylko względem składek *ad 3.* wymienionych miało miejsce.

c) Co do pretensy obudwóch funduszy departamentowych do byłych dozorców magazynowych, uznaiemy równie za rzecz stósowną: ażeby podobne defekta, skoroby dla ubóstwa dłużników lub z innych powodów, niebyło nadziei pomyslnego skutku, a środkiem względem

Versuch der Eintreibung nur zwecklose Mühe und Kosten verursachen würde, niedergeschlagen werden mögen; gegen die wohlhabenden Beamten aber, zu Beitreibung ihrer Schuld, nach Lage der Umstände, im Wege der Administration oder im Rechtswege vorgeschritten, nach Befinden auch dasjenige, was sie an den Staat oder das Departement zu fordern haben möchten, in Compensation an Zahlungsstatt angenommen werde.

- d) Dem Gutachten Unserer getreuen Stände in Beziehung auf die, Namens der Departements, gegen den Bromberger Resten-Fonds liquidirten nach dem 1sten Mai 1814. entstandenen Forderungen, treten Wir ebenfalls bei und genehmigen,

1.

daß diejenigen Forderungen, welchen Consumptions-Quittungen zum Grunde gelegen haben, die den Inhabern auf Befehl der vormaligen Departemental-Behörde abgenommen, und gegen welche Vorschuß-Bescheinigungen erteilt worden sind, den Inhabern der letztern vom Departemental-Fonds nach denjenigen Sätzen, welche der Bromberger Resten-Fonds gewährt, und in denselben Zahlungsmitteln ausbezahlt werden, sobald die Zahlung des Resten-Fonds an den Departemental-Fonds erfolgt seyn wird; wogegen,

2.

die andern Summen für die übrigen vorstehend nicht bezeichneten Forderungen, namentlich für solche, welche die Departemental-Fonds durch Compensation gegen Reste oder auf sonstige Art erworben haben, nicht minder für solche, welche auf bloßen Schnur-Quittungen beruhen, lediglich den Beständen der Departemental-Fonds zuwachsen.

- e) Was die Passivmasse anlangt, so bemerken Wir

1.

daß Wir in die Niederschlagung derjenigen Forderungen, welche diesseitigen Unterthanen an jetzt polnische Departements zustehen, insoweit sie nach den diesseits feststehenden und noch festzustellenden Grundsätzen liquidationsfähig sind, nicht willigen können. Auch

ich siciagnienia nadaremna by poświęcono pracę i kosztą, zostały umorzone; natomiast aby przeciw majątnym urzędnikom, względem zrealizowania ich długu, w miarę okoliczności, drogą administracyjną lub sądową postępowano, przyjmując, — podług uznania — przez kompensacyą zamiast gotowey zapłaty, pretensye ich do Rządu lub Departamentu.

- d) Do opinii wiernych Stanów Naszych względem pretensyy imieniem Departamentu, do Bydgoskiego funduszu reszt likwidowanych, po d. 1. Maia 1814. wynikłych, podobnie przychylamy się i zezwalamy

1.

aby pretensye oparte na kwitach konsumcyjnych, posiedzieliom z rozkazu byłey Władzy departamentowey odebranych, na które poświadczenia forszusowe były wydane, posiadającym też poświadczenia, przez fundusz departamentowy stosownie do zasad, podług których Bydgoski fundusz reszt płaci, i tym samym sposobem (obligami długu państwa), po zaspokoienu funduszów departamentowych przez fundusz reszt, zostały wypłacone;

2.

inne zaś summy za pretensye poprzednio nieoznaczone, mianowicie za nabyte przez fundusze departamentowe drogą kompensowania reszt lub innym sposobem, niemniéj za gruntujące się iedynie na kwitach z tak nazwanych ksiąg sznurowych, wyłącznie do zapasów funduszów departamentowych wcielone.

- e) Co się tyczy massy biernéy, oświadczamy:

1.

że na umorzenie pretensyy mieszkańców téj prowincyi do Departamentów teraz do Królestwa Polskiego należących, o ile się takowe podług tutejszych już ustanowionych lub na przyszłość ustanowionemi być mogących za-

werden Unsere getreuen Stände, nach nochmaliger Erwägung der Sache, und bei den sonst von ihnen bewiesenen Gesinnungen der Billigkeit, es selbst nicht verlangen, daß einzelne ihrer Mitbürger, durch den Verlust von Forderungen, zu deren Bezahlung der Staat keine Verpflichtung hat, in Folge allgemeiner Verhältnisse leiden sollen.

Zu Befriedigung dieser Art von Forderungen bieten sich dar: diejenigen Ansprüche, welche etwa jenseitige Unterthanen an diesseitige Departements haben möchten, von deren Befriedigung aber die letztern in Folge jener Verhältnisse befreit bleiben; nicht minder die Coäquations-Gelder, welche für das Bedürfnis des gesammten Herzogthums Warschau ausgeschrieben worden sind, und sich daher zu Bezahlung dieser Art von Forderungen vollständig eignen.

Wir behalten Uns daher vor, wegen Befriedigung der gedachten Gläubiger auf diesem Wege, die weiteren Ermittlungen noch anstellen zu lassen und das Erforderliche anzuordnen.

2.

In gleicher Maaße sollen auch diejenigen Forderungen befriedigt werden, welche aus Contracten herrühren, die zwar nach dem 1sten September 1807 vor Errichtung der Präfecturen, jedoch mit legalen Landesbehörden abgeschlossen worden sind.

3.

Das Gutachten Unserer getreuen Stände, wegen der aus Wiesen-Ausbütungen vor dem 1sten Mai 1814 herrührenden Forderungen, genehmigen Wir, und wollen geschehen lassen, daß, insofern solche auf Requisitionen von Civil-Behörden erfolgt sind, von den Interessenten die von ihnen noch zu dem Departementalfonds zu zahlenden Rückstände bis zur Höhe der Forderungen dagegen compensirt werden dürfen.

Eine andere Vergütung, als durch Compensation, soll aber nicht statt finden.

Auch erklären Wir alle übrige aus diesem Grunde herrührende Forderungen, auf welche obige Bezeichnung nicht paßt, für erloschen.

sad do likwidacyi uwłasciwiałą, zezwolic niemożemy. Jakoż wierne Nasze Stany, po powtórniem okoliczności téj rozważeniu, i przy okazanych już uczuciach słuszności, zapewne żądać niebędą, aby pojedynczy współobywatele, przez utratę pretensy, których Rząd płacić niema obowiązku, skutkiem ogólnych stosunków, szkodę ponieść mieli.

Do zaspokojenia reklamacy tego rodzaju podają sposobność: pretensye, któreby mieć mogli do tutejszych Departamentów mieszkańcy Królestwa Polskiego, a od których zaspokojenia tamte w skutku pomienionych stosunków są uwolnione; niemniéj składki koekwacyne, które na potrzeby całego Xięstwa Warszawskiego były wypisane, a zatem do spłacenia tego rodzaju pretensy zupełnie się uwłasciwiałą.

Zastrzegamy więc Sobie, względem zaspokojenia rzeczonych wierzyteli w ten sposób, nakazać dalsze dochodzenie, i wydać potrzebne rozporządzenia.

2.

Równym sposobem zaspokoione także być mają pretensye, pochodzące z kontraktów, które, lubo po d. 1. Września 1807. przed ustanowieniem Prefektur, z prawnymi iednakże władzami kraiowemi pozawierane były.

3.

Opinią wiernych Stanów Naszych względem pretensy za wypasione łąki przed dniem 1. Maja 1814. zatwierdzamy i zezwalamy, aby, jeżeli w skutku rekwiżycy Władz cywilnych wypasione były, interesenci, należności swoje do funduszów departamentowych dlužne, kompensować mogli w równi z wyniklemi za wypasione łąki pretensyami.

Inne iednakże wynagrodzenie, prócz kompensacyi, niema mieć mieysca.

Podobnież wszystkie inne z tego źródła wypływające pretensye, do których się powyższe postanowienie nie stosuje, uznaiemy za zgaste.

Desgleichen sollen

4.

alle Forderungen an die Departemental-Fonds für Militair-Einquartierung, für erloschen erachtet werden.

In Hinsicht der auf Magazin-Vorschuß-Bescheinigungen getragenen quartierständlichen Verpflegung, eine Ausnahme hievon stattfinden zu lassen, müssen Wir Bedenken finden, da in Unserer ganzen Monarchie die alle Ausgleichung wegen Einquartierung ohne Ausnahme ausgeschlossen worden ist, und ein hievon abweichendes Verfahren im Großherzogthume Posen nur Exemplificationen veranlassen würde.

5.

Der Verlust an Wagen und Pferden, welcher bei Vorspannleistungen erlitten worden, ist lediglich als Kriegeschade zu betrachten, und bleibt daher von der Liquidation gänzlich ausgeschlossen.

6.

Die Forderungen der Lieferanten, welche mit den Kreisbehörden contrahirt und für einzelne Kreise geliefert haben, sind nicht von den Departements, sondern von den Kreisen zu befriedigen. Sind aber zur Befriedigung solcher Forderungen in den Kreisen besondere Anlagen ausgeschrieben und zu den Departemental-Fonds eingezogen worden, so ist das Eingezogene aus den Departemental-Fonds an die zu bildenden Kreis-Fonds zu ersetzen.

Wie nun alle im Obigen nicht bezeichnete Forderungen von der Liquidation gänzlich ausgeschlossen bleiben, also wollen Wir, um den Passiv-Zustand der Departements baldigst vollständig ins Klare zu bringen, ohne Anstand einen Präklusiv-Termin zu Anmelddung der nach obigen Entschliessungen noch zur Liquidation zugulassenden Forderungen festsetzen.

f) Wir ertheilen Unseren getreuen Ständen hiedurch die Zusicherung, daß die nach Ablösung der Passiv-Verbindlichkeiten in den Departemental-Fonds verbleibenden Bestände lediglich Eigen-

To samo

4.

wszelkie pretensye do funduszów departamentowych za inkwaterunki wojskowe, uważać się mają za upadłe.

Względem pretensyy za żywienie wojska po kwaterath za magazynowemi poświadczieniami forszusowemi, wyjątku dozwolić niemożemy, gdy wszelka koekwacya ciężarów kwaterunkowych w całej Monarchii bez wyjątku iest wyłączona, a odmienne postępowanie co do Wielkiego Xięstwa Poznańskiego, tylkoby do exemplifikacyi powód dało.

5.

Utrata wozów i koni, poniesiona przy dostawach podwód, ma się uważać iedynie za klęskę woienną, i być całkiem od likwidacyi wyłączoną.

6.

Pretensye liwerantów, którzy z Władzami powiatowemi kontrakty zawierali, i na rzecz pojedynczych Powiatów dostawy czynili, nie przez Departamenta, lecz przez Powiaty zaspokoione być mają. Jeżeli iednak, celem zaspokoienia podobnych pretensyy, w Powiatach osobne składki były wypisane, i do funduszów departamentowych ściągnięte, wówczas uiszczone składki powinny przez fundusze departamentowe, utworzyć się mającym funduszom powiatowym być zwrócone.

Jak więc wszelkie, powyżey nieoznaczone pretensye zupełnie wyłączaia się od likwidacyi, tak wolą iest Naszą, celem dokładnego w iak naykrótszym czasie wyjaśnienia stanu massy biernéy Departamentów, ustanowić niezwłocznie termin prekluzyny do podawania pretensyy, które według powyższych postanowień do likwidacyi ieszcze przypuszczone być mają.

f) Udzielamy zapewnienie wiernym Stanom Naszym, iż remanenta, po dopełnieniu obowiązków massy biernéy, w funduszach departamentowych pozo-

thum der bei jedem dieser beiden Fonds theilhaftigen Landestheile verbleiben sollen, und genehmigen

1.

daß daraus zuvörderst die Kosten des ersten Landtages bestritten werden dürfen, dergestalt, daß aus jedem der beiden Fonds soviel zu entnehmen ist, als die Diäten und Reisekosten der aus den theilhaftigen Landestheilen abgesandten Deputirten, und die nach der Zahl der Deputirten zu repartirenden General-Kosten, betragen. Die Deputirten aus den Kreisen Gnesen und Wągrowiec, welche gegenwärtig zum Regierungs-Bezirk Bromberg gehören, erhalten daher ihre Befriedigung aus dem Posener Departemental-Fonds, da sie in dieser Beziehung noch zum Posener Departement gehören.

Ferner genehmigen Wir

2.

daß diese Bestände demnächst zu Bestreitung der auf jedes der beiden Departements zu vertheilenden Beiträge zur Errichtung und Unterhaltung der Zwangs-Arbeits-Anstalt, nach den jetzt abgegebenen und künftig in Folge der völligen Regulirung der Sache weiter abzugebenden Gutachten Unserer getreuen Stände benutzt werden mögen, wobei ebenfalls die Kreise Gnesen und Wągrowiec aus dem Posener Fonds zu unterstützen sind; ferner

3.

genehmigen Wir den Uns wohlgefällig gewesenen Antrag Unserer getreuen Stände, daß aus dem Posener Departemental-Fonds die Summe von Viertausend Thalern der Kranken-Anstalt zu Posen überwiesen werde, um von den Zinsen dieser Summe arme christliche Kranke aus dem Departement und den Kreisen Gnesen und Wągrowiec zu versorgen. Auch behalten Wir dem Fonds für den Fall, daß, wider Erwarten, die Anstalt sich auflösen sollte, das Recht der Rücknahme dieses Capitals vor. Angenehm ist es Uns gewesen, daß Unsere getreuen Stände das Protectorat über diese Stiftung der Prinzessin

stale, maia być wyłączną własnością tych części kraiu, które do każdego z obu funduszów są interesowane, i zezwalamy:

1.

aby z nich nasamprzód zakryte były koszta pierwszego Seymu, to iest, ażeby z każdego z obudwóch funduszów wzięto tyle, ile płaca dzienna i koszta podróży Deputowanych, z właściwych części kraiu wysłanych, tudzież ogólne, w stosunku liczby Deputowanych obrachować się mające koszta, wynoszą. Deputowani więc z Powiatów Gnieźnieńskiego i Wągrowieckiego, które teraz do Departamentu Bydgoskiego należą, zaspokoieni będą z funduszu Departamentu Poznańskiego, ponieważ w tym względzie ieszcze do Poznańskiego Departamentu należą.

Daléy zezwalamy

2.

aby też remanenta użyte były na pokrycie składek, na każdy z obudwóch Departamentów rozłożyć się mających celem urządzenia i utrzymywania domu pracy przymusowey, podług opinii, przez wierne Nasze Stany teraz złożoné, i w przyszłości, po zupełném załatwieniu tego przedmiotu, złożyć się mającé; w czém podobnież Powiaty Gnieźnieński i Wągrowiecki z funduszu Poznańskiego zastąpić mają; równie

3.

przyimuiemy miły Nam wniosek wiernych Naszych Stanów, aby z Poznańskiego funduszu departamentowego, summa czterech tysięcy Talarów instytutowi chorych w Poznaniu przekazaną była, celem opatrywania z prowizyi téy summy, ubogich chorych chrześciańskich z Departamentu i Powiatów Gnieźnieńskiego i Wągrowieckiego. Zastrzegamy oraz funduszowi prawo odebrania napowrot tego kapitału, gdyby, nad spodziewanie, instytut ten miał się rozwiązać. Przyjemno Nam było, iż wierne Stany

Leuise von Preußen, Königlichem Hoheit und Lieben, Gemahlin des Fürsten Radziwiłł, angeboten und daß Ihre Königl. Hoheit solches angenommen haben.

4.

Wenn Wir gleich gern gesehen haben, daß Unsere getreuen Stände durch Bewilligung einer Gratifikation von 500 Rthlr. aus den Departementalfonds für die Regierungs-Unterbeamten, die zeitherige Behandlung der Sache als gut und zweckmäßig anerkannt haben, so finden Wir doch Bedenken, den Antrag zu genehmigen, und die für die Bedürfnisse der Provinz bestimmten Fonds durch Gratifikationen dieser Art schwächen zu lassen. Indessen sollen die theiligten Beamten hiedurch keine Einbuße erleiden, vielmehr die ihnen bestimmt gewesene Summe aus Staats-Cassen erhalten. Unser Ober-Präsident wird wegen deren Vertheilung Vorschläge eröffnen.

5.

Wegen Anlegung der in den Fonds verbleibenden Bestände soll unter Zuziehung der ernannten Bevollmächtigten der Departements, dem Wunsche Unserer getreuen Stände gemäß, verfahren werden.

- g) Wir genehmigen demnachst, daß die von Uns durch die Ordre vom 27ten September 1823 und in deren Folge nur vorläufig ernannten Departemental-Aktoren ihres Auftrages wiederum entbunden werden, und bestätigen hiemit die von Unseren getreuen Ständen gewählten Bevollmächtigten, namentlich:

den Deputirten der Ritterschaft des Kreises Bromberg, von Loga, für das Bromberger Departement,

und

den Deputirten der Ritterschaft des Kreises Fraustadt, von Brodowski, für das Pößener Departement.

Nasze opiekę tego instytutu, Jęj Królewiczowskiéj Mci Xiężnie Ludwice Pruskiéj, Małżonce Xiążęcia Radziwiłła ofiarowały, i że Jęj Królewiczowska Mość takową przyięła.

4.

Lubo Nam to sprawiło ukontentowanie, iż wierne Stany Nasze przez wyznaczenie 500 Tal. gratyfikacyi z funduszów departamentowych dla podwładnych urzędników Regencyinych, uznały dotychczasowe interesów departamentowych prowadzenie za odpowiadające celowi, niemożemy iednak przychylić się do wniosku tego, niechcąc aby przez nagrody tego rodzaju, fundusze na potrzeby prowincyi przeznaczone, uszczerek ponieść miały. Stęmwszystkiém urzędnicy ci niemaią na tém szkodować, ale owszém summa dla nich przeznaczona, ma im być z kass rządowych wypłaconą. Naczelny Nasz Prezes przedstawi projekt ięj podziału.

5.

Względem użytkowania z pozostałych w funduszach superat, przez lokowanie ich na procent, ma być postępowano w porozumieniu z mianowanymi pełnomocnikami, stósownie do życzenia wiernych Stanów Naszych.

- g) Zezwalamy na uwolnienie od obowiązków, mianowanych od Nas tymczasowo przez rozkaz z dnia 27. Września 1823. i następnie, Aktorów departamentowych, i potwierdzamy ninieyszém obranych przez wierne Stany Nasze pełnomocników, iako to:

Deputowanego od stanu rycerskiego Powiatu Bydgoskiego, Ur. Logę, dla Departamentu Bydgoskiego,

i

Deputowanego od stanu rycerskiego Powiatu Wschowskiego, Ur. Brodowskiego, dla Departamentu Poznańskiego.

Dieselben sollen, der ihnen erteilten Instruction und Vollmacht gemäß, verpflichtet und berechtigt seyn, sich als Organe ihres Departements mit voller Rechtsgültigkeit über die Erigibilität oder Inerigibilität, und folglich über die Niederschlagung oder Einziehung der aussenstehenden Reste, über deren Compensation gegen Forderungen der Debiten, über die zu Einzahlung der Reste zu bewilligenden Fristen, über Niederschlagung oder Verfolgung der Ansprüche gegen die Magazin-Rendanten, über die mit denselben abzuschließenden Vergleiche, ferner, als Vertreter des in Anspruch genommenen Departements, über die noch gegen dasselbe geltend zu machenden Forderungen zu erklären, letztere anzuerkennen, oder sich deshalb zu vergleichen, oder behufs der Instruction und Entscheidung nach Unserer Ordre vom 27sten October 1820, ihre Einwendungen dagegen geltend zu machen. Auch sollen dieselben sonst bei der Verwaltung des Fonds und allen deshalb vorkommenden Angelegenheiten als Bevollmächtigte ihres Departements anerkannt und mit ihren Erklärungen gehört werden.

Wojewódzka Komisja
w Trzemesznie

Insbefondere genehmigen Wir auch, daß dieselben mit einem oder zweien aus jeder der Regierungen zu Posen und Bromberg von Unserem Ober-Präsidenten zu erwählenden Regierungs-Räthen eine Commission für jedes Departement bilden sollen, welche bestimmt ist, über die gegenseitigen Ansprüche der Departements und des Restenfonds zu Bromberg mit der Liquidations-Behörde zu verhandeln und wo möglich einen Vergleich deshalb abzuschließen, wobei ihnen das Gutachten Unserer getreuen Stände als Instruction dienen mag.

Für ihre Bemühungen können die Bevollmächtigten, wenn sie außerhalb ihres Wohnortes beschäftigt sind, fünf Thaler tägliche Diäten und einen Thaler zwanzig Silbergroschen für jede Meile der Hin- und Rückreise aus den Departemental-Fonds erhalten.

Wspomnieni pełnomocnicy, stosownie do udzielonéj im instrukcyi i plenipotencyi, są obowiązani i umocowani, ażeby iako reprezentanci swego Departamentu, deklarowali się w sposobie zupełną ważność prawną mającym, względem danin, które mogą lub niemogą być ściągnione, a następnie względem umorzenia lub ściągnięcia zaległości, względem kompensowania ich pretensjami dłużników, udzielania terminów do uiszczania się w zaległościach, względem umorzenia lub dalszego dochodzenia pretensyy do magazynierów, zawierania z nimi układów; również ażeby, iako zastępcy Departamentu, do którego pretensye są wymierzone, względem nich się deklarowali, ażeby je przyznawali lub ugody o nie zawierali, albo też celem instrukcyi i decyzji stosownie do Naszego rozkazu z d. 27. Października 1820. zarzuty swe przeciw nim popierali. Mają oni także we względzie administracyi funduszu i we wszystkich téżże dotyczących okolicznościach, za pełnomocników być uznawani i z deklaracyami swoimi słuchani.

Nadto mają wspólnie z iednym lub dwoma Radzcami Regencyinymi, których z każdy z dwóch Regencyy, Poznańskiéy i Bydgoskiéy, Prezes Naczelný obierze, składać oddzielnie dla każdego Departamentu kommissyą, któręj przeznaczeniem iest, traktować z Władzą likwidacyjną w Bydgoszczy względem wzajemnych pretensyy Departamentów i funduszu reszt, i, gdyby można, zawrzeć w téj mierze ugodę, w czém zdanie wiernych Stanów Naszych ma instrukcyą dla nich stanowić.

Pełnomocnicy, będąc za miejscem swojego zamieszkania zatrudnieni, mogą za swoje prace pobierać z funduszków departamentowych pięć Talarów płacy dziennéj, i Talar dwadzieścia srebrnych groszy za każdą milę iazdy tam i na powrót.

Damit endlich die Sache nach den endlichen Resultaten Unseren getreuen Ständen bei ihrer nächsten Zusammenkunft in voller Uebersichtlichkeit vorgelegt werden könne, weisen Wir Unsere Regierungen in Posen und Bromberg an, die Bearbeitung dergestalt zu beschleunigen, daß bis zum Herbst des nächsten Jahres alle nach obigen Entschliessungen noch einer weitem Erörterung bedürfende Geschäfte zum völligen Abschlusse gebracht werden mögen.

Land = Arbeits = Haus.

7) Auf die von Unseren getreuen Ständen in Betreff der Einrichtung eines Correctionshauses abgegebene Erklärung eröffnen Wir ihnen Folgendes:

Der Zweck einer solchen Anstalt ist, die Gemeinen von der Last und den Gefahren zu befreien, welche das Herumschweifen von Bettlern und Vagabonden, nicht minder von Verbrechern, welche zwar ihre Strafe überstanden, jedoch eine Gelegenheit zu redlichem Erwerb noch nicht gefunden haben, für sie herbeiführt. Zugleich wird hiedurch den Gemeinen die eigene Erfüllung der ihnen gesetzlich obliegenden Verbindlichkeit abgenommen, für Individuen dieser Art, insoweit sie Gemeine-Angehörige sind, auf eigene Kosten zu sorgen, sie aus den Orts-Armen-Cassen zu verpflegen, und, wo dies nöthig ist, sie in Gewahrsam zu halten. Wie daher durch diese Anstalten von den Gemeinen Belästigung und Gefahr abgewehrt wird, also müssen solche auch allenthalben auf Kosten der Provinzen unterhalten werden, von welcher Regel in Beziehung auf die Provinz Posen keine Ausnahme zu machen ist. Indessen haben Wir mehrere Unserer andern Provinzen zu Einrichtung von Corrections-Häusern durch unentgeltliche Ueberlassung von Staats-Gebäuden unterstützt, und wollen daher auch Unserer Provinz Posen, da der Landtag die Stadt Posen aus erheblichen Gründen zu Errichtung der Anstalt für angemessener, als die Städte Bromberg und Gordon hält, das Gebäude des dortigen Franciscaner-Klosters, nach des letztern Aufhebung, unentgeltlich überlassen. Auch soll die frühere dieses Zweckes wegen gemachte Schenkung der

Aby nareszcie zupełny obraz stanu rzeczy, podług ostatecznych skreślony rezultatów, przełożyć można wiernym Stanom Naszym na przyszłym ich zebraniu, zalecamy Naszym Regencyom w Poznaniu i Bydgoszczy skrzętne działanie, tak iżby do jesieni przyszłego roku wszystkie czynności, według powyższych postanowień dalszego jeszcze wymagające wyjaśnienia, zupełnie ukończone być mogły.

Dom pracy przymusowy.

7) Na złożoną przez Nasze wierne Stany opinią względem urządzenia domu poprawy, oświadczamy im, co następuje:

Celem takowego zakładu iest, uwolnić gminy od ciężaru i niebezpieczeństw, na jakie są wystawione przez wałęsanie się żebraków i włóczęgów, niemniéj zbrodniarzy, którzy, lubo karę swą już odnieśli, nieznalesli iednak ieszcze sposobności zarobienia sobie na chleb uczciwym sposobem. Prócz tego zakład takowy uwalnia gminy od dopełnienia, włożonego na nie przez prawo, obowiązku starania się własnym kosztem o takie osoby, skoro do gminy należą, tudzież żywienia ich z kass ubogich mieyscowych, i, gdy tego potrzeba, trzymania ich pod strażą. Jak więc zakłady takowe odwracają od gmin ciężar i niebezpieczeństwo, tak też własnym kosztem prowincyi wszędzie utrzymywane być powinny, od której to reguły żadnego dla prowincyi Poznańskiéy dozwolić niemożna wyjątku. Że zaś niektórym innym Naszym prowincyom dopomogliśmy do urządzenia domów poprawy przez ustąpienie im darowanym sposobem budynków rządowych, chcemy przeto i Nayszék Prowincyi Poznańskiéy — gdy Seym z ważnych powodów za dogodniejszy do urządzenia tego instytutu uważa miasto Poznań, niż miasta Bydgoszcz i Fordon — ustąpić bezpłatnie budynek tamiecznego klasztoru Franciszkańskiego, skoro tenże zniesionym zostanie. Przeznaczone dawniék na ten cel darowanie budynku cel-

Zollgebäude zu Fordon deswegen nicht zurückgenommen seyn.

Daß das Anerbieten der Stadt Posen, zur Beförderung der Einrichtung dieser ihr in mehrfacher Hinsicht nützlichen Anstalt, eine Summe von Zweitausend Thalern aus Communal-Mitteln herzugeben, vom Landtage angenommen worden, genehmigen Wir, so wie Wir auch damit einverstanden sind, daß die Summen, welche sonst dazu erforderlich seyn werden, aus den nach Abzahlung der Schulden verbleibenden Beständen der Departemental-Fonds entnommen werden können.

Was die Unterhaltung anlangt, so können zunächst die Zinsen dieser Bestände dazu verwandt werden, worüber jedoch dem künftigen Landtage noch weitere Beschlußnahme vorbehalten bleibt. Auch wird derselbe sich wegen Aufbringung des sonstigen Bedarfs zu erklären haben. Insoweit dazu Abgaben nothwendig sind, werden auch die Pächter und Einfassen Unserer Domainen nach den festzustellenden allgemeinen Grundsätzen dazu beizutragen haben.

Wir lassen nun Unserem Ministerio Befehl zu gehen, zu ermitteln, was zu Einrichtung des Franciscaner-Klosters für die Zwecke der Anstalt erforderlich seyn möchte, wobei denn, dem geäußerten Wunsche gemäß, der von Uns beim ersten Landtage ernannte Stellvertreter des Landtags-Marschalls und die beiden Deputirten der Stadt Posen zugezogen werden sollen, die diesfallsigen Vorarbeiten sollen demnächst dem künftigen Landtage zur Erklärung vorgelegt werden.

Die mit dem gedachten Kloster etwa verbundenen Fonds können aber der Provinz nicht überlassen werden, sondern müssen geistlichen Zwecken gewidmet bleiben.

B.

Die vom Landtage angebrachten Petitionen betreffend.

Gebrauch der polnischen Sprache bei den öffentlichen Verhandlungen.

1) Was den Gebrauch der polnischen Sprache in den öffentlichen Verhandlungen innerhalb der Provinz anlangt, so werden Wir, wie Wir den Ge-

nego w Fordonie żadney przeto niedoznać zmiany.

Zatwierdzamy przyjętą przez Sejm, ofiarowaną z strony miasta Poznania sumę dwóch tysięcy Talarów z komunalnych funduszów, na ułatwienie urzędu tego, w wielorakim względzie onemuż użytecznego zakładu; zezwalamy również na użycie summy, któreby się jeszcze okazać mogły na to potrzebne, z superat funduszów departamentowych, które po spłaceniu długów pozostaną.

Co się tyczy kosztów na utrzymanie tego zakładu, mogą nasamprzód być użyte tym końcem prowizye od tychże superat, w czem jednak zastrzega się dalsza przyszłemu Sejmowi uchwała, równie iak oświadczenie się względem sposobów załatwienia innych potrzeb. Do danin, któreby się okazały na to potrzebne, przykładac się także będą powinni dzierżawcy i mieszkańcy dóbr Naszych, podług mających się ustanowić zasad ogólnych.

Wydaemy rozkaz do Naszego Ministerium względem wyrachowania kosztów potrzebnych na urządzenie tym końcem klasztoru Franciszkańskiego, a to za zniesieniem się, podług wynurzonego życzenia, z mianowanym przez Nas na pierwszy Sejm Zastępcą Marszałka Seymowego i obudwoma Deputowanymi miasta Poznania. Upřednie w tym względzie roboty przełożone będą do oświadczenia się przyszłemu Sejmowi.

Fundusze jednak pomienionego klasztoru niemogą być ustąpione Prowincyi, ale owszém pozostać muszą do użycia ich na cele duchowne.

B.

Podane przez Sejm petycje.

Używanie języka polskiego w czynnościach urzędowych.

1) Co się tyczy używania języka polskiego w czynnościach urzędowych w obrębie Prowincyi, oświadczamy, że, iakieśmy uży-

brauch dieser Sprache in solchen Verhandlungen neben der deutschen, durch Unsere wiederholt und gesetzlich erklärte Willens-Meinung angeordnet haben, auch immer darauf halten, daß diesen Vorschriften genügt werde. Daher ist die von Unseren getreuen Ständen bezeichnete Uebertretung dieser Vorschrift in einem einzelnen Falle, sobald die Sache zur Kenntniß des Ministerii des Innern gekommen, von letzterem gehörrig gerügt worden.

Die Behörden werden um so leichter nach Unsern desfallsigen Vorschriften sich achten können, als eine hinreichende Anzahl von Beamten die polnische Sprache in ihrer Gewalt hat. Sollte aber dessen ungeachtet hierunter von den Behörden gefehlt werden, so bleibt den Betheiligten der Weg der Beschwerde unverschlossen und es wird zu jeder Zeit Abhülfe erfolgen. Ein ausschließlicher Gebrauch der polnischen Sprache ist aber nie zugesichert worden und kann schon um deshalb nicht statt finden, weil ungefähr ein Drittel der Bevölkerung aus Deutschen besteht.

Wenn demnächst Unsere getreuen Stände um vorzügliche Berücksichtigung der Landes-Eingebornen bei Besetzung der Beamten-Stellen bitten, so bemerken Wir ihnen, daß bereits jetzt viele Stellen mit solchen besetzt sind, wie denn namentlich unter sämtlichen Landrätthen des Regierungs-Bezirks Posen sich nur zwei befinden, welche nicht Eingeborne der Provinz oder von früherer Zeit her mit Landgütern darin angeessen sind. Allein es versteht sich von selbst, daß zu den Stellen nur solche Personen zugelassen werden können, welche sich über die dazu erlangte Qualifikation ausgewiesen haben. Nur mit Bedauern können Wir aber vernehmen, daß von Seiten der polnischen Eingebornen der Provinz, ungeachtet der der Nation inwohnenden Fähigkeiten, sich noch keiner zu der höheren Staatsprüfung beihuf einer Anstellung in der Administration gemeldet hat, und daher ein Mangel an Lust zum Staatsdienst dort vorzuherrschen scheint. Wir werden daher es sehr beifällig anerkennen, wenn in Zukunft sich eine größere Neigung dazu offenbaren sollte, und werden demnächst nicht nur bei der Besetzung der Stellen in der Provinz auf die Landes-Eingebornen

wanie tego języka w pomienionych czynnościach obok niemieckiego, przez powtórzone i prawem oznaczone woli Naszély wyrzeczenie nakazali, tak i zawsze czuwać będziemy, aby przepisom tym zadosyć czyniono. Dla czego, skoro przytoczone przez wierne Nasze Stany wykroczenie przeciw przepisom tym w zdarzeniu iednym, wiadomości Ministra spraw wewnętrznych doszło, natychmiast ze strony iego naganioném zostało.

Przy dostatecznéj liczbie urzędników język polski posiadających, tém łatwiej Władze do Naszych w téj mierze przepisów stósować się będą mogły. Gdyby się iednak, pomimo tego, dopuszczaly uchybień, wówczas otwarta jest droga zażaleń, względem których zawsze zaradzono będzie. Wyłączne zaś używanie języka polskiego nigdy niebyło zapewnione, i dla tego iuż niemoże mieć miejsca, iż prawie trzecia część ludności z niemieckich składa się mieszkańców.

Proszącym daléj wiernym Naszym Stanom, ażeby przy obsadzaniu urzędów szczególnie na kraiovców względ miano, czynimy tę uwagę, że teraz iuż wiele posad przez nich jest zajętych, i że mianowicie pomiędzy Radzcami Ziemiańskimi w obwodzie Regencyi Poznańskiéj, dwóch tylko jest, którzyby niebyli rodakami téj prowincyi, lub w niey dóbr z dawniejszych czasów nieposiadali. Rozumi się zaś samo z siebie, iż urzędy powierzane tylko być mogą osobom, składającym dowody swoiéj do ich piastowania zdatości. Nieprzyjemném tylko Nam być może, iż z strony polskich rodaków Xięstwa, mimo właściwych narodowi zdolności, żaden dotąd niezgłosił się do wyższego examinu w celu pozyskania posady w zawodzie administracyinym, co здаie się okazywać brak chęci do służby publiczney. Nader Nam więc miło będzie, jeżeli w przyszłości większą do tego dostrzeżemy skłonność, a w ten czas nietylko przy obsadzaniu urzędów w Prowincyi szczególniejszy na rodaków względ

besondere Rücksicht nehmen, sondern dieselben auch außer der Provinz nach Maassgabe ihrer Fähigkeiten zu allen Stellen im Staate, gleich den Eingebornen der andern Provinzen, gern befördern.

Was endlich die Besetzung der Präsidenten-Stellen bei den Gerichts-Collegien durch Eingeborne anlangt, so erfordert es eine gute Rechtspflege, daß die Präsidenten bei den Gerichten in einem vorzüglichen Grade juristisch ausgebildet seyn müssen. Da nun auch in keiner Provinz bestimmt ist, daß die Präsidenten der Gerichtshöfe blos aus den Eingebornen der Provinz genommen werden sollen, vielmehr überall die Qualification entscheidet, der Zugang zu diesen Stellen aber jedem aus der Nation, wenn er diese Qualification besitzt, offen steht: so haben Wir Uns nicht bewogen gefunden, die in der Cabinets-Ordre vom 3ten Mai 1815 dem Justiz-Minister gegebene Weisung, welche nur als Instruction für die Behörde zu betrachten gewesen, in die Verordnung vom 9ten Februar 1817 wegen der Justiz-Einrichtungen in dortiger Provinz, aufnehmen zu lassen, vielmehr §. 165 bestimmt, daß die Qualification zu Richterstellen von den allgemeinen gesetzlichen Bestimmungen abhängig bleiben muß, wobei es auch für die Zukunft sein Bewenden behält.

Gebrauch der polnischen Sprache in den Schulen.

2) In Beziehung auf die zweite Petition, den Gebrauch der polnischen Sprache auf den öffentlichen Schulen der Provinz betreffend, geben Wir, von der Berichtigung abgesehen, welche die in der Denkschrift angeführten Thatsachen erfordern dürften, Unsern getreuen Ständen Folgendes zu erkennen:

So wenig es in Unsern Absichten lag und liegt, die Verbreitung der deutschen Sprache auf Kosten der polnischen eintreten zu lassen, eben so wenig ist in den von Uns bisher unmittelbar getroffenen Anordnungen und in den Maassnahmen Unserer Behörden die von den Ständen ausgesprochene Besorgniß wegen Beschränkung der polnischen Sprache begründet. Es war und ist Unser bestimmter Wille, daß die polnische Sprache, als ein von den polnischen Einwohnern Unseres Großherzogthums werthgehaltenes Eigenthum, von Unsern Behörden geschützt werde. Neben der polnischen Sprache kann und

zachowamy, ale ich też i za obwodem Prowincyi, w miarę ich zdolności, na wszelkie urzędy w Państwie, równie iak mieszkańców innych Prowincyi, chętnie posuwać będziemy.

Co się nareszcie tyczy mianowania rodaków na urzędy Prezesów w Sądach Ziemian-skich, ścisły szafunek sprawiedliwości wy-ciąga tego, ażeby Prezesi Sądów w znakomitym stopniu znaomość prawa posiadali. Gdy zaś w żadnéj Prowincyi urządzenia tego nie-masz, ażeby tylko kraiowcy urzędy Prezesów piastowali, ale owszém wszędzie zdatność stanowi, i każdy w Państwie, posiadając takową, równe do nich ma prawo; nieznalezłiśmy powodu wydawania rozkazu, ażeby dane w rozporządzeniu gabinetowém z d. 3. Maia 1815. Ministrowi Sprawiedliwości zalecenie, które tylko za instrukcją dla Władzy uważane być miało, w ustawie dnia 9. Lutego 1817., ty-czącę się Sądownictwa w tamiecznéj Pro-wincyi, umieszczoném zostało; owszém §. 165. przepisuie, iż powierzanie urzędu sęd-ziego zależeć powinno od zdatności, iakięć ogólne postanowienia prawa wymagają, przy-czém się i na dal ma pozostać.

Używanie języka polskiego w szkołach.

2) We względzie drugiey petycyi, ścia-gaiącey się do używania języka polskiego w szkołach publicznych W. Xięstwa Poznańskiego, pomiiając sprostowanie, iakiemuby uledz mogły przytoczone w tém piśmie oko-liczności, oświadczamy wiernym Stanom Naszym co następuje:

Jak niebyło i nieist zamiarem Naszym, rozprzestrzeniać język niemiecki z uszczerbkiem języka polskiego, tak mało również zaszkę dotąd Nasze bezpośrednie urządzenia i Władz postępowanie, obawę Stanów o ście-śnienie języka polskiego, uzasadniać mogą. Było i iest wolą Naszą, aby język polski, iako droga mieszkańcom Polskim W. Xięstwa Po-znańskiego własność, pieczy Władz Naszych doznawał. Lecz obok języka polskiego może

soll aber auch die deutsche bestehen, und Wir haben aus der Petition der Stände gern entnommen, daß sie die Nothwendigkeit einer Verbreitung der Kenntniß der deutschen Sprache in Unserm Großherzogthum anerkennen. Zwar können Wir der Petition der Stände, die polnische Sprache in allen Schulen Unsers Großherzogthums und in allen Classen als Unterrichtssprache wieder einzuführen, wegen der gerechten und nothwendigen Rücksicht auf die deutschen Einwohner Unsers Großherzogthums, nicht in der von den Ständen gewünschten Ausdehnung willfahren. Zur Erreichung Unserer landesväterlichen Absicht, daß die polnische Sprache neben der deutschen in Unserm Großherzogthum bestehe und ausgebildet werde, soll aber

- a) in den Volksschulen, zu welchen ausschließlich oder vorzugsweise Gemeinen polnischer Abkunft gehören, das Polnische auch fernerhin, wie bisher, als Unterrichtssprache verbleiben, jedoch auch die deutsche Sprache zu einem Gegenstande des öffentlichen Unterrichts gemacht werden.
- b) Ebenfalls soll in den Gegenden, wo die deutsche Sprache die allein herrschende oder die bei weitem vorherrschende ist, das Deutsche auch fernerhin die Unterrichtssprache, und das Polnische ein Gegenstand des öffentlichen Unterrichts seyn. Um die Erreichung dieser Unserer landesväterlichen Absicht zu erleichtern, ist es nöthig,
- c) sowohl für die Pfarr-Aemter, als auch für die Lehrstellen in den Volksschulen, Personen zu gewinnen, welche der polnischen und der deutschen Sprache mächtig sind, und Wir haben Unser Ministerium der geistlichen und Unterrichts-Angelegenheiten angewiesen, jedes zweckdienliche Mittel zu ergreifen, daß für die Pfarr- und Volks-Schullehrer-Stellen Candidaten, welche die erforderliche Kenntniß der polnischen und deutschen Sprache besitzen, in hinreichender Zahl herangezogen werden. Auch sind Wir nicht abgeneigt, durch außerordentliche Bewilligungen die bisher zu dürftig dotirten Pfarr- und Volks-Schullehrer-Stellen, in so weit es erforderlich seyn wird, wenn sie durch einen

i ma również język niemiecki być utrzymanym, i miło Nam było powziąć z petycyi Stanów, iż przyznają potrzebę rozszerzenia znajomości języka niemieckiego w Naszém Wielkiém Xięstwie. Do petycyi Stanów o przywrócenie do wszystkich szkół i klass w Naszém Wielkiém Xięstwie języka polskiego iako naukowego, skłonić się wprawdzie w całej obiętości życzenia Stanów nie możemy dla słusznego względu na niemieckich mieszkańców W. Xięstwa; dla osiągnięcia jednak oycowskiego Naszego zamiaru w tém, aby język polski obok niemieckiego istniał i doskonalił się, ma być:

- a) w szkołach elementarnych, do których wyłącznie lub w większey części gminy rodu polskiego należą, język polski i w przyszłości iak dotąd, iako język naukowy używanym; iednakże i język niemiecki ma być przedmiotem nauki publiczney.
- b) Podobnież w okolicach, w których samym tylko lub w większey daleko części niemieckim mówią językiem, język niemiecki będzie i na przyszłość językiem naukowym, polski zaś przedmiotem publiczney nauki. Aby ułatwić osiągnięcie tego Naszego oycowskiego zamiaru, potrzeba:
- c) starać się tak do posad plebańskich, iako i nauczycielskich przy szkołach elementarnych, o osoby, znające język polski i niemiecki, i dla tego zaleciliśmy Naszemu Ministerstwu spraw duchownych i edukacyinyh, ażeby użyło wszelkich stosownych środków, dążących do usposobienia, na posady plebańskie i nauczycielskie, dostateczney liczby kandydatów, potrzebną znajomość języków polskiego i niemieckiego posiadających. Skłonni także iesteśmy, zbyt szczupło dotąd uposażone posady plebanów i nauczycieli, skoro się do nich znajdą usposobieni podobnież kandydaci, w miarę

der oben bezeichneten Candidaten besetzt werden, unter angemessener Mitwirkung der dazu gesetzlich Verpflichteten so zu verbessern, daß sie einen Gegenstand der Bewerbung für solche abgeben können.

- d) Von den in Unserem Großherzogthum bestehenden Gymnasien ist das zu Bromberg bisher von Schülern polnischer Abkunft, die nicht zugleich der deutschen Sprache mächtig waren, so wenig besucht worden, und die Bevölkerung in der Umgegend von Bromberg gehört so überwiegend einer deutschen Abkunft an, daß Wir nicht für nöthig erachten, in der Verfassung dieses Gymnasiums, wo die polnische Sprache bisher nur einen Gegenstand des öffentlichen Unterrichts ausgemacht hat, eine Aenderung treffen zu lassen.

Dagegen soll

- e) bei dem Gymnasium in Posen die bereits bestehende Einrichtung der parallelen Coetus für Polen und Deutsche in den drei untern Classen, auch noch auf die Tertia oder vierte Klasse von unten, ausgedehnt, und auch diese in einen deutschen und polnischen Coetus getheilt werden.
- f) Ebenfalls soll bei dem Gymnasium in Lissa, wo die überwiegende Mehrzahl der Schüler aus polnischen Zöglingen besteht, für die Bildung paralleler Coetus für Polen und Deutsche in den drei, und nöthigenfalls selbst in den vier untern Classen gesorgt werden, sobald die zu dieser Einrichtung erforderlichen Localien beschafft und qualifizierte Lehrer in hinreichender Anzahl vorhanden seyn werden.
- g) In den beiden oberen Classen der Gymnasien zu Posen und Lissa, in welchen die bis dahin in parallele Coetus getheilten polnischen und deutschen Schüler wieder zusammentreffen, soll das Deutsche mit dem Polnischen nach der Verschiedenheit der Lehrgegenstände und nach dem jedesmaligen Ermessen Unseres Provinzial-Schul-Collegiums, als Unterrichtssprache auch fernerhin,

okazuiący się potrzeby, przez nadzwyczajne pomnożenie dochodów, za stosowném przyłożeniem się osób, prawnie do tego zobowiązanych, tak dalece polepszyć, iżby ie takowi kandydaci, za przedmiot ubiegania się o nie, uważać mogli.

- d) Z będących w Naszém W. Xięstwie Poznańskiem gimnazyów, do Bydgoskiego tak mało dotąd uęszczalo uczniów polskich, którzyby nieposiadali razem ięzyka niemieckiego, a ludność w okolicy Bydgoszczy w tak przewyższaiący liczbie do niemieckiego należy rodu, iż nie uważamy potrzeby czynienia odmiany w urzędzeniu tego gimnazjum, w którym ięzyk polski dotąd tylko za przedmiot naukowy był używanym.

Natomiast

- e) w Gimnazjum Poznańskiem istniejące już urządzenie oddziałów dla uczniów polskich i niemieckich w trzech niższych klassach, ma być rozciągnięte i do czwartéy klasy, która podobnież na oddział niemiecki i polski urządzoną zostanie.
- f) Również w Gimnazjum Leszczyńskiem, gdzie iest przewyższaiąca liczba uczniów polskich, przedsięwzięte być mają środki względem utworzenia oddziałów dla uczniów polskich i niemieckich, w trzech, a gdyby tego potrzeba była, nawet w czterech klassach niższych, skoro do urzędzenia tego potrzebne zabudowania zostaną obmyślane i dostateczna będzie liczba usposobionych nauczycieli.
- g) W obudwóch wyższych klassach Gimnazyów Poznańskiego i Leszczyńskiego, w których uczniowie polscy i niemieccy, podzieleni dotąd na równe sobie pod względem naukowym oddziały, znowu pospół nauki odbierają, ma wprowadzie ięzyk niemiecki i polski, według rozmaitości przedmiotów naukowych, podług uznania Na-

wie bisher, zwar abwechseln, jedenfalls aber der Unterricht vermittelt der deutschen Sprache in dem Umfange fort dauern, als nöthig ist, um die polnischen Schüler, welche sich dem Stande der Gelehrten und dem Staatsdienste widmen wollen, zum Besuche der inländischen deutschen Universitäten zu befähigen.

h) Damit künftig, Unserer landesväterlichen Absicht gemäß, bei den Gymnasien Unseres Großherzogthums nur solche Lehrer angestellt werden, welche mit der erforderlichen wissenschaftlichen Tüchtigkeit eine vollständige Kenntniß der polnischen und der deutschen Sprache verbinden, und namentlich den Unterricht in den beiden obern Classen der Gymnasien abwechselnd in deutscher und in polnischer Sprache erteilen können, wollen Wir solche junge Leute, gleichviel, ob deutscher oder polnischer Abkunft, welche beider Sprachen mächtig sind und sich dem gelehrten Schulsache in Unserm Großherzogthum zu widmen gedenken, wenn sie sich dazu bestimmt anheischig machen, im Falle ihres Bedürfnisses, nicht nur auf den Gymnasien unterstützen, sondern ihnen auch, wenn sie die Gymnasien mit dem Zeugnisse der unbedingten oder bedingten Tüchtigkeit verlassen, während ihrer Universitätsjahre eine angemessene Beihülfe gewähren.

i) Um eine gründliche Erlernung der deutschen Sprache bei den polnischen, und der polnischen Sprache bei den deutschen Schülern in den Gymnasien Unseres Großherzogthums noch mehr zu sichern, soll künftig jeder sich dem Dienste des Staats oder der Kirche widmende Jüngling, welcher eines der Gymnasien Unseres Großherzogthums besucht hat, in der Regel auch die Abiturienten-Prüfung bei einem dieser Gymnasien bestehen, und von den in den Universitäts-Städten befindlichen wissenschaftlichen Prüfungs-Commissionen, welche in Folge Unseres Edicts

szey prowincyałnéy Rady Szkolnéy, być nadal, iak dotąd, na przemian iako ięzyk naukowy używanym, wszelako na każdy przypadek mają być nauki udzielane w ięzyku niemieckim, o ile tego wymaga usposobienie uczniów polskich, chcących zwiedzać uniwersytety kraiove niemieckie, w celu poświęcenia się stanowi uczonemu lub służbie rządowéy.

h) Ażeby, stósownie do Naszego oycowskiego zamiaru, w przyszłości tacy tylko przy Gimnazyach Wielkiego Xięstwa umieszczani byli nauczyciele, którzyby z potrzebną zdatnością naukową łączyli dokładną znościomość ięzyka polskiego i niemieckiego, i mianowicie nauki w obudwóch wyższych klassach Gimnazyów w niemieckim i w polskim ięzyku na przemian udzielać byli w stanie; chcemy takich młodzieńców, — bez różnicy, czy są niemieckiego lub polskiego rodu — którzy posiadają obadwa ięzyki i mają zamiar poświęcić się uczonemu zawodowi w Naszém Wielkiém Xięstwie, skoro się do tego wyraźnie zobowiążą, w miarę ich potrzeby, nietylko wspierać na Gimnazyach, ale też stósowną zapewnić pomoc na czas zwiedzania uniwersytetów, jeżeli wychodząc z Gimnazyów otrzymają świadectwo bezwarunkowéy lub warunkowéy zdatności.

i) Chcąc tém bardziéy zabezpieczyć gruntowne w Gimnazyach Naszego Wielkiego Xięstwa doskónalenie się uczniów Polaków w niemieckim, a uczniów Niemców w polskim ięzyku, postanawiamy, ażeby w przyszłości każdy poświęcający się służbie Rządu lub Kościoła młodzieniec, który zwiedzał iedno z Gimnazyów Naszego W. Xięstwa, pospolicie także *examen abiturientium* zdał w iednym z rzeczonych Gimnazyów, i żeby ustanowione w miastach uniwersytet-

vom 12ten October 1812. auf die Kenntniß der polnischen Sprache bei den Examinanden keine Rücksicht zu nehmen haben, nur dann zur Prüfung pro immatriculatione zugelassen werden, wenn er sich mittelst eines Zeugnisses des von ihm besuchten Gymnasiums darüber ausweisen kann, daß er mit vollständiger Kenntniß der polnischen Sprache die Lehranstalt verlassen hat.

k) Daß von den Ständen in Antrag gebrachte Ephorat über die Gesamtheit der Schulen Unseres Großherzogthums ist mit der Verfassung in den übrigen Theilen Unserer Monarchie nicht zu vereinbaren und kann daher von Uns nicht genehmigt werden.

l) Endlich ist es Unsere landesväterliche schon im Obigen angedeutete Absicht, daß bei der Anstellung der Schulrätthe, der Directoren und Lehrer der Gymnasien und Schullehrer-Seminarien Unseres Großherzogthums, sobald eine hinreichende Anzahl hiezu tüchtiger Candidaten, woran es bis jetzt fehlte, vorhanden seyn wird, nicht nur auf eine genügende Kenntniß der polnischen Sprache, sondern auch, bei gleicher Qualifikation und vollkommener Kenntniß der deutschen Sprache, auf Eingeborne Unseres Großherzogthums, sie mögen übrigens deutschen oder polnischen Ursprungs seyn, vorzügliche Rücksicht genommen werde.

Versorgung der Militair-Invaliden.

3) Die Anstellung von Militair-Invaliden im Civil-Dienste erfolgt auf den Grund der von dem Militair-Deconomie-Departement Unseres Kriegs-Ministerii ausgefertigten Civil-Versorgungs-Scheine, welche jedoch nur denen ertheilt werden, die auf die Invaliden-Beneficien Anspruch und gut gedient haben. Dergleichen Civil-Versorgungs-Scheine werden auch den ehemals polnischen Militair-Personen, welche sich wegen ihrer Ansprüche legitimiren, auf ihre Anmeldung nicht versagt, und es sollen dann diejenigen, die damit versehen sind, bei den Civil-Stellen, zu

skich kommissye examinacyine naukowe, które stósownie do edyktu Naszego z d. 12. Października 1812. niemają potrzeby uważać na to, czy przychodzące do examinu osoby posiadają język polski lub nie, tylko wtenczas przypuszczają go do examinu pro immatriculatione, gdy udowodni świadectwem zwiedzanego przez siebie Gimnazjum, iż ie z dokładną znościomością języka polskiego opuścił.

k) Zaprowadzenie Eforatu szkolnego na całe W. Xięstwo, o które Stany wniosły, niezgadzaiać się z urządzeniami w innych częściach Naszój Monarchii, dozwołoném być niemoże.

l) Oznaymiliśmy już powyżey, że iest oycowskim Naszym zamiarem, ażeby przy obsadzaniu urzędów Radzców szkolnych, Dyrektorów i nauczycieli Gimnazjów i Seminaryów nauczycielskich Naszego Wielkiego Xięstwa, skoro będzie dostarczająca liczba zdatnych kandydatów, na których dotąd zbywało, nie tylko na dostateczną znościomość języka polskiego, ale też, przy równey zdatości i dokładney znościomości języka niemieckiego, na kraiowców rodem z Naszego Wielkiego Xięstwa, bądź że są niemieckiego lub polskiego szczepu, szczególny wzgląd był miany.

Opatrzanie inwalidów woyskowych.

3) Inwalidzi woyskowi otrzymuią urzędy cywilne na mocy wydawanych przez Wydział ekonomiczny Naszego Ministerstwa Woyny poświadczeń, a udzielanych tym tylko woyskowym, którzy mają prawo do zapewnionych inwalidom dobrodzieystw, i wzorową odznaczali się służbą. Podobne zaświadczenia, dające prawo do urzędów cywilnych, nie są także odmawiane polskim niegdyś woyskowym, udowodniającym swe zasługi, zaich o to zgłoszeniem się, a posiadającym takowe

welchen sie nach ihren Kenntnissen und ihrer moralischen Führung geeignet sind, berücksichtigt werden.

Festsetzung einer Präklusiv-Frist wegen der Pensions-Ansprüche ehemaliger Warschauer Militairs.

4) Die Bitte Unserer getreuen Stände um Festsetzung einer Präklusiv-Frist zur Anmeldung der Ansprüche ehemaliger polnischer Militair-Personen auf Pensionen, haben Wir durch Unsere Ordre vom 21. Februar 1828 bereits gewährt, und da in deren Gemäßheit Unser Staats-Ministerium unterm 9ten April die erforderliche Bekanntmachung erlassen hat, so ist hierdurch die Sache erledigt.

Gutsherrliche und bäuerliche Verhältnisse.

5) Auf die Anträge, welche Unsere getreuen Stände Uns in Beziehung auf die Regulirung der gutsherrlichen und bäuerlichen Verhältnisse vorgelegt haben, eröffnen Wir denselben:

a.

daß Wir bereits auf Anlaß der Anträge anderer Provinzial-Stände eine Revision der Geschäfts-Ordnung bei den Regulirungs-Commissionen angeordnet haben, wobei auch die Vorschläge des Posenschen Landtages werden in Erwägung gezogen werden;

b.

daß Wir eine Prüfung der wegen Modification des Gesetzes vom 8ten April 1823. geschehenen Vorschläge durch die Provinzial-Behörden und das Staats-Ministerium angeordnet haben, und demnächst weitere Entschliesung darüber fassen werden;

c.

daß Wir über die zu Verhütung der Parcellirung der Bauerhöfe erforderlichen Maaßregeln, namentlich über die Frage: welche besondere Grundsätze nach den dortigen provinziellen Verhältnissen dieses Gegenstandes wegen aufzustellen seien; und ob nicht gleichzeitig die Feststellung einer Taxe zur Annahme von Bauerhöfen bei erbchaftlichen Theilungen erforderlich sey, noch weitere Erörterungen anbefohlen haben.

zaświadczenia udzielane być mają funkcy cywilne, w miarę ich zdolności i dobrej konduity.

Ustanowienie terminu prekluzyjnego względem prawa byłych wojskowych Xięstwa Warszawskiego do pensyi.

4) Prośbie wiernych Stanów Naszych o wyznaczenie terminu prekluzyjnego do podawania wniosków byłych wojskowych polskich o pensye, stało się już zadosyć przez rozkaz Nasz z dnia 21. Lutego 1828., a że w skutek takowego Nasze Ministerium Stanu pod dniem 9. Kwietnia potrzebne wydało obwieszczenie, rzecz więc ta jest już załatwiona.

Stosunki dziedziców i włościan.

5) Na wnioski wiernych Stanów Naszych w przedmiocie regulowania stosunków między dziedzicami i włościanami, oświadczamy:

a.

iż w skutku przełożeń Stanów innych Prowincyy nakazaliśmy już rewizyą przepisów oznaczających postępowanie kommissyy, trudniących się regulowaniem rzeczonych stosunków. Przy téj rewizyi także propozycye Seymu Poznańskiego pod rozwagę wzięte będą;

b.

żeśmy zgłębienie podanych propozycyy względem odmian w prawie z dnia 8. Kwietnia 1823. Władzom Prowincyalnym i Ministerium Stanu polecili i późniéj dalszą decyzją w téj mierze wydamy;

c.

że względem środków zapobiegających rozdrobnianiu gospodarstw chłopskich, mianowicie co do pytania: iakieby szczególne zasady zgodnie z tamecznemi stosunkami prowincyalnymi, ściągającemi się do tego przedmiotu, przyjąć wypadało, i czyli zarazem niebyłoby potrzebném ustanowienie taxy co do obeymowania gospodarstw chłopskich przy działach spadkowych, nakazaliśmy jeszcze dalsze roztrząsanie;

d.

daß endlich das Gesuch um Unterstützung der Gutsbesitzer behufs der Ausführung des Gesetzes vom 8ten April 1823 nicht gewährt werden kann, denselben vielmehr überlassen bleiben muß, sich, gleich den Gutsbesitzern anderer Provinzen, die nöthigen Capitalien zu beschaffen, und sich dazu der in gedachtem Gesetze §. 87 f.f. bezeichneten Mittel zu bedienen.

Verhältnisse der Grundherren zu den Mediat-Städten.

6) Wegen Feststellung der Rechte der Grundherren zu den Mediat-Städten sind bereits vor Eingang der Bittschrift Einleitungen getroffen und die theilhaftigen Grundherren aufgefordert worden, ihre Gerechtsame näher anzugeben. Nach Beendigung der diesfälligen Erörterungen werden Wir weitere Entschlüsse fassen und Unsern getreuen Ständen das Resultat bekannt machen.

Feuer-Societäts-Angelegenheit.

7) Auf die wegen Aenderungen in der Einrichtung der dortigen Feuer-Societäten geschehenen Anträge können Wir zur Zeit keine Entschlüsse fassen. Denn eines Theils würde die Bewilligung der angebotenen Veränderung in der für beide Societäten jetzt gemeinschaftlichen Verwaltungs-Behörde, den dabei wegen Erreichung einer Kostenersparniß vorausgesetzten Erwartungen nicht allein nicht entsprechen, sondern selbst noch eine wenigstens theilweise Erhöhung der zur Bestreitung des Administrations-Aufwandes aufzubringenden Beiträge zur Folge haben; andern Theils aber ist auch noch nicht über die künftig hierunter zu beobachtenden allgemeinen Vorschriften Bestimmung getroffen, daher Unsere Provinzial-Stände zunächst die beabsichtigte Verordnung wegen Regulirung des Feuer-Societäts-Wesens überhaupt, und welche Einleitungen wegen Revision, Verbesserung und Umgestaltung der gegenwärtigen Reglements, so wie welche Uebergangs-Maassregeln zu der neuen Verfassung werden angeordnet werden, abzuwarten haben.

d.

že nakoniec prosba o wsparcie dziedziców celem przyprowadzenia do skutku prawa z dnia 8. Kwietnia 1823. mieysca mieć nie może, owszém tymże zostawione być musi, postarać się, równie iak właściciele dóbr ziemskich w innych Prowincyach, o potrzebne kapitały, i użyć tym końcem środków w rzeczonym prawie §. 87. i następ. oznaczonych.

Stosunki dziedziców względem miast szlacheckich.

6) Co do ustanowienia praw dziedziców względem miast szlacheckich, wydane już zostały przed nadejściem petycji rozporządzenia, i dziedzice, których to obchodzi, do bliższego wykazania praw swoich wezwani zostali. Po ukończeniu badań w téj mierze, wydamy dalsze postanowienie i o wypadku wierne Stany Nasze uwiadomiemy.

Interesa Towarzystwa ogniowego.

7) Na wnioski względem zmian w urządzeniu tamecznych towarzystw ogniowych, niemożemy nateraz wydać decyzji; albowiem z iednéj strony dozwoleń żądany zmiany w wspólnym obecnie dla obu towarzystw zarządzie, nietylko by oczekiwaniom względem zamierzonego oszczędzenia kosztów nieodpowiedziało, ale owszém sprowadziłoby jeszcze przynajmniej częściowe podwyższenie składek na zakrycie wydatków administracyjnych; z drugiéj zaś strony nastąpiło jeszcze postanowienie względem zachować się mających w przyszłości ogólnych w téj mierze przepisów. Z tych więc powodów wierne Stany Nasze oczekiwać wprzód muszą zamierzony przez Nas ustawy względem urządzenia interesów towarzystwa ogniowego w ogólności, tudzież rozporządzeń względem rewizyi, poprawy i zmiany terażniejszych regulaminów, niemniej względem środków przemiiających przy przejściu do nowéj organizacyi.

Landschaftliches Credit-System.

8) Demnächst können Wir auch auf den Antrag wegen Bewilligung eines fernerweitigen freien Zutritts zu dem Posenschen landschaftlichen Credit-Vereine in den Fällen, wo die zum Amortisations-Fonds gehörrigen Theilzahlungen sogleich beim Zutritt nachträglich baar entrichtet werden, zwar gegenwärtig nicht eingehen, werden aber den Gegenstand zu seiner Zeit durch die betreffenden Behörden in nähere Berathung ziehen lassen, und behalten Uns den weitem Beschluß nach Bewandniß der Umstände vor.

Gewerbe = Polizei.

9) Wegen Revision der gewerbepolizeilichen Gesetzgebung haben Wir bereits Anordnungen getroffen, in deren Verfolg dem Antrage Unserer getreuen Stände Genüge geschehen wird.

Armee = Bedürfnisse.

10) Den Einkauf der für die Bekleidung und die andern Bedürfnisse Unserer Truppen erforderlichen Gegenstände werden Unsere Behörden immer am liebsten in der Provinz machen, in welcher die Truppentheile in Garnison stehen, wenn diese Gegenstände dort in guter Qualität und für angemessene Preise zu haben sind. Und da die Materialien zu den Bekleidungsbedürfnissen der Truppen in dortiger Provinz in dem Umfange gewonnen werden, daß sie einen Gegenstand der Exportation ausmachen, die dortigen Gewerbetreibenden daher vor denen anderer Provinzen in dieser Beziehung in sehr günstiger Lage sind, so wird es nur von der Industrie derselben abhängen, sich des diesfälligen Absatzes zu versichern. Was das Tuch anlangt, so ist, nach Anzeige Unsers Kriegs-Ministers, zeither bereits vom Militair dort mehr eingekauft worden, als für die in der Provinz stationirten Truppen gebraucht wird.

Hausir-Handel mit Tuchen.

11) Auf den Antrag, wegen Gestattung des Hausir-Handels mit Tuchen können Wir, wegen den in der Beilage sub B. von Unserm Staats-Ministerio entwickelten Gründen, nicht eingehen.

Schiffbarmachung der Proßna.

12) Die Schiffbarmachung der Proßna, welche Unsere getreuen Stände in Antrag gebracht haben, unterliegt Schwierigkeiten und Bedenken mannig-

Zwiazek ziemski kredytowy.

8) Lubo niemożemy także przychylić się obecnie do wniosku o dozwoleńie dalszego przystępowania do Poznańskiego zwiazku kredytowego za złożeniem zaraz przy wstępie składek do funduszu amortyzacyjnego za czas dawniejszy, każemy atoli przedmiot ten swego czasu właściwym Władzom pod ścisłęyszą wziąć rozwayę, i zachowuiemy sobie dalsze postanowienie w miarę okoliczności.

Policja procederowa.

9) Względem rewizyi prawodawstwa policji procederowey wydaliśmy iuż rozporządzenia, w skutek których wnioskowi wiernych Stanów Naszych zadosyć się stanie.

Potrzeby woyska.

10) Potrzeby ubiorcze i inne dla woyska Naszego, naychętniey zawsze Władze Nasze zakupować będą w téy prowincyi, w któręy woyska garnizonem stoia, skoro ich tamże nabyć można w dobrych gatunkach i za umiarkowaną cenę. A że prowincya tameczna w tak znaczney ilości wyrabia materyały na potrzeby ubiorcze dla woyska, iż takowe przedmiot wywozu stanowią, a zatém tameczni fabrykanci i rzemieślnicy, w porównaniu z tymiż w innych Prowincyach, pod tym względem w nader korzystnym znayduia się położeniu, od ich więc tylko przemysłu zapewnienie sobie odbytu zależeć będzie. Co do sukna, tego, według doniesienia Naszego Ministra woyny, zakupowano iuż tam dotychczas w ilościach, potrzeby stojącego w Prowincyi woyska przewyższaiących.

Handel sukrem po domach.

11) Do wniosku względem dozwoleńia handlu sukna po domach, przychylić się niemożemy z powodów w dołączonem pod B. piśmie przez Nasze Ministeryum Stanu wyłuszczonych.

Uspodobienie rzeki Proсны do spławu.

12) Uspodobienie rzeki Proсны do spławu, o które wierne Stany Nasze wniosek uczyniły, podlega wielorakim trudnościami

facher Art, daher die definitive Entscheidung hierüber bis nach allseitiger Prüfung der stattfindenden Verhältnisse, welche Wir angeordnet haben, ausgesetzt bleiben muß.

Chaussee-Bau.

13) Was den in Antrag gebrachten Chaussee-Bau in der Provinz anlangt, so ist die Wichtigkeit verbesserter Straßen-Verbindungen für das Großherzogthum Posen nicht unerkannt geblieben, auch sind bereits im Regierungs-Bezirk Bromberg bedeutende Chaussee-Anlagen ausgeführt und im vorigen Jahre mit dem kunstmäßigen Bau der Straßen von Posen, einerseits auf Berlin, andererseits auf Glogau und Breslau, begonnen worden. Auf die Fortsetzung wird in dem Maaße Bedacht genommen werden, als die dazu geeigneten Fonds es gestatten.

Schutzblattern=Impfung.

14) Die Kosten der Schutzblattern=Impfung in dortiger Provinz auf Staats-Cassen zu übernehmen, und damit eine Ausnahme von der bestehenden allgemeinen Regel zu machen, können Wir Uns nicht bewegen finden. Da jedoch die zeitliche Aufbringung dieser Kosten nach der Ofiara und den Rauchfangsteuern allerdings einige Classen von Eingefessenen zu prägraviren scheint, so haben Wir Unser Ministerium der geistlichen, Unterrichts- und Medicinal-Angelegenheiten angewiesen, solche durch einen Zuschlag zu der behufs der Unterstützung der Hebammen bestehenden Abgabe bei Hochzeiten und Kindtaufen, aufbringen zu lassen.

Verwendung für einen ehemals Warschauischen Offizier.

15) Ueber die Grundsätze, nach welchen die Pensions-Ansprüche der ehemaligen herzoglich Warschauischen Officiere zu beurtheilen sind, haben Wir allgemeine Bestimmungen getroffen, nach welchen auch der Anspruch des von den Ständen bezeichneten Officiers wird erledigt werden. Dabei muß aber denselben bemerkt werden, daß die Verwendung für einen Einzelnen nicht zu dem durch das Gesetz vom 5ten Juni 1823 vorgezeichneten ständischen Wirkungskreise gehört und nach §. 47. des Gesetzes vom 27sten März 1824. eine Beschwerde nur

wätpliwościom, a zatém ostateczna w téy mierze decyzya zawieszoną być musi, dopóki nakazane przez Nas dokładne w każdym względzie zgłębienie zachodzących okoliczności, nienastąpi.

Urządzenie gościńców zwirowych.

13) Co do wniosku względem urządzenia gościńców zwirowych w prowincyi, ważność przedmiotu, iakim iest dla Wielkiego Xięstwa Poznańskiego ulepszone komunikacya drog, nieuszła uwagi Naszey; i tak uskutecznione już zostały znaczne budowy gościńców zwirowych w Departamencie Bydgoskim, a w roku upłynionym rozpoczęto bicie zwirowego gościńca z Poznania, po iednëy stronie ku Berlinowi, po drugiëy ku Głogowu i Wrocławiu. Dalsza budowa posuwać się będzie w miarę przeznaczonych na to funduszków.

Szczepienie ospy.

14) Niemożemy zezwolić na podeyowanie przez skarb publiczny kosztów za szczepienie ospy ochraniaiącëy w tamecznëy Prowincyi, i na odstąpienie przez to od przyiętëy w téy mierze powszechnëy zasady. Gdy iednak dotychczasowe składki na też kosztą w stósunku „ofiary i podymnego“ zdaiać się istotnie przeciążać niektóre klasy mieszkańców, zaleciliśmy Naszemu Ministerstwu spraw duchownych, edukacyinyh i lekarskich, aby takowe przez podwyżkę daniny przy ślubach i chrztach na wsparcie akuszerek składanëy, zapewniło.

Wstawienie się za pewnym byłym Oficerem w woysku Xięstwa Warszawskiego.

15) Względem zasad rozpoznawania praw byłych Oficerów Xięstwa Warszawskiego do pensyi, wydaliśmy ogólne przepisy, podług których także reklamacya poleconego przez Stany Oficera załatwioną zostanie. Niemożemy iednak niezwrócić uwagi Stanów na to, iż wstawianie się za pojedynczemi osobami, nienależy do zakresu działań seymowych, prawem z dnia 5. Czerwca 1823. oznaczonego, a według §. 47. prawa z dnia 27.

dann anzubringen gewesen wäre, wenn sie auf eine widerrechtliche Bedrückung hätte begründet werden können.

Erleichterung der Auswanderung aus Polen.

16) Auf das Gesuch, Uns bei der Königl. Polnischen Regierung wegen Erleichterung der Auswanderung aus dem Königreiche Polen in das Großherzogthum Posen zu verwenden, finden Wir einzugehen Uns nicht veranlaßt.

Herabsetzung der Salzpreise.

Eben so läßt sich

17) der Antrag auf Heruntersetzung der Salzpreise nicht gewähren, da die Ermäßigung in einer einzelnen Provinz eine Hemmung des freien Verkehrs zwischen dieser und dem ganzen übrigen Staatskörper, nothwendig machen und somit die Vortheile des gegenseitigen unbeschränkten Verkehrs wieder aufheben würde. Eine allgemeine Ermäßigung des Salzpreises wird aber zur Zeit durch die Bedürfnisse des Staatshaushalts nicht gestattet.

Dagegen hat Unser Finanz-Minister bereits Anordnungen getroffen, um dem Wunsche der Stände darin zu genügen, daß in den Salz-Faktoreien das Salz zu jeder Zeit auch in kleinern, als Tonnen-Gebinden, zum Verkauf gestellt werden möge.

Steuer von Getränken.

18) Auf die Petition wegen anderer Einrichtung der Verbrauchs-Steuer von Bier und Branntwein, erwiedern Wir Unsern getreuen Ständen: daß eine Fixation der Steuer, welche sich jetzt nach dem wirklichen Erzeugnisse von den besteuerten Gegenständen richtet, zu einer alles befriedigenden Maaßstabes entbehrenden mehr oder weniger willkürlichen Vertheilung führen und sehr viel mehr gegründete Beschwerden veranlassen würde, als über die dermalige Erhebungsweise nur geführt werden können; daß eine wesentliche Verminderung der nur auf das wirkliche Bedürfniß berechneten Controlle-Formen nicht statthaben kann, ohne den Ertrag der Steuer zu Gunsten unredlicher und zum Ruin ehrlicher Fabricanten bedeutend herunter zu drücken; daß endlich eine noch mehrere Begünstigung der ländlichen, blos auf eigenen Fruchtgewinnst gegründeten Brennereien,

Marca 1824. zanesćby tylko było można zażalenie, na bezprawném uciemnieniu oparte.

Ułatwienie wyprowadzania się z Polski.

16) Nieznaydujemy powodów przychylenia się do prosby o wstawienie się u rządu Królestwa Polskiego względem ułatwienia przeprowadzania się z Królestwa Polskiego do W. Xięstwa Poznańskiego.

Zniżenie cen soli.

Również

17) przychylić się niemożemy do wniosku o zniżenie cen soli, gdyż zniżenie w iednój poiedynczėj Prowincyi, sprawiłoby nieodzowne zatamowanie wolnych związków handlowych pomiędzy nią a resztą kraiu, i uchyliłoby korzyści zobopolnych nieograniczonych stósunków handlowych. Ogólnego zaś zniżenia cen soli, potrzeby skarbu publicznego po te czasy niedozwalaia.

Natomiast wydał już Nasz Minister finansów rozporządzenia, ażeby, dogadzaiąc w tém życzeniom Stanów, żupy każdego czasu sól w statkach, mniejszych od zwyczajnych beczek, przedawały.

Podatek od trunków.

18) Na wniosek względem innego urządzenia podatku konsumcyjnego od piwa i wódki, odpowiadamy wiernym Stanom Naszym, iż ustalenie (fixacya) podatku, który się teraz stósuje do istotnėj produkcyi z przedmiotów podatkowi podlegaiących, zrzadziłoby sposób podatkowania, któryby, niepostręczaiąc żadnėj zaspokaiaiaćey proporcyi, był mniěj więcéy dowolnym, i stałby się źródłem liczniejszych i bardziey ugruntowanych zażaleń, aniżeli są te, które przeciw terażnieyszemu sposobowi pobierania podatku zanoszone być mogą; że istotne zmodyfikowanie form kontroli, iedynie do rzeczywistėj potrzeby zastósowanėj, niemoże mieć miejsca bez przyprawienia skarbu o znaczną utratę podatku na korzyść nieuczciwych a zgubę rzetelnych fabrykantów; że nakoniec większe od dotychczasowego sprzyianie go-

als jetzt bereits statt findet, ebenfalls nicht eintreten kann, ohne den größeren fabrikmäßigen Betrieb des Branntwein-Brennerei-Gewerbes zu vernichten.

Tabaks-Steuer.

19) Dem Antrage Unserer getreuen Stände wegen Erleichterung in Erhebung der Tabaks-Steuer haben Wir bereits durch Unsere gesetzlich bekannt gemachte Verordnung vom 28ten März d. J. Genüge geleistet.

Gewerbe-Steuer.

20) Die von dem Landtage bevormuntete Aufhebung der Steuerungs-Sätze, nach welchen die nach Mittelsätzen aufzubringende Gewerbesteuer aufgebracht werden muß, ist bereits von den Behörden wiederholt einer sorgfältigen Prüfung unterworfen worden; Wir haben aber, da die gesetzlich angeordneten Steuerungs-Sätze zu einer angemessenen Besteuerung hinlänglichen Spielraum gewähren, und so wie sie einerseits das Rechnungswesen erleichtern, andererseits jede in ein unbedeutendes Detail eingehende Nachforschung über den Umfang, in welchem die einzelnen Steuerpflichtigen ihr Gewerbe treiben, verhüten, zu der gewünschten Abänderung des Gesetzes keine Veranlassung nehmen können. Daß bei der Vertheilung des Betrages an Gewerbesteuern, welche von den gewerbesteuerpflichtigen Handwerkern eines Gewerbesteuer-Bezirks aufgebracht werden soll, noch andere und mehrere Individuen, als diejenigen, mit Rücksicht auf welche der aufzubringende Betrag festgesetzt worden, zu einem Beitrage für denselben angehalten werden sollen — wohin jedenfalls der, nicht völlig deutlich ausgesprochene Antrag der Stände gerichtet ist — können Wir für zulässig nicht achten. Es sind übrigens bereits Einleitungen getroffen, um die allgemeine Frage zur Berathung zu bringen: ob die Grundsätze für die Besteuerung der Handwerker einer Verbesserung fähig seyen? und wird dabei zugleich berücksichtigt werden, inwiefern eine Erleichterung der ärmeren Handwerker bei der Gewerbesteuer in noch größerem Umfange ausführbar ist, als solche schon durch das bestehende Gesetz bewilliget worden.

rzelnio wiayskim, iedynie na zbiorze własnych ziemiopłodów opartym, niemoże również nastąpić, bez zniszczenia większego, fabrycznym sposobem prowadzonego, gorzelnictwa.

Podatek od tabaki.

19) Prośbie wiernych Naszych Stanów o ulgę w sposobie pobierania podatku od tabaki, uczyniliśmy już zadosyć przez ogłoszone w przepisany sposób urządzenie Nasze z dnia 28. Marca r. b.

Podatek od procederów.

20) Popierane przez Seym zniesienie stopniowania opłat, podług którego podatek od procederów do średniego stopnia stosowany, winien być uiszczanym, już powtórnie Władze ściśle rozważały; lecz niemogliśmy się skłonić do żądanego zmienienia prawa, kiedy przepisane niemi stopniowe opłaty, do stosownego rozkładu podatku dostateczną zastawiają wolność, i iak z iednéj strony ułatwiają rachunkowość, tak z drugiéj zasłaniają od śledzenia mniéj znaczących szczegółów co do rozciągłości procederu każdego pojedynczego kotrybuenta. Niemożemy tego dozwolić, ażeby — podług nie dosyć iasno wysłowionego wniosku — przy rozkładzie podatku procederowego, który opłacać mają rzemieślnicy podatkowi temu, w właściwym sobie obwodzie, ulegający, pociąganemi także być mogły inne indywidua, i w większej jeszcze liczbie od tych, ze względem na które, opłacić się mająca ilość podatku, ustanowioną została, — do przykładania się do téjże ilości podatku. Zresztą wydane już są dyspozycye względem wprowadzenia pod dyskusyą ogólnéj kwestyi: czyli zasady co do rozkładu podatku na rzemieślników poprawione być mogą? przy téj okazji będzie oraz na to wzgląd miany, o ile uboższym rzemieślnikom, co do podatku procederowego, sprawić będzie można ulgę, większą od téj, która im już istniejącem prawem przyznana została.

Geistliche Zehnten.

21) Auf die Anträge Unserer getreuen Stände, die Eintragung des geistlichen Zehnten im Hypotheken-Buche betreffend, eröffnen Wir denselben, daß, da das hiebei von den Behörden beobachtete Verfahren durch die bestehenden Gesetze gerechtfertigt ist, Wir Anstand nehmen, die Behörden zu hindern, dasselbe ferner zu beobachten. Wenn aber den Besitzern solcher Grundstücke, welche dem Zugzehnten unterliegen, oder die nach der Verfassung der Provinz von den Behörden für zugzehentpflichtig angesehen werden, darum zu thun ist, sich des Zugzehnten durch dessen Verwandlung in eine festbestimmte Natural- oder Geldleistung zu entledigen, so kann solches geschehen, ohne daß es neuer gesetzlicher Bestimmungen darüber bedarf, da die Verordnung vom 8ten April 1823. im §. 113., in Verbindung mit §. 26 — 30 der Verordnung vom 7ten Juni 1821., der Betheiligten die Mittel dargeboten hat, durch welche derselbe Zweck erreicht werden kann.

Mahl- und Getränke-Zwang.

22) Die in Anregung gebrachte Angelegenheit, wegen Abschaffung des Mahl- und Getränke-Zwanges, soll mit Berücksichtigung der sich entgegenstehenden Erklärungen der verschiedenen Stände einer näheren Prüfung unterworfen werden.

Was übrigens die Beschwerde anlangt, welche der zweite und dritte Stand der Versammlung für die zwangspflichtigen Mahlgäste darin finden wollen, daß der Mahlgast die Steuer von dem zur Mühle gebrachten Getreide pfandweise niederlegen müsse, so ist solche in dieser Allgemeinheit nicht begründet. Die allgemeine Anweisung zur Erhebung und Controllirung der Mahl- und Schlachtsteuer vom 25. März 1821. schreibt nämlich im §. 41 nur für die innerhalb der mahl- und schlachtsteuerpflichtigen Stadt selbst belegenen Mühlen die pfandweise Hinterlegung der Steuergefälle vom Landgemahl als Regel vor, besagt aber sogleich im §. 42., daß diese Pfandsetzung unterbleiben darf, wenn der Mühlenbesitzer, zu dessen Mühle das Getreide geliefert wird, die Verpflichtung über-

Dziesięciny duchowne.

21) Na wnioski wiernych Stanów Naszych w przedmiocie intabulowania dziesięcin w księgach hipotecznych, oświadczamy: że, ponieważ istniejące prawa usprawiedliwiają dotychczasowe Władz postępowanie w téj mierze, wstrzymujemy się od wzbronienia im tego samego nadal postępowania. Jeżeli zaś właścicielom gruntów, ulegających dziesięcinie wytyczney, lub podług ustaw prowincyalnych ze strony Władz za obowiązane do oddawania iéy uważanych, idzie o uwolnienie się od dziesięciny wytyczney przez zamienienie iéy na pewną daninę w ziarnach lub w groszu, nastąpić to może bez potrzeby wydawania nowych w téj mierze postanowień prawnych, gdy urządzenie z dnia 8. Kwietnia 1823. w §. 113, łącznie z §§. 26 — 30. ustawy z dnia 7. Czerwca 1821. wskazało interesantom środki, przez które cel ten osiągnięty być może.

Przymus co do mlewa i propinacyi.

22) Wniesiona okoliczność względem uchylenia przymusu co do mlewa i propinacyi, poddaną być ma, że względem na sprzeczne sobie oświadczenia Stanów rycerskiego, tudzież Stanów mieyskiego i wieyskiego, ściśleyszemu zgłębieniu.

Co się zresztą tyczy zażalenia, które drugi i trzeci Stan seymujący ze strony obowiązanych do przymusowego mlewa w tém upatruie, że melący składać musi sposobem zastawu podatek od zboża do melcia przywiezionego, to w takiéy ogólności nie iest uzasadnione; albowiem powszechna instrukcyja względem pobierania i kontrolowania podatku od mlewa i rzezi z dnia 25. Marca 1821. przepisuie w §. 41. iedynie dla młynów i wiatraków położonych w obrębie miast rzeczonemu podatkowi ulegających, składanie sposobem zastawu podatku od mlewa wieyskiego iako regułę, lecz zaraz w §. 42. dodaie, iż zastaw nieiést potrzebnym, skoro posiadacz młyna, do którego zboże się oddaie, może

nehmen kann, daß das daraus gefertigte Mehl wiederum zur Ausvermiegung gestellt werde.

Für die in den Umgebungen der Städte belegenen Mühlen aber, welche regelmäßiges Landgemahl haben, (wohin also von selbst alle zwangsberechtigte Mühlen gehören) findet nach §. 46. eine solche Pfandsetzung gar nicht statt; vielmehr ist vorgeschrieben, daß die Ortsvorstände der Gemeinen, aus denen die Absendung des Getreides geschieht, darüber Freischein ausstellen sollen, welche der Müller täglich beim Steuer-Amte auszuwechseln hat.

Obgleich hiernach der Fall nicht eingetreten seyn wird, daß ein (nicht selbst mahlsteuerpflichtiger) Zwangsgast zur pfandweisen Hinterlegung der Steuergefälle verpflichtet worden ist, so ist dennoch der Provinzial-Steuer-Director zu Posen von Seiten Unseres Finanz-Ministers veranlaßt worden, ein Verzeichniß aller zwangsberechtigten Mühlen, welche der Mahlsteuer-Controlle unterliegen, aufzustellen und die Maaßnahmen, welche in jeder derselben Hinsichts des zwangspflichtigen Landgemahls getroffen sind, speciell zu bezeichnen; auch, insofern dies irgendwo noch nicht geschehen seyn möchte, sofort alle Anordnungen zur möglichsten Erleichterung der Controlle über dergleichen zwangspflichtiges Gemahl zu treffen.

Anlegung der Depositat-Bestände.

23) Auf das Gesuch um eine Verordnung, daß die Depositat-Bestände der Gerichte, wenn sich keine Gelegenheit zu deren hypothekarischer Unterbringung finde, ohne Anhörung der Interessenten, zum Ankauf von Posener Pfandbriefen verwendet werden müßten, können Wir nicht eingehen, indem es unzulässig ist, eine diesfallige Zwangsverbindlichkeit eintreten zu lassen, welche übrigens wahrscheinlich dem Credit der Pfandbriefe nicht einmal förderlich seyn würde. Je mehr aber deren Credit sich durch solides Verfahren der Landschaft bereits gehoben hat und fernerhin heben wird, um desto lieber werden die

na siebte przyiąć zaręczenie, iż przyrządzona z niego mąka, znowu na wagę dostawioną będzie.

Co do młynów i wiatraków w okolicach miast położonych, które regularnie miewaia mlew o wieyskie (do których więc, iak się samo z siebie rozumi, wszystkie młyny prawo przymusowe maiące, należą), według §. 46. złożenie zastawu wcale niema mieysca; owszém przepisano iest, iż władze mieyscowe gmin, z których zboże na młyn bywa posyłane, wystawiać maią na wolne od podatku mlewo poświadczenia, które młynarz codziennie w urzędzie poborowym na urzędowe zamieniać winien.

Lubo podług tego sądząc, niewydarzył się pewnie taki przypadek, iżby kto, (co do osoby swęj do opłaty od mlewa nienależący) ulegając przymusowi mełcia, został zobowiązany do złożenia podatku sposobem zastawu, to iednak wyszło od Naszego Ministra finansów zalecenie do Prowincyalnego Dyrektora poborów w Poznaniu, ażeby ułożył wykaz wszystkich prawo przymusu posiadających młynów, kontroli podatku od mlewa podległych, i opisałszczegółowo ucyzionie w każdym z nich rozporządzenia względem mlewa wieyskiego przymusowi ulegającego; a gdzieby ieszcze tego porządku nie było, ażeby niezwłocznie przedsięwziął należyte kroki celem iak naywiększego ułatwienia kontroli takowego przymusowi podległego mlewa.

Dawanie summ depozytalnych na procent.

23) Do wniosku o wydanie nakazu, ażeby summy w depozytach sądowych, w niedostatku sposobności dania ich na hypotekę, użyte były, bez słuchania interesentów, na zakupowanie listów zastawnych W. Xięstwa Poznańskiego, przychylić się niemożemy, ponieważ przymus takowy, któryby nawet według podobieństwa do prawdy niepodniósł kredytu listów zastawnych, mieysca mieć niemoże. Im zaś bardzięj ich kredyt przez

Interessenten selbst die Bestände in diesen Papieren angelegt sehen, wodurch denn der Zweck ohne Zwang erreicht werden wird.

Es sollen indessen die Vormänner und Curatoren von Specialmassen künftig zur Erklärung über die Anlegung der Depositat-Bestände unter Festsetzung einer gewissen Frist aufgefordert, und, wenn die Erklärung innerhalb der Frist nicht erfolgt, soll ihre Einwilligung zum Einkaufe von Posener Pfandbriefen, so lange sie unter oder doch für den Nennwerth zu haben sind, vorausgesetzt und hiernach verfahren werden.

Was endlich

24) Die von Unsern getreuen Ständen in Beziehung auf die Justiz-Angelegenheiten angebrachten Gesuche betrifft, so wollen Wir,

- a) dem Antrage derselben gemäß, ein besonderes Gericht zweiter Instanz für die Provinz und in derselben einrichten lassen, wodurch die Appellationen von einem Landgerichte an das andere wegfallen werden. Unser Justiz-Minister ist mit den weitem Einleitungen hiezu beauftragt.

Ferner wollen Wir

- b) die in Unserm Patente vom 4ten April 1818., die Wiederherstellung des Hypotheken-Wesens in dortiger Provinz betr., §. 18 den Interessenten bis zum 1. Juni 1819. zugestandene Erleichterung, den jetzigen Besitzern der städtischen und bauerlichen Grundstücke noch auf zwei Jahre, bis zum 1sten Januar 1831, den Eigenthümern derjenigen Grundstücke aber, welche erst von der General-Commission regulirt werden sollen, auf ein Jahr, von der Beendigung der Regulirung angerechnet, hiemit zugestehen.

Auf die sonstigen Gesuche um gewisse Abänderungen in der Gesetzgebung und der Organisation der Justiz-Behörden, können Wir dagegen zunächst keine Entschliessung fassen, da eben das allgemeine Landrecht und die Gerichts-Ordnung einer Revision unter-

sciske Ziemstwa postępowanie poszedł już i jeszcze póydzie w górę, tém chętnieý sami interesenci wnosić będą o nabywanie tych papierów za podobne summy, przezco wówczas cel bez przymusu osiągniętym zostanie.

Wzywani iednakże być mają w przyszłości opiekuni i kuratorowie mass specyalnych, ażeby się względem mieszczczenia na procent summ depozytalnych oświadczała, a iezeli tego nieuczynią wczasie, iaki im będzie wyznaczonym, Sądy, przypuszczając domysł, iż zezwalaia na zakupienie Poznańskich listów zastawnych, dopóki takowych niżéy lub przynajmniey za cenę nominalną nabyć można, stósownie do tego postępować mają.

Co się nakoniec tyczy

24) petycyy Naszych wiernych Stanów względem Sądownictwa, ma być

- a) stósownie do ich wniosku, oddzielny Sąd drugiéy instancyi dla Prowincyi i w teyże ustanowionym, przezco appellacye od iednego do drugiego Sądu Ziemiańskiego, ustaną. Nasz Minister sprawiedliwości ma sobie polecone wydanie dalszych w téy mierze rozporządzeń.
- b) Uwolnienie od opłaty stęplowéy i należności sądowych, zapewnione w Naszym patencie z dnia 4. Kwietnia 1818. względem przywrócenia porządku hypotecznego w tamecznéy Prowincyi, zapewnione interesentom w §. 18. do dnia 1. Czerwca 1819., rozciągamy do teraznieyszych właścicieli gruntów mieyskich i chłopskich ieszcze na lat dwa, do dnia 1. Stycznia 1831., właścicielom zaś tych gruntów, które dopiero mają być przez generalną Kommissyą regulowane, na rok ieden od ukończenia regulacyi rachuiąc.

Do innych wniosków o pewne zmiany w prawodawstwie i organizacyi Władz sądowych, przychylić się obecnie niemożemy, ponieważ właśnie Powszechne Prawo Kraiowe i Ordynacya Sądowa są w rewizyi, od którój

liegen, von deren Erfolg es abhängt, in wiefern diese Bitten im Allgemeinen ihre Erledigung finden werden. Erst nach Beendigung der Revision wird sich übersehen lassen, ob wegen besonderer provinziellen Verhältnisse des Großherzogthums Posen Modificationen dessen, was im Allgemeinen wird festgesetzt werden, erforderlich sind. Die ständische Schrift ist daher dem Justiz-Minister zur weiteren Prüfung bei der Revision überwiesen worden.

Von demjenigen, was in Folge obiger Entschlüsse bis zum nächsten Landtage von Unsern Behörden verfügt werden wird, sollen Unsere getreuen Stände bei dessen Eröffnung eine Uebersicht erhalten.

Urkundlich haben Wir hierüber gegenwärtigen Landtags-Abschied ausfertigen lassen, selbigen auch höchstehendhändig vollzogen und bleiben Unsern getreuen Ständen in Gnaden gewogen.

Gegeben Berlin, den 20. December 1828.

(gez.) Friedrich Wilhelm.

gez. v. Altenstein. v. Schuckmann. v. Lottum.
v. Bernstorff. v. Hake. G. Danckelman.
v. Moß.

wypadku zależy, o ile wnioski te w ogólności załatwione zostaną. Dopiero po ukończeniu rewizyi, przekonać się będzie można, czyli szczególne prowincyalne stosunki W. Xięstwa Poznańskiego zmiany w ogólnych postanowieniach wymagać będą. W tym celu uwagi seymuiących Stanów Ministrowi Sprawiedliwości do dalszego ich zgłębienia przy rewizyi, udzielone zostały.

O rozporządzeniach Władz Naszych, w skutku powyższych decyzji do przyszłego Seymu przedsięwziętych, wierne Stany Nasze przy onegoż zagaieniu uwiadomione zostaną.

Na dowód kazaliśmy wygotować niniejsze postanowienie, któreśmy własną ręką Naszą podpisali, i zostaiemy wiernym Stanom Naszym łaskawie przychylnymi.

Dan w Berlinie, dnia 20. Grudnia 1828.

FRYDERYK WILHELM.

podp. Altenstein. Schuckmann. Lottum.
Bernstorff. Hake. Danckelman. Motz.

Landtags-Abschied

für die Provinzial-Stände des Großherzogthums Posen.

Postanowienie Królewskie

w odpowiedzi na obrady Stanów Prowincyalnych W. Xięstwa Poznańskiego.

Kreisordnung
für
das Großherzogthum Posen.

Wir Friedrich Wilhelm, von Gottes
Gnaden König von Preußen u. u.

ertheilen, wegen Einrichtung der Kreistage in Unserm Großherzogthume Posen, in Gemäßheit des §. 56. Unseres Gesetzes vom 27sten März 1824., nachdem Wir die Vorschläge Unserer getreuen Stände darüber vernommen haben, folgende Vorschriften:

§. 1.

Die Kreisversammlungen haben den Zweck, die Kreisverwaltung des Landraths in Kommunal-Angelegenheiten zu begleiten und zu unterstützen. Diese Verwaltung innerhalb der bestehenden Gesetzgebung macht den Gegenstand ihrer Berathungen und Beschlüsse aus.

§. 2.

Die bestehenden landrathlichen Kreise bilden die Bezirke der Kreis-Stände.

§. 3.

Die Kreisstände vertreten die Kreiskorporation in allen, den ganzen Kreis betreffenden Kommunal-Angelegenheiten, ohne Rücksprache mit den einzelnen Kommunen oder Individuen. Sie haben Namens derselben verbindende Erklärungen abzugeben. Sie haben Staats-Prästationen, welche Kreisweise aufzubringen sind, und deren Aufbringung durch das Gesetz nicht auf eine bestimmte Art vorgeschrieben ist, zu repartiren. Bei allen Abgaben, Leistungen und Naturaldiensten zu den Kreisbedürfnissen, sollen sie zuvor mit ihrem Gutachten gehört werden, auch von allen Geldern, welche dahin verwendet, sollen ihnen die Rechnungen alljährlich zur Abnahme vorgelegt werden. Wo eine ständische Verwaltung der Kreis-Kommunal-Angelegenheiten statt findet, verbleibt den

Urządzenie Stanów Powiatowych
dla
W. Xięstwa Poznańskiego.

My FRYDERYK WILHELM,
z Bożey łaski Król Pruski i t. d.

W celu urządzenia zgromadzeń Stanów powiatowych w Naszém W. Xięstwie Poznańskim, wydaiemy, stósownie do §. 56. prawa Naszego z dnia 27. Marca 1824., — po wysłuchaniu w téy mierze wniosków Naszych wiernych Stanów — następujące przepisy:

§. 1.

Celem zgromadzeń powiatowych iest assystować i dopomagać administracyi powiatowey Radzcy Ziemiańskiego w interessach kommunalnych. Administracya ta w granicach istniejącego prawodawstwa stanowi przedmiot ich obrad i uchwał.

§. 2.

Terazniejsze Powiaty Radzco-Ziemiańskie składają okręgi Stanów Powiatowych.

§. 3.

Stany Powiatowe zastępują korporacyą powiatową we wszelkich interessach kommunalnych, całego tyczących się Powiatu, bez znoszenia się z pojedynczymi związkami kommunalnemi lub indiwiduumi. Mają one prawo oddawać w iéy imieniu zobowiązujące deklaracye. Do nich należy rozkład danin publicznych, przez Powiaty uiszczonemi być mających, a co do sposobu uiszczenia prawem wyraźnie nieprzepisanych. We względzie wszelkich podatków, danin i posług in natura, iakich potrzeby powiatowe wymagają, one udzielać mają wprzód swéy opinii, ze wszelkich także pieniędzy na ten cel obróconych, mają im być rachunki corocznie do odebrania przekładane. Gdzie iest zaprowadzona administracya stanowa powiatowych

Kreisständen das Recht, die Beamten dazu zu wählen.

§. 4.

Die kreisständische Versammlung besteht:

- A. aus dem Fürsten von Thurn und Taxis und dem Fürsten Sulkowski, in den Kreisen, in welchen ihre Besitzungen liegen, imgleichen aus allen Ritterguts-Besitzern des Kreises, welchen die im §. 6. aufgeführten Bestimmungen nicht entgegenstehen und welche in Unserer Monarchie ihren Wohnsitz haben;
- B. aus einem Deputirten von einer jeden im Kreise belegenen Stadt;
- C. aus drei Deputirten der Landgemeinen.

§. 5.

Vertretungen sind gestattet:

- a) unmündigen Ritterguts-Besitzern durch ihren Vater oder Vormund;
- b) Ehefrauen durch ihre Ehegatten;
- c) Vätern oder Müttern durch ihre volljährigen Söhne;
- d) unverheiratheten Besitzerinnen;
- e) allen qualificirten Besitzern, insofern sie behindert sind, persönlich zu erscheinen.

Die Vertreter müssen jederzeit selbst Besitzer landtagsfähiger Rittergüter im Preussischen Staate seyn, und die Bedingungen des §. 6. ihnen nicht entgegenstehen. Auch ist es gestattet, einen andern beim Kreistage erscheinenden Gutsbesitzer zu Abgabe der Stimme besonders zu bevollmächtigen.

§. 6.

Zur persönlichen Ausübung des Stimmrechts auf den Kreistagen ist bei allen Ständen und gestatteten Vertretern erforderlich:

- a) die Gemeinschaft mit einer der christlichen Kirchen;
- b) die Vollendung des 24ten Lebensjahres;
- c) unbescholtener Ruf.

interessów kommunalnych, Stany powiatowe mają prawo obierać iéy urzędników.

§. 4.

Zgromadzenie Stanów powiatowych składa się:

- A. z Xiążęcia Thurn i Taxis i Xiążęcia Sułkowskiego, w Powiatach, w których posiadłości ich położone, tudzież ze wszystkich w Powiecie właścicieli dóbr szlacheckich, którym wymienione w §. 6. warunki nie są na przeszkodzie, a którzy w Monarchii Naszég mają swe zamieszkanie;
- B. z Deputowanego od każdego w Powiecie położonego miasta;
- C. z trzech Deputowanych gmin wiejskich.

§. 5.

Zastępstwa dozwolone są:

- a) nieletnim właścicielom dóbr szlacheckich przez ich oycą lub opiekuna;
- b) żonom przez ich mężów;
- c) oycóm lub matkom przez ich pełnoletnich synów;
- d) właścicielkom niezamężnym;
- e) wszystkim kwalifikowanym właścicielom, skoro dla iakiéy przeszkody nie mogą stanąć osobiście.

Zastępcy powinni koniecznie być właścicielami dóbr szlacheckich w Państwie Pruskiém położonych, do stawania na Sejmie upoważniających, i warunki §. 6. niepowinny im być na zawadzie. Wolno także innego, na zgromadzeniu powiatowém stawiającego właściciela dóbr, do oddania głosu szczególnie upoważnić.

§. 6.

Aby osobiście wykonywać prawo głosowania na Zgromadzeniach Powiatowych, potrzebnemi są wszystkim Stanom i dozwołonym Zastępcóm:

- a) spólczność z iednym z kościołów chrześciańskich;
- b) skończony 24ty rok życia;
- c) nieskażona sława.

Wo dieser Ruf von der Versammlung bestritten wird, ist auf den Bericht des Ober-Präsidenten von Unserm Staatsministerio zu entscheiden.

§. 7.

Ritterguts-Besitzer, geistliche oder milde Stiftungen, so wie Städte, welche mehr als ein Rittergut im Kreise besitzen, sind jederzeit nur zur Führung einer Stimme berechtigt.

§. 8.

Städte, welche als solche die Berechtigung haben, auf dem Kreistage durch einen Abgeordneten zu erscheinen und sich im Besitz eines Ritterguts befinden, sind ebenfalls nur zur Führung einer Stimme berechtigt.

Wenn sie aber noch in einem andern Kreise Rittergüter besitzen, beschicken sie auch die dortigen ständischen Versammlungen.

§. 9.

Zu städtischen Abgeordneten auf den Kreistagen können alle diejenigen Personen gewählt werden, welche die einem Landtags-Deputirten dieses Standes nothwendige Befähigung, jedoch in Beziehung auf das Alter unter der §. 6. b. ausgesprochenen Modifikation, besitzen.

§. 10.

Unter derselben Modifikation sind zu Abgeordneten der Landgemeinen die zu Deputirten dieses Standes auf dem Provinzial-Landtage qualifizirten Grundbesitzer wählbar.

§. 11.

Für einen jeden Abgeordneten der Städte und Landgemeinen wird ein Stellvertreter erwählt, welcher ebenfalls die §§. 6., 9. und 10. angegebenen Eigenschaften haben muß.

§. 12.

In den Städten erwählen der Magistrat und die Gemeinde-Vertreter, welche zu diesem Behufe zu einem Wahl-Kollegio vereinigt werden, die Kreistags-Abgeordneten.

§. 13.

Bei der Wahl der drei Abgeordneten und Stellvertreter der Land-Gemeinen wird wie bei der Wahl der Bezirkswähler verfahren. Ein jeder Landrath hat Behufs dieser Wahlen seinen Kreis in drei Bezirke

Jeżeliby Zgromadzenie zaprzeczało ostatnią, Nasze Ministerium Stanu, na raport Naczelnego Prezesa, rozstrzygnie w téj mierze.

§. 7.

Właściciele dóbr szlacheckich, fundacye duchowne lub dobroczynne, tudzież miasta, posiadające więcéy iak iedną wieś szlachecką w Powiecie, zawsze ieden tylko głos mają.

§. 8.

Miastom, które, iako takie, mają prawo stawac na Zgromadzeniu Powiatowém przez Deputowanego, i posiadają wieś szlachecką, podobnież tylko ieden głos służy.

Jeżeli zaś posiadają ieszcze w innym Powiecie dobra szlacheckie, poselają i na tameczne Zgromadzenia Stanów Powiatowych Deputowanego.

§. 9.

Na Deputowanych mieyskich na Zgromadzenia Powiatowe obierane być mogą wszystkie te osoby, które posiadają przymioty potrzebne Deputowanemu od tego Stanu na Sejm, iednakże pod warunkiem co do wieku w §. 6. b. zastrzeżonym.

§. 10.

Z tém samém zastrzeżeniem mogą być na Deputowanych gmin wieyskich obierani właściciele dóbr, posiadający przymioty Deputowanych tego stanu na Sejm prowincyalny.

§. 11.

Dla każdego Deputowanego miast i gmin wieyskich obiera się zastępcę, który podobnież przepisane w §§. 6., 9. i 10. przymioty dzierzyć winien.

§. 12.

W miastach obierają Deputowanych na zgromadzenia Powiatowe Magistrat i Reprezentanci gmin, tym końcem dla dopełnienia aktów wyborowego zgromadzeni.

§. 13.

Przy wyborze Deputowanych i Zastępców gmin wieyskich postępuje się iak przy wyborze obiorców okręgowych. Każdy Radzca Ziemianski ma końcem tych wybo-

einzutheilen, in deren jedem ein Deputirter und ein Stellvertreter zu wählen ist.

§. 14.

Die Wahlen der Landgemeinen stehen unter Aufsicht des Landraths.

§. 15.

Die Wahl der Deputirten der Städte und Landgemeinen erfolgt auf sechs Jahre, dergestalt, daß von drei zu drei Jahren die Hälfte, das erste Mal nach dem Loose ausscheidet.

§. 16.

Der Landrath, oder wenn derselbe behindert ist, der älteste Kreis-Deputirte, beruft die Stände zum Kreistage, führt daselbst den Vorsitz, leitet die Geschäfte und ist verpflichtet, die Ordnung in den Berathungen zu erhalten. Wenn seine Erinnerungen kein Gehör finden, ist er befugt, die ordnungsstörenden Mitglieder von der Versammlung auszuschließen; jedoch hat er darüber sofort an den Ober-Präsidenten der Provinz zur weiteren Verfügung zu berichten.

§. 17.

Der Landrath ist verpflichtet, alljährlich wenigstens einen Kreistag anzusetzen; außerdem aber ist er hierzu berechtigt, so oft als er es den Bedürfnissen der Geschäfte für angemessen hält. Er hat der ihm vorgesetzten Regierung von einem jeden anzusetzenden Kreistage Anzeige zu machen.

§. 18.

So lange Kommunal-Gegenstände früherer Kreisverbände abzuwickeln sind, ist die Vereinigung mehrerer Kreise, oder der Theile verschiedener Kreise, zu diesem Zwecke gestattet. Gegenstände, welche nur eine Klasse der Stände treffen, können auf besondern Konventen dieser Stände verhandelt werden.

§. 19.

Die Stände verhandeln auf dem Kreistage gemeinschaftlich. Die Beschlüsse werden nach einfacher Stimmenmehrheit gefaßt. Der Landrath hat als solcher keine Stimme. Er stimmt mit, wenn er zugleich

rów podzielić Powiat swój na trzy okręgi, w których każdym obierać się będzie Deputowany i Zastępca.

§. 14.

Wybory gmin wiejskich zostają pod dozorem Radcy Ziemiańskiego.

§. 15.

Deputowani miast i gmin wiejskich obierani są na lat sześć, tak iż co trzy lata połowa, pierwszy raz przez los, wychodzi.

§. 16.

Radzca Ziemiański, lub gdy tenże ma przeszkodę, najstarszy Deputowany Powiatowy, zwołuje Stany na zgromadzenie powiatowe, przyduie na niém, kieruje działaniami, i obowiązany jest, utrzymywać porządek w naradzaniach. Jeżeli napomnienia jego nieskutkują, mocen jest, członków porządek mieszaących wyłączyć od zgromadzenia; winien iednakże donieść o tém niebawnie Naczelnemu Prezesowi Prowincyi, celem dalszego postanowienia.

§. 17.

Radzca Ziemiański winien corok iedno przynajmniej wyznaczyć zgromadzenie powiatowe, prócz tego może to czynić, ile razy zdaniem jego interessa tego wymagają. Winien donosić przełożonéj Regencyi o każdym zwołać się mającém zgromadzeniu powiatowém.

§. 18.

Dopóki interessa kommunalne dawniejszych związków powiatowych niebędą załatwione, wolno tym końcem zgromadzać razem więcéj Powiatów, lub części rozmaitych Powiatów. Przedmioty tyczące się iednéj tylko klasy Stanów, mogą na osobnych zebraniach tychże Stanów być roztrząsane.

§. 19.

Stany obradują pospół na zgromadzeniu powiatowém. Uchwały stanowią się prostą głosów większością. Radzca Ziemiański, iako taki, niema głosu. Głosuje wraz z inny-

Kreisstand ist, kann jedoch auch ohne Stimme den Vorsitz führen.

Bei gleichen Stimmen entscheidet die Stimme des Vorsitzenden, und, wenn derselbe nicht stimmfähig ist, die Stimme des ältesten Kreis-Deputierten. Er hat alle Kreistags-Beschlüsse zur Kenntniß der ihm vorgesetzten Regierung zu bringen, zu denjenigen Beschlüssen aber, durch welche neue Verwaltungs-Normen festgesetzt und den Kreis-Einsassen neue Verbindlichkeiten aufgelegt werden sollen, die Bestätigung der Regierung besonders einzuholen und bis zu deren Eingang mit der Ausführung Anstand zu nehmen.

§. 20.

Findet ein ganzer Stand durch einen Kreistags-Beschluß in seinen Interessen sich verletzt, so steht ihm mittelst Einreichung eines Separat-Voti der Rekurs an diejenige Behörde zu, von welcher die betreffende Angelegenheit reffortirt.

Bei Zusammenberufung der Kreisstände hat der Landrath in der Kurrende die zu verhandelnden Gegenstände anzugeben.

Die Erscheinenden sind dann befugt, einen Beschluß zu fassen, und durch solchen die Außenbleibenden wie die Abwesenden zu verbinden.

§. 21.

Der Landrath führt die Beschlüsse der Kreisstände aus, in sofern die Regierung nicht eine andere Behörde mit der Ausführung ausdrücklich beauftragt, oder die Sache als ständische Kommunal-Angelegenheit nicht besonders gewählten Beamten übertragen ist.

§. 22.

Der Ober-Präsident der Provinz hat die zu dem Zusammentritte der Kreisstände nach vorstehenden Vorschriften erforderlichen Verfügungen ungesäumt zu veranlassen.

Gegeben Berlin, den 20. Dezember 1828.

(L. S.) Friedrich Wilhelm.

Fhr. v. Altenstein. v. Schuckmann. Graf v. Lottum. Graf v. Bernstorff. v. Hake. Graf v. Danckelman. v. Moß.

mi, jeśli jest członkiem Stanów Powiatowych, może iednak i niemając głosu przydować.

Równość głosów rozstrzyga głos przodkuiącego, a jeżeli niema prawa głosowania, głos najstarszego Deputowanego. Powinien o wszystkich uchwałach zgromadzeń Stanów Powiatowych zawiadomiać przełożoną Regencyą, względem zaś takich uchwał, przez które ustanowione być mają nowe prawidła administracyjne, i nowe obowiązki na mieszkańców powiatowych włożone, udawać się po zatwierdzenie Regencyi, i aż do nadejścia tegoż wstrzymać się z wykonaniem.

§. 20.

Jeżeli który cały Stan sędzi się uchwałą Zgromadzenia powiatowego być w interesach swoich uciążonym, wolno mu przez podanie oddzielnego votum założyć rekurs do téj władzy, do której rozpoznania rzecz w mowie będąca należy.

Zwołując Stany Powiatowe winien Radzca Ziemiański wyrazić w okólniku przedmioty, które mają być roztrząsane. Stawiający na zgromadzenie powiatowe mają prawo stanowić uchwały i zobowiązywać niemi tych, którzy nieziechali, lub niesą przytomni.

§. 21.

Radzca Ziemiański wykonywa uchwały Stanów Powiatowych, chyba by Regencya inną władzę do wykonania wyraźnie przeznaczyła, lub okoliczność ta iako stanowy interes komunalny, obranym oddzielnie urzędnikom była powierzona.

§. 22.

Naczelnny Prezes Prowincyi зайmie się niebawnie potrzebnými względem zwołania Stanów Powiatowych, stosownie do powyższych przepisów, rozporządzeniami.

Dan w Berlinie, dnia 20. Grudnia 1828.

(L. S.) FRYDERYK WILHELM.

Baron Altenstein. Schuckmann. Hrabia Lottum. Hrabia Bernstorff. Hake. Hrabia Danckelman. Motz.

Gutachten des Staatsministerii

über den Vorschlag der Provinzial-Stände des Großherzogthums Posen wegen Gestattung des Hausirhandels mit Tuchen in dortiger Provinz.

Die Ansicht, welche die Provinzial-Stände des Großherzogthums Posen in ihrer von dem Herrn Ober-Präsidenten Baumann vorgelegten Petition vom 12ten December v. J. geäußert haben, daß die Gestattung des Herumziehens mit Tuchen für die Fabrikanten, so wie für das Tuchmacher-Gewerbe in der dortigen Provinz überhaupt, einen günstigen Erfolg haben werde, kann nicht als richtig anerkannt werden.

Die Jahrmärkte sind in dem Großherzogthum Posen, selbst in den kleinsten Städten so häufig und werden von dem Landmanne in einem solchen Uebermaße besucht, daß der Tuchmacher, der des Zusppruchs in seinem Hause nicht sicher ist, dort Gelegenheit genug findet, seine Waaren zur Ansicht des Publicums auszustellen.

Wenn besonders der gemeine Mann, auf welchen der Absatz der dortigen Tuche ganz besonders berechnet werden muß, Tuch nöthig und zu dessen Ankauf die Mittel hat, so wird er die Gelegenheit, die ihm die Jahrmärkte zur Auswahl darbieten, gewiß lieber zur Befriedigung seines Bedürfnisses benutzen, als von einem hausirenden Tuchmacher kaufen, dessen Waaren er eben so wenig als dessen Preisforderung mit andern in Vergleich stellen kann.

Durch das Herumfahren der Tuche versäumt der Fabrikant Zeit, die er besser gebrauchen kann, und steigert die Selbstkosten seiner Waare, zu deren Empfehlung Wohlfeilheit besonders dienen muß.

Das Bedürfnis an Tuch und das Mittel zu seiner Befriedigung, Geld nämlich, wird durch das Anbieten der Waaren nicht vermehrt. Es ist vielmehr eine Täuschung, wenn geglaubt wird, der Zustand der Tuchmacher werde sich verbessern, wenn sie zugleich hausirende Kaufleute werden dürfen.

Opinia Ministerii Stanu

z powodu wniosku Stanów prowincyalnych W. Xięstwa Poznańskiego, względem dozwolenia w tameczney Prowincyi handlu sukniem przez domowanie.

Zdanie Stanów prowincyalnych W. Xięstwa Poznańskiego, w petycji z dnia 12. Grudnia r. z. przez Naczelnego Prezesa W. Baumann przełożony, wyrażony, iż dozwolenie obnoszenia sukna po domach na sprzedaż pomyślny miałoby skutek dla fabrykantów, i w ogólności dla procederu sukienniczego w tameczney Prowincyi, niemoże być uznaniem za uzasadnione.

Jarmarki w Wielkiem Xięstwie Poznańskiem, w najmniejszych nawet miasteczkach, tak są częste i w tak wielkiej liczbie przez włościan zwiedzane, iż sukiennik, niepewny odbytu w swoim domu, znajduje na nich dostateczną sposobność do wystawiania towarów swoich na widok publiczności.

Skoro zwłaszcza lud prosty, na którego kupno najwięcej sukiennik z swym towarem oglądać się musi, potrzebuje sukna, i ma je za co nabyć, będzie ie zapewne wołał kupować na iarmarkach, które mu do tego podają sposobność podług wyboru, aniżeli od sukiennika, po domach chodzącego, którego towaru i żądanej ceny, z innemi porównać niemoże.

Jeżdżąc sukiennik z swym towarem, mija tręży czas, którego może lepij użyć, i pomnaża przeto własne koszta wyrobionego przez siebie towaru, który nadewszystko zalecać się powinien taniością.

Stawianie towaru na sprzedaż, niepowiększy ani potrzeby sukna, ani sposobów ku iey zaspokoieniu, to jest pieniędzy. Mylne owszem iest mniemanie, iż stan sukienników zostałby polepszonym przez dozwolenie im być oraz kupcami domuiącymi.

Die Voraussetzung der Provinzial-Stände, daß der Aufkauf von Wollen-Fabrikaten im Umherziehen und in den Fabrikorten bei den einzelnen Waaren-verfertignern verboten sey, ist übrigens nicht begründet. Die Ministerien des Innern und der Finanzen haben bei jeder Gelegenheit, wo Zweifel hierüber zu ihrer Kenntniß gekommen sind, den Grundsatz aufrecht erhalten, daß auch solche Waaren, deren Verkauf im Umherziehen nicht gestattet ist, doch im Umherziehen aufgekauft werden dürfen, insofern nur der Aufkäufer die aufgekaufte Waare nicht unmittelbar bei sich führt, und hierdurch Sicherheit dafür beschafft wird, daß der Aufkauf nicht nur vorgewendet werde, um einen unstatthaften Verkauf zu verdecken. Im Anerkenntniß dieses Grundsatzes sind auch durch die Allerhöchste Ordre vom 11ten Juni 1826 Erleichterungen in Hinsicht der Gewerbscheine, welche den Kaufleuten bewilliget worden, die im Umherziehen Waaren-Bestellungen auffuchen, auch den Kaufleuten zugestanden, welche im Umherreisen Waaren erstehen, die sie nicht mit sich umherführen, sondern frachtweise befördern lassen. Gerade in dem speciellen Falle, den die Petition der Stände in Bezug nimmt, wo ein Kaufmann aus Frankfurth im Umherreisen, aber ohne Gewerbschein, in Chodzieſen und Samoczyn Luche hatte aufkaufen lassen, ist diesem Grundsatz gemäß die Regierung zu Bromberg durch die gemeinschaftliche Verfügung der Ministerien des Innern und der Finanzen vom 24. Januar d. J. angewiesen worden.

Es tritt dadurch um so deutlicher hervor, daß es für den Verkehr der Wollen-Waaren-Verfertiger durchaus nicht nothwendig und nützlich ist, die wiederholt berathene und für angemessen anerkannte Bestimmung aufzuheben, daß ein Verkauf von Wollen-waaren im Umherziehen nicht erlaubt seyn solle.

Das Staatsministerium hält daher den Antrag der Stände nicht zur Gewährung geeignet.

Berlin, den 6. April 1828.

Das Staatsministerium.

gez. v. Altenstein. v. Schuckmann. v. Lottum.
v. Bernstorff. v. Hake. v. Danckelman.
v. Moß.

Zresztą domniemanie Stanów prowincjonalnych, iakoby kupno wyrobów wełnianych po domach i w miejscach fabrycznych i pojedynczych fabrykantów, było zabronionem, nie jest ugruntowane. Zawsze Ministerstwa spraw wewnętrznych i finansów dowiedziawszy się o zaszytych w téj mierze wątpliwościach, utrzymywały tę zasadę, że i takie towary, których sprzedaż przez domowanie nie jest dozwoloną, skupowane być mogą przez domowanie, byleby tylko skupujący towary nieprowadził ich przy sobie, i przeto zapewnić się można, iż po pozorze skupowania towarów nieukrywa się sprzedaż niedozwolona. W duchu téj zasady, ulga co do patentów procederowych zapewniona kupcom, chodzącym po domach za zamówieniami (obstalunkami), została także przez Najwyższy rozkaz z dnia 1. Czerwca 1826., rozciągniętą do kupców skupujących po domach towary, którzy z sobą nieprowadzą, lecz takowe frachtem odwozić kazał. Właśnie w tym szczególnym przypadku, do którego się Stany w petycyi odwołują, gdzie kupiec z Frankfortu, nie mając patentu procederowego, kazał w Chodzieſzu i Samoczynie skupować sukna przez domowanie, Ministerstwa spraw wewnętrznych i finansów pod d. 24. Stycznia r. b. udzieliły Regencyi Bydgoskiej stosowną do téj zasady instrukcyę.

Okazuje się ztąd tém bardziéj, iż dla handlu wyrabiających towary wełniane, ani jest potrzebnem, ani pożytecznem, uchyleć nie zgłębionego powtórnie i za stosowny uznanego przepisu, zabraniającego sprzedaży towarów wełnianych przez domowanie.

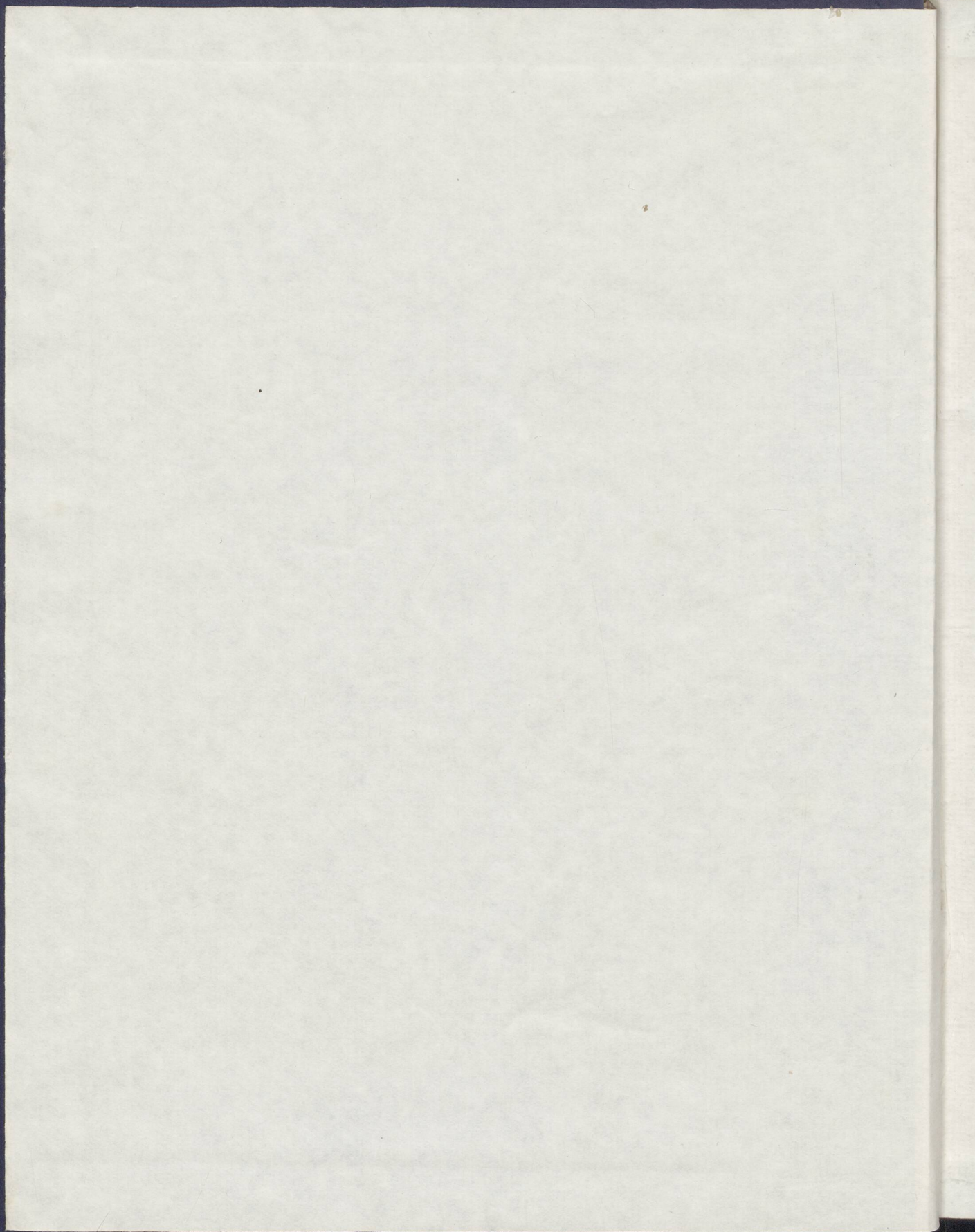
Z tych powodów Ministerjum Stanu nie jest za przychyleniem się do wniosku Stanów
Berlin, dnia 6. Kwietnia 1828.

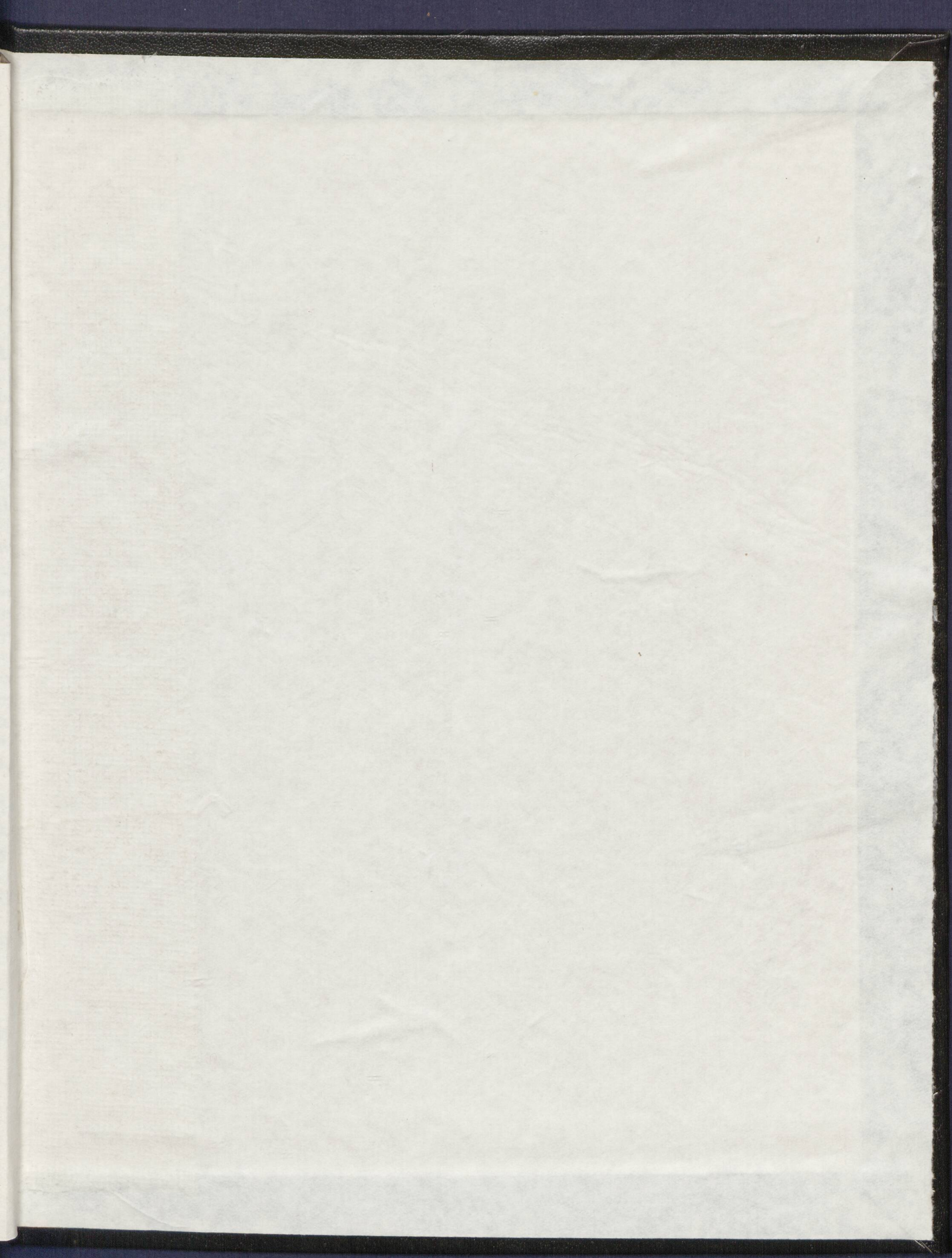
Ministeryum Stanu.

(podp.) Altenstein. Schuckmann. Lottum.
Bernstorff. Hake. Danckelman. Motz.

wi
tni
nyc
nie
lin
sów
erz
, 2
t do
an
ylk
r so
po
a si
o za
ryc
nac
stal
1
ców
ryc
uter
nyr
ycy
nie
Cho
rze
ętr
r. b
a d
dl
an
nyle
wn
daż
nie
nów
um
otz.

BIBLIOTEKA GŁÓWNA
UNIwersyteTU AM. w POZNANI

208163

BG0782025